

WMK

vijesti
muzealaca i
konzervatora
2020

vijesti muzealaca i konzervatora 2020

Impressum

Nakladnik:
Hrvatsko muzejsko društvo / Croatian Museum Association

Sjedište redakcije:
HMD, Rooseveltov trg 5, 10000 Zagreb

Kontakt: 091/2100909

E-mail: hmd@hrmud.hr

Za izdavača: Vlasta Krklec

Urednica: Vlasta Krklec

Redakcija: Sunčica Nagradić Habus, Vlasta Krklec

Korektura: Vlasta Krklec

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak: MARKUS studio d.o.o.

Tisak: Tiskara Zelina d.o.o.

Naklada: 250 primjeraka

ISSN: 1331 - 2448

Zagreb, prosinac 2020.

Tisak časopisa financijski je podržao Gradski ured za kulturu Grada Zagreba.

Prvi broj Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske izašao je u Zagrebu travnja 1952. godine.

Fotografija na ovitku:
Etnografski muzej - čuvaonica nakon potresa, fototeka EMZ

Autori u ovom broju

Renata Brezinščak
muzejska pedagoginja savjetnica
Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb

Tatjana Brlek
viša kustosica, voditeljica
MHZ – Muzej "Staro selo " Kumrovec

Tea Gudek Šnajdar
urednica
Culture Tourist

Jelena Hotko
viša kustosica pedagoginja
Hrvatski povijesni muzej, Zagreb

Nikolina Hrust
viša dokumentaristica
Umjetnički paviljon u Zagrebu

mr.sc. Vlasta Krklec
muzejska savjetnica, predsjednica
Hrvatsko muzejsko društvo, Zagreb

Gabrijela Krmpotić Kos
kustosica, ravnateljica
Hrvatski muzej naivne umjetnosti, Zagreb

Slađana Latinović
viša restauratorica
Arheološki muzej u Zagrebu

dr.sc. Vlatka Lemić
arhivska savjetnica, predsjednica
ICARUS Hrvatska

Karmela Loina
tajnica
Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Sunčica Nagradić Habus
kustosica, tajnica
Hrvatsko muzejsko društvo, Zagreb

Mirta Pavić
viša konzervatorica – restauratorica
Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Anita Peričić
voditeljica odnosa s javnošću
Gradski muzej Varaždin

dr.sc. Snježana Pintarić
muzejska savjetnica, ravnateljica
Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Vedrana Premuž Đipalo
viša muzejska pedagoginja
Etnografski muzej Split

Ivana Vučinović
voditeljica muzejskih radionica
Muzej grada Šibenika

dr.sc. Mirna Willer
red. prof. u miru
Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru

Sadržaj

Vlasta Krklec	
Uvodna riječ	6
Stručni prilozi	
Karmela Loina & Snježana Pintarić	
Muzej i pandemija	8
Nikolina Hrust	
Riznica dječjeg stvaralaštva – donacija Dijane Nazor Čorda Hrvatskom školskom muzeju	20
Renata Brezinščak	
Hrvatski prirodoslovni muzej – muzej, znanost, škola, Projekt LIFE – EUROTURTLES	24
Vedrana Premuž Đipalo	
Predi predi hći moja: vodič za djecu kroz Zbirku Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti – vodič za djecu Etnografskog muzeja Istre	34
Tea Gudek Šnajdar	
Bojanje baštine - Izrada edukativnog muzejskog suvenira	36
Gabrijela Krmpotić Kos	
Digitalna 28. konferencija NEMO	40
Anita Peričić	
Uz 95. obljetnicu Gradskog muzeja Varaždin	44

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva	
Sunčica Nagradić Habus	
Godišnje nagrade Hrvatskog muzejskog društva za 2019. godinu i Nagrade za životno djelo	50
Vlasta Krklec & Sunčica Nagradić Habus	
Noć muzeja 2020.	66
Ivana Vučinović	
25. Edukativna muzejska akcija " Ljubav"	70
Mirta Pavić & Slađana Latinović	
Rad Sekcije konzervatora - restauratora HMD-a u 2020.	74
Jelena Hotko	
11. skup muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem "Novo normalno"	78
Mirna Willer & Vlatka Lemić	
Zbornik radova 23. seminara "Arhivi, knjižnice, muzeji"	86
In memoriam	
Tatjana Brlek	
Dunja Šarić (1952. – 2020.)	90

Uvodna riječ

Drage čitateljice i čitatelji časopisa VMK,

Godina 2020. obilježena korona krizom i katastrofalnim potresima koji su zadesili Zagreb i okolicu, te Sisačko-moslavačku županiju, svakako će ostati zapamćena kao jedna od najtežih u našoj povijesti. Godina koja je promijenila svijet u svakom pogledu, snažno se odrazila i na hrvatske i svjetske muzejske zajednice. Donijela je nova pravila ponašanja i restrikcije, ekonomsku krizu, zatvaranje muzeja, gubitke u prihodima, pad posjetitelja, velika oštećenja na zgradama muzeja uslijed potresa.....

Ali, i nove alate prilagođavanja muzejskoj publici, drugačije oblike komuniciranja s publikom, novu organizaciju rada u muzejskim institucijama....

Stoga prenosimo zanimljiva i vrijedna iskustva Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu u vrijeme pandemije korona virusa. U prilogu Karmele Loina i Snježane Pintarić "Muzej i pandemija" doznajemo kako se MSU uspješno nosio s Odlukama Stožera Civilne zaštite RH i preporukama i uputama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, te novom organizacijom rada unatoč problemima i dilemama na koje je nailazio.

Nikolina Hrust daje osvrt na posebnu izložbu Hrvatskog školskog muzeja "Riznica dječjeg stvaralaštva".

Renata Brezinščak nas upoznaje s odličnom suradnjom Hrvatskog prirodoslovnog muzeja i škola na Europskom projektu zaštite morskih kornjača.

Vedrana Premuž Đipalo napisala je osvrt na vrlo zanimljiv vodič za djecu Etnografskog muzeja Istre, autorice Mirjane Margetić.

Tea Gudek Šnajdar prenosi svoja iskustva o izradi edukativnog muzejskog suvenira kojim se obogaćuje i kulturni turizam.

Gabrijela Krmpotić Kos dala je kratko izvješće o održanoj digitalnoj 28. konferenciji NEMO, a koja je trebala biti održana u Rijeci, Europskoj prijestolnici kulture, da su to okolnosti dopustile.

Anita Peričić upoznala nas s obilježavanjem 95. obljetnice Gradskog muzeja Varaždin, kojem želimo puno uspjeha u narednim godinama!

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva navodimo Godišnje nagrade HMD za 2019. godinu, te Nagrade za životno djelo, Noć muzeja 2020., 25. Edukativno-muzejsku akciju "Ljubav", te osvrte na 11. skup muzejskih pedagoga

Hrvatske, na 12. Susrete konzervatora - restauratora HMD i izdanje Zbornika radova 23. seminara "Arhivi, knjižnice, muzeji".

HMD je dodijelilo Godišnje nagrade i posebna priznanja za muzejska ostvarenja u 2019. godini, a svečanost je održana 16. listopada 2020. u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, u skladu s propisanim epidemiološkim mjerama.

Nagrade za životno djelo dodijeljene su muzejskim savjetnicama Željki Kolveshi, Ljubici Gligorević i Hermine Göricke – Lukić, kojima čestitamo i zahvaljujemo u ime cijele naše muzejske zajednice!

Jubilarna 15. Noć muzeja 2020. privukla je ukupno 240.540 posjetitelja na 210 lokacija u 110 gradova i općina, te se još jednom potvrdila kao jedna od najznačajnijih kulturnih manifestacija u Hrvatskoj.

Ivana Vučinović, voditeljica jubilarne 25. Edukativno-muzejske akcije pripremila je kratko izvješće o akciji "Ljubav", koja se po prvi puta održala u drugačijim i specifičnim uvjetima.

Jelena Hotko, koordinatorica Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD, pripremila je opsežno izvješće o održanom 11. Skupu muzejskih pedagoga u rujnu 2020. u Šibeniku.

Mirta Pavić i Slađana Latinović pripremile su osvrt na 12. Susrete konzervatora - restauratora HMD koji nažalost, zbog korona krize, nisu održani u Gradskom muzeju Vinkovci kako je bilo planirano. Usprkos svemu, krajem prosinca izdana je stručna publikacija ove vrijedne Sekcije.

Mirna Willer i Vlatka Lemić, urednice Zbornika radova 23. seminara "Arhivi, knjižnice, muzeji" dale su stručni osvrt na ovo izdanje u organizaciji HMD, koje je bilo predstavljeno on line u prosincu 2020.

Sjećamo se naše drage kolegice i etnologinje Dunje Šarić, koja nas je nažalost napustila u protekloj godini, a cijeli radni vijek provela je u Muzeju "Staro selo" Kumrovec.

Na kraju želimo zahvaliti Gradskom uredu za kulturu Grada Zagreba na kontinuiranoj financijskoj potpori za izdavanje našeg stručnog časopisa.

HMD se ovom prilikom najsrdanije zahvaljuje svima koji su svojim osobitim zalaganjem doprinijeli ostvarenju ovog izdanja VMK.

Srdačno

Vlasta Krklec, predsjednica HMD

Stručni prilozi

	Karmela Loina & Snježana Pintarić
	Muzej i pandemija
	Nikolina Hrust
	Riznica dječjeg stvaralaštva – donacija Dijane Nazor Čorda Hrvatskom školskom muzeju
	Renata Brezinščak
	Hrvatski prirodoslovni muzej – muzej, znanost, škola, Projekt LIFE – EUROTURTLES
	Vedrana Premuž Đipalo
	<i>Predi predi hći moja: vodič za djecu kroz Zbirku Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti – vodič za djecu Etnografskog muzeja Istre</i>
	Tea Gudek Šnajdar
	Bojanje baštine - Izrada edukativnog muzejskog suvenira
	Gabrijela Krmpotić Kos
	Digitalna 28. konferencija NEMO
	Anita Peričić
	Uz 95. obljetnicu Gradskog muzeja Varaždin

Muzej i pandemija

Jeste li ikad mislili da će vam netko mjeriti temperaturu na ulazu u muzej? Ili da ćete dnevno sto puta dezinficirati ruke i da ćete kupovati zaštitne maske s logom muzeja? Da ćete se živcirati kad vidite posjetitelja u muzeju koji vam se previše primaknuo a nema masku na licu (ili ju ima, ali ju ne nosi pravilno)?

Sve su to posljedice pandemije koja se odrazila na cijelo društvo pa tako i na poslovanje muzeja na svim razinama – od uvođenja mjera za zaštitu zdravlja kakve muzej nikad prije nije provodio do nove organizacije rada i drugačijih oblika komunikacije s posjetiteljima. Ovaj tekst pišemo u trenutku dok u cijelom svijetu pa tako i Hrvatskoj vlada pandemija korona virusa i dok muzej djeluje u skladu s protuepidemijskim mjerama koje provodi cijela država.¹ Ti su se uvjeti i načini rada mijenjali iz

mjeseca u mjesec, sve od ožujka 2020., kada su proglašene prve protuepidemijske mjere. Važno je napomenuti da se tekst odnosi na muzej koji je većinu vremena u okolnostima "nove normalnosti" ostao otvoren za javnost, dok smo tek kraće vrijeme, od 20.3. do 28.4.2020. bili u potpunosti zatvoreni.

Ovim tekstom željele smo zabilježiti brojne dokumente, postupke, mjere kao i pitanja s kojima smo se susretale u ovom razdoblju, a sve s ciljem ostavljanja pisanog traga o ovim izazovnim vremenima i sa željom da stečena znanja ostanu kao pomoć nekim budućim generacijama koje će se možda susresti s istim ili sličnim problemima. Jer do sada smo učili i u stručnoj literaturi čitali o izvanrednim situacijama koje se mogu dogoditi u muzejima – poplavama, požarima, ratovima, potresima dok o pandemijama i njihovom utjecaju na rad muzeja nije bilo ni riječi sve do 2020. godine.

Odluke, preporuke i upute koje određuju protuepidemijska postupanja

Kronološki gledano, od ožujka 2020. do pisanja ovog teksta, krajem prosinca 2020., bile su objavljivane Odluke Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske i Preporuke i upute Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo koje su sadržavale protuepidemijske mjere. Ministarstvo kulture i Gradski ured za kulturu također su nas upućivali na primjenu Odluka Stožera i Preporuka i uputa hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

U skladu s istima donosili smo odluke, preporuke i upute za posjetitelje i zaposlenike: PREPORUKE I UPUTE HRVATSKOG ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO:²

- 28.2.2020. Uputa za poslodavce i radnike vezano uz COVID 19
- 24.4.2020. Preporuke za sprečavanje infekcije u prostorima svih poslovnih subjekata koji obavljaju uslužne djelatnosti
- 24.4.2020. Preporuke za sprečavanje infekcije u muzejskim, galerijskim i ostalim izložbenim prostorima
- 9.5.2020. Preporuke i upute za hrvatske i strane državljane koji prelaze državnu granicu i ulaze u Republiku Hrvatsku (izmjene 9.5., 10.5., 14.7. i 6.12.)
- 15.5.2020. Preporuke za sprečavanje zaraze tijekom održavanja profesionalnih i umjetničkih izvedbi, kulturnih programa i manifestacija (izmjene 28.5., 22.7., 27.9. i 17.10.)
- 13.10.2020. Upute i preporuke za okupljanja
- Upute o obveznom nošenju zaštitnih maski za lice, samoizolaciji, dezinfekciji prostora, postavljanju uređaja za dezinfekciju ruku za posjetitelje, evidenciji posjetitelja

ODLUKE STOŽERA CIVILNE ZAŠTITE REPUBLIKE HRVATSKE:³

- 19.3.2020. Odluka o mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja (obustava rada muzeja) (izmjena 24.4.)

- 20.3.2020. Odluka o privremenoj obustavi javnog prometa (izmjena 20.4.)
- 21.3.2020. Odluka o mjeri strogog ograničavanja zadržavanja na ulicama i javnim mjestima (izmjena 20.4.)
- 23.3.2020. Odluka o zabrani napuštanja mjesta prebivališta i stalnog boravka u Republici Hrvatskoj (Odluka o ukidanju zabrane – 19.4.20.)
- 24.4.2020. Odluka o nužnim mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID 19 (izmjena 7.5., 18.5., 27.5., 9.6., 25.10., 20.11.)
- 10.7.2020. Odluka o nužnim mjerama za organizaciju okupljanja na kojima je prisutno više od 100 sudionika (izmjena 12.10.)
- 12.10.2020. Odluka o nužnoj mjeri obveznog korištenja maski za lice ili medicinskih maski
- 13.10.2020. Odluka o ograničavanju društvenih okupljanja
- 25.10.2020. Odluka o nužnim epidemiološkim mjerama kojima se ograničavaju okupljanja i uvode druge nužne epidemiološke mjere i preporuke radi sprečavanja prijenosa bolesti COVID 19 putem okupljanja (izmjena 9.11., 20.11.)
- 27.11.2020. donijeta je nova Odluka pod istim nazivom koja je izmijenjena 10.12.
- 18.12.2020. donijeta je nova Odluka pod istim nazivom koja je izmijenjena 8.1.2021.
- 18.12.2020. Odluka o zabrani napuštanja županije prema mjestu prebivališta ili boravišta u Republici Hrvatskoj

Preporukama i uputama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te Odlukama Stožera civilne zaštite trebalo se brzo prilagoditi, kako u odnosu na posjetitelje, tako i u odnosu na zaposlenike, a sve s ciljem sprečavanja širenja pandemije.

1/ Novi koronavirus koji je otkriven u Kini krajem 2019. godine, nazvan je SARS-CoV-2 (Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2). COVID-19 je naziv bolesti uzrokovane SARS-CoV-2. Prvi slučaj oboljenja u svijetu, zabilježen je 17. studenoga 2019. u Kini. Povodom brzog širenja ove bolesti, Svjetska zdravstvena organizacija 11. ožujka 2020. proglasila je globalnu pandemiju. U Hrvatskoj je krajem veljače 2020. dijagnosticiran prvi slučaj bolesti novog koronavirusa. Zbog povećanja broja oboljelih u državi, Ministar zdravstva je 11. ožujka 2020. donio Odluku o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 na teritoriju Republike Hrvatske. Epidemija (grč. ἐπιδημία: boravak na jednome mjestu) je naglo obolijevanje većeg broja ljudi na određenom području u kratkom razdoblju, a pandemija (grč. πανδημία: sav narod) je širenje neke bolesti na velika prostranstva, tj. na više država, cijeli kontinent ili cijeli svijet.

2/ Hrvatski zavod za javno zdravstvo, <https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/koronavirus-najnovije-preporuke/> (pristupljeno 12.1.2021.)

3/ Hrvatski zavod za javno zdravstvo, <https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/koronavirus-najnovije-preporuke/> (pristupljeno 12.1.2021.)

Sigurnost posjetitelja - Provođenje protuepidemijskih mjera u muzeju

Sigurnost i osjećaj sigurnosti koji nam pružaju protuepidemijske mjere iznimno su važan čimbenik u komunikaciji između muzeja i posjetitelja u trenucima ovakve globalne prijetnje⁴. Svjesni te činjenice u svim prostorima Muzeja već početkom ožujka istaknuli smo plakate⁵ kojima smo upućivali na fizičku udaljenost od 2 m u svim smjerovima, obvezu korištenja zaštitnih maski, potrebu dezinfekcije i pranja ruku te što češće prozračivanje prostora.

Na ulaze u prostor Muzeja postavljeni su dozatori za beskontaktnu dezinfekciju, a u sanitarnim i radnim prostorima omogućena je dezinfekcija ruku posjetitelja i zaposlenika bočicama s dezinfekcijskim sredstvom.

Kolegu Nenada Kubata, stručnjaka zaštite na radu, imenovali smo COVID redarom i on je, savjesno ispunjavajući svoju dužnost, upozoravao posjetitelje u slučaju ne pridržavanja mjera.

Ograničili smo broj posjetitelja sukladno Preporuci za sprečavanje infekcije u muzejskim, galerijskim i ostalim izložbenim prostorima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz travnja 2020. na 15 posjetitelja na 100 m² neto prostora.

Prema navedenoj Preporuci, maksimalni broj posjetitelja koji mogu istovremeno boraviti u prostoru ovisi o neto-površini prostora (površina koja je predviđena za kretanje posjetitelja, tj. bruto-površina prostora umanjena za površinu koju zauzimaju eksponati zajedno s potrebnim muzejskim/galerijskim/izložbenim namještajem, ostali namještaj i oprema postavljeni u prostoru).

U jesen 2020., nakon pooštrenja mjera, zbog opasnosti od grupiranja i duljeg zadržavanja posjetitelja, iz prostora Muzeja koji su dostupni publici, maknuti su stolci i klupe koji su služili za odmor. Zatvorena je i garderoba kako bi se smanjio broj kontakata između zaposlenika i publike.

Jedna od protuepidemijskih mjera koja je znatno otežala djelovanje muzeja bila je ograničavanje okupljanja na događanjima. Naime, djelatnost našeg, pa tako i ostalih muzeja nije ograničena samo na posjet izložbama. Izložbi prethodi otvaranje na kojem se okupljaju posjetitelji. U muzeju se organiziraju umjetnička i kulturna događanja, radionice i predavanja. U sklopu Muzeja suvremene umjetnosti provodi se niz glazbeno – scenskih programa u multimedijskoj dvorani Gorgona. Također, u MSU-u posluje i muzejska prodavaonica. Stoga se pri organizaciji rada moralo voditi računa i o ostalim uputama, preporukama i odlukama koje se odnose na područje održavanja profesionalnih umjetničkih izvedbi, kulturnih programa i manifestacija te na poslovanje trgovina.

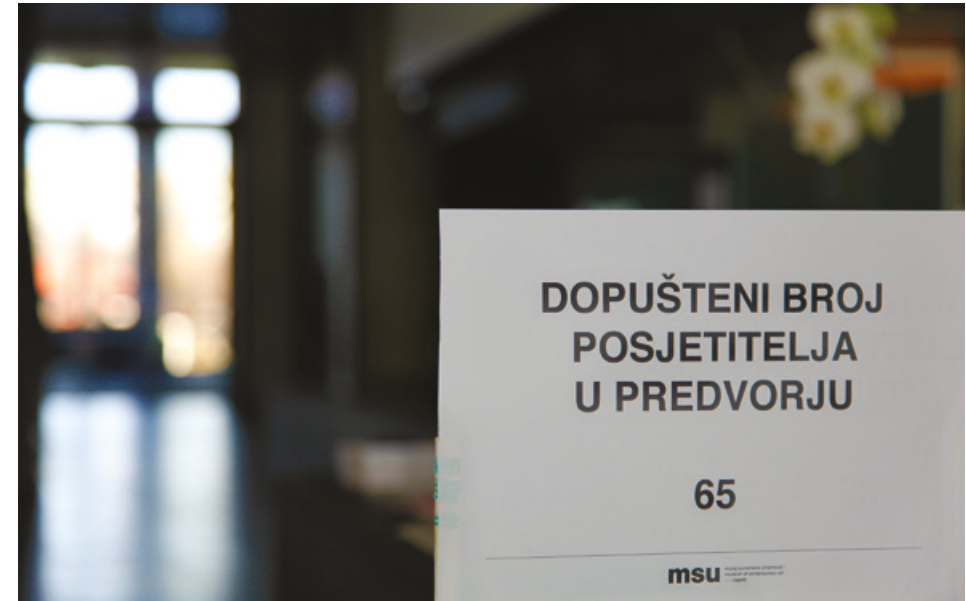
Hrvatski zavod za javno zdravstvo i Stožer civilne zaštite gotovo na tjednoj razini donosili su i objavljivali odluke i preporuke koje su se odnosile na navedena područja djelovanja.

Kako bismo organizirali rad u skladu s protuepidemijskim mjerama, morali smo rad s posebnom pažnjom prilagođavati Odlukama Stožera civilne zaštite o nužnim epidemiološkim mjerama kojima se ograničavaju okupljanja koje su mijenjane gotovo na tjednoj razini. Odluke o ograničavanju društvenih okupljanja mijenjane su 13 puta.

Prvom Odlukom od 19.3.2020. obustavljen je rad muzeja, kazališta, kina, knjižnica, čitaonica i obustavljeno je održavanje izložbi. Tom Odlukom i muzeji ulaze u tzv. "lockdown" koji je postao uobičajen naziv za prekid gotovo svih aktivnosti osim najnužnijih za život.

Stožer civilne zaštite dozvolio je 24.4.2020. rad muzejima uz primjenu Preporuke Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za sprečavanje infekcije u muzejskim, galerijskim i ostalim izložbenim prostorima a za ostale aktivnosti u muzeju broj posjetitelja ograničen je na pet osoba.

Dana 28.4.2020. Muzej se otvara za javnost a rad Muzeja organiziran je na način koji omogućuje pridržavanje preporuka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

Kako u ovom radu ne bismo navodili sve varijante Odluke Stožera civilne zaštite kojima se ograničava broj posjetitelja na javnim okupljanjima, dovoljno je reći da je broj posjetitelja na izložbama, u MSU ograničen na 500, obzirom da je površina izložbenog prostora velika i iznosi 3500 četvornih metara, dok je broj posjetitelja na ostalim aktivnostima u muzeju (otvorenja izložbi, radionice, vodstva i dr.) varirao ovisno o dozvoljenom broju prema Odlukama Stožera. Ovisno o veličini pojedinog izložbenog prostora, na ulazu u prostor istaknuta je obavijest o najvećem mogućem dopuštenom broju posjetitelja o čemu posebnu brigu vode receptanti.

Također, u skladu s Odlukama Stožera, vođena je evidencija posjetitelja s kontakt podacima i mjeri se tjelesna temperatura.

Na recepciji se posjetiteljima daju jednokratne rukavice kako bi mogli dodirivati slušalice u prostoru izložbe.

U određenom je razdoblju, u skladu s Odlukom koja je tada bila na snazi, trebalo tražiti dozvolu Stožera civilne zaštite za okupljanje, dok je neko vrijeme bilo dovoljno samo obavijestiti Stožer o predstojećem okupljanju.

Pri tom su se javljali brojni problemi tehničke prirode jer se neprestano trebalo brzo prilagođavati čestim izmjenama Odluka i u skladu s time gotovo svakodnevno izraditi suvisao i primjenjiv napatk kustosima i ostalim zaposlenicima.

Također, morali smo putem web stranice muzeja i društvenih mreža, redovito obavještavati posjetitelje o svim promjenama u načinu ulaska u muzej i provedbi epidemioloških mjera u skladu s čestim izmjenama preporuka.

Sigurnost zaposlenika

Ulaskom u "lockdown" obustavljen je rad Muzeja za javnost, međutim nisu obustavljene i svakodnevne aktivnosti i poslovi koje je trebalo obavljati. Na temelju naloga Gradonačelnika i pročelnice Gradskog ureda za kulturu za provedbu mjera zdravstvene zaštite od 19. ožujka 2020. donijeli smo odluku o mjerama zdravstvene zaštite i organizaciji rada u vrijeme "lockdowna":

Prema toj odluci, rad zaposlenika bio je organiziran u dvije skupine – A i B na način da se osigura kontinuirano obavljanje poslova i

4/ Na tu temu objavljeno je istraživanje PDF 12. stu 2020. — o Die Corona-Pandemie führt generell zu einem Rückgang der ... Main reasons given for visiting museums before the pandemic were "learning ...

5/ Dio plakata je bio preuzet od stožera, a dio je potrebama Muzeja prilagodila dizajnerica MSU Sanja Kuzmanović.

zaštita muzejske građe. Skupine A i B izmjenjivale su se svaka dva tjedna, a radni prostor dezinficirao između dvije smjene.

Zaposlenici stariji od 60 godina, zaposlenici s kroničnim bolestima i zaposlenici – roditelji djece vrtićke i osnovnoškolske dobi (obzirom da su vrtići i škole bili zatvoreni) koji su imali uvjete za rad od kuće prema prirodi njihova posla, radili su od kuće i po potrebi bili pozivani na rad u Muzej.

Također, zaposlenici u dvotjednom razdoblju kad njihova skupina nije radila, koji su za to imali uvjete prema prirodi posla i sukladno opremi za rad osiguranoj od Muzeja, obavljali su poslove od kuće. Istovremeno, u Muzeju su radili dežurni zaposlenici, podijeljeni u dežurstva po Odjelima – Uprava, Tehničko – sigurnosni odjel, Odjel zaštite građe, Odjel zbirki.

Otkazani su sastanci i službena putovanja osim hitnih⁶ (uvedena su posebna pravila za prelazak državne granice čime je onemogućeno ili znatno ograničeno održavanje izložbi u drugim državama te rezidencijalne posjete kustosa).

Od samog početka pandemije zaposlenicima je trebalo osigurati zaštitne maske i dezinfekcijska sredstva. Također su dane upute o minimalnom kontaktu između zaposlenika kad god to omogućuje radni proces. Pojačan je broj i intenzitet čišćenja i provjetravanja prostorija. Tehničko – sigurnosni odjel provodio je posebne mjere čišćenja prostora za posjetitelje i uredskih prostorija, a sve je to iziskivalo povećanu potrošnju sredstava za čišćenje i novu organizaciju rada.

Muzej je osigurao fizičku distancu (pleksiglas pregrade) na recepciji i u muzejskom dućanu u cilju zaštite zaposlenika od posjetitelja, a pregrade su postavljene i u uredima gdje je to bilo potrebno.

Zaposlenicima je dana uputa o svakodnevnom mjerenju temperature i ostanku kod kuće u slučaju pojave simptoma bolesti.

Dana 18.5.2020. prestaje rad u skupinama, međutim nekim zaposlenicima je i dalje omogućen rad od kuće i to u slučaju: zaposlenika s kroničnim nezaraznim bolestima – uz odgovarajuću potvrdu liječnika; zaposlenika – roditelja djeteta nižih razreda osnovne škole ili vrtića,

a koji ne udovoljava uputama epidemiološke službe (dijete s kroničnim bolestima ili u doticaju s kroničnim bolesnicima) – uz odgovarajuću potvrdu liječnika za dijete.

U navedenim slučajevima zaposlenik poslove obavlja od kuće na način kojim se osigurava uredno izvršenje poslova.

Za provođenje organizacije rada od kuće velik je dio posla obavila informatičarka Muzeja koja je zaposlenicima osigurala pristup mreži i prilagodila njihova računala.

Sastanci se održavaju putem zoom-a – tjedne koordinacije i mjesečni sastanci stručnog vijeća, komunicira se pretežno putem elektroničke pošte, a u neposrednom kontaktu pazi se na fizičku distancu.

Svi zaposlenici u muzejskim prostorijama nose zaštitne maske.

Problem pri organizaciji poslovanja muzeja u svakom slučaju predstavljala je i obustava javnog prijevoza.

Poseban problem predstavljala je primjena Odluke o zabrani napuštanja mjesta prebivališta i stalnog boravka koja je iziskivala odobranje e-propusnica za zaposlenike koji nemaju prebivalište u Zagrebu.

Svi navedeni radni procesi i promjene u poslovanju događali su se u vremenu u kojem je vladala neizvjesnost i u situacijama u kojima se zaposlenici i publika različito nose sa stresnim situacijama. No, ono što je najvažnije, jest činjenica da je Muzej kontinuirano radio te da je u većem dijelu godine bio otvoren za javnost. Naime, u mnogim europskim i svjetskim državama, zbog mjera koje su provodile pojedine države⁷, muzeji su ostali zatvoreni skoro tijekom cijele godine. Pridržavanjem svih mjera i promišljanjem njihove primjene u specifičnoj situaciji uspjeli smo na pozitivan način realizirati brojne programe.

Provođenje programa u uvjetima pandemije

MSU je vrlo ambiciozno i uspješno započeo 2020. godinu. Posebno je dobro bila posjećena izložba *Od imaginacije do animacije – šest desetljeća Zagreb filma*, koju je u nekoliko tjedana do zatvaranja (od 30.1 do 19.3.2020.) vidjelo više od deset tisuća posjetitelja. U planu su bile i brojne druge izložbe koje su trebale uslijediti.

S dolaskom pandemije, a posebice zatvaranjem institucija za javnost 18.3.2020., nasta-

6/ Hitna putovanja realizirana su u vezi s izložbama u inozemstvu te gostovanjima nekih suradnika.

7/ U Bugarskoj su npr. u isto vrijeme tijekom 2020. kazališta bila otvorena, a muzeji zatvoreni.

la je velika neizvjesnost u vezi s održavanjem programa – izložbi, edukativnih radionica, filmskih projekcija, koncerata... Javio se strah od okupljanja većeg broja ljudi, ali istovremeno, postali smo svjesni u kolikoj mjeri kulturna industrija ovisi o događanjima i publici koja prisustvuje tim događanjima. Postavilo se pitanje što s programima, ima li smisla organizirati ih ili ne kad nema posjetitelja dok s druge strane umjetnici i autori, brojni suradnici koji žive od honorara očekuju da rade. Odluka o odgodi izvršenja ugovorenih programa javnih potreba u kulturi i uvjetima isplate sredstava za odobrene programe u posebnim okolnostima koju je Ministarstvo kulture donijelo 24.3.2020. i koju su ubrzo slijedile odluke Gradskog ureda za kulturu omogućile su nam pravodobnu reakciju te smo mogli donijeti nove rasporede programa, bilo produženjem postojećih izložbi, prenamjenom sredstava ili odgađanjem projekata za slijedeću godinu. U tom je trenutku bilo važno da nastavimo s prezentacijom umjetnika i umjetnica za čije smo izložbe dobili sredstva te da nastavimo suradnju s vanjskim suradnicima - dizajnerima, prevoditeljima, fotografima. Jedan od naših najposjećenijih i kod publike najomiljenijih

programa je Ljeto u MSU, multimedijски program koji osim izložbi nudi i koncerte, performanse i čitanja književnih djela. Taj je program vrlo zahtjevan u organizacijskom smislu te sve do polovice lipnja 2020. zapravo nismo znali hoćemo li ga realizirati.

Na kraju 2020. godine, usprkos svim poteškoćama, pa tako i potresima koji su se događali u ožujku i prosincu i zbog kojih je Muzej pretrpio određene štete, možemo utvrditi da smo realizirali brojne izložbe, kompleksne projekte i Ljeto u MSU, zapravo više od dvije trećine odobrenih programa - u potpunosti smo odustali od tri međunarodne izložbe, a veliku retrospektivu Ratka Petrića i nekoliko manjih izložbi smo prebacili za 2021. Ovom prigodom istaknula bih program brojnih izložbi, koje smo trebali održati u inozemstvu tijekom predsjedanja Hrvatske Europskom unijom i koje je financiralo Ministarstvo kulture. Usprkos svim poteškoćama nekoliko dana prije lockdowna u Bruxellesu u Palači lijepih umjetnosti otvorena je izložba Vjenceslava Richtera. U Poljskoj su tijekom godine održane tri izložbe Borisa Bućana, ali nažalost bez hrvatskih uzvanika. U Grazu je otvorena velika izložba Julija Knifera, također bez

službenog otvorenja i s velikim zakašnjenjem, tek u studenom 2020.

Muzej je nakon otvaranja za javnost krajem travnja krenuo s programima, no, s druge strane dogodio se velik pad broja posjetitelja – školske grupe nisu dolazile, u gradu nije bilo turista, a i mnogobrojni naši sugrađani su smanjili broj posjeta kulturnim institucijama u strahu od zaraze. Oni koji su dolazili bili su individualni posjetitelji i obitelji. Kako bismo im izašli u susret donijeli smo odluku o produženju radnog vremena i smanjenju cijene ulaznica. U cilju sprečavanja pandemije, nismo organizirali tradicionalna otvorenja. Vodstva po izložbama u jednom periodu smo ograničili na pet posjetitelja, a kasnije je i taj oblik rada ukinut. Brojne programe, koji su to omogućavali – dječje radionice, koncerte i promocije, organizirali smo na otvorenim terasama Muzeja, na prilaznom platou i u muzejskoj garaži. Naši susjedi ponekad nisu blagonaklono gledali na takve prakse pa smo zaslužili i nekoliko prijava i jednu kaznu.

Uz posebnu pozornost mjerama zaštite protekao je i Dan MSU 12.12.2020. – omo-

gućili smo besplatan ulaz, održali smo plesnu predstavu i dva razgovora - s arhitektom Krešimirom Roginom i francuskim izdavačem stripova Mael Rannouom uz posjet od 440 posjetitelja. Provođenje protuepidemijskih mjera omogućilo je da se naši posjetitelji osjećaju sigurno i da u 2020. godini, usprkos svim problemima, ostvarimo 35 000 dolazaka u Muzej.

Programi on line

Prilagođavajući se novom načinu rada i naš je Muzej od početka lockdowna intenzivirao online projekte i aktivnosti na društvenim mrežama. Svi programi koje smo pokrenuli u tom vremenu bili su iznimno dobro posjećeni – MSU non stop – program predstavljanja radova iz zbirke te MSU od doma – edukativni program. Kologice Martina Munivrana, Ana Škegro i Sonja Barbarić osmislile su program suradnje s umjetnicima pod nazivom FB misao na dan a umjetnici su se uključili slanjem svojih crteža ili poruka. U suradnji s voditeljicama plesnog programa Antisezona Anom Kreitmeyer, Silvijom Marchig, Sonjom Pregrad, Ivom Nerinom Sibila i Zrinkom Šimičić

Mihanović u svibnju 2020. održane su online plesne predstave. Krajem godine, 9. i 10.12. održali smo online i međunarodnu konferenciju o bijenalima suvremene umjetnosti na kojoj je sudjelovalo dvanaest direktora, osnivača i kustosa poznatih bijenalnih izložbi: Hanru Hou, Rim, Beral Madra, Istanbul, Nevenka Šivavec, Ljubljana, Zorana Đaković Minniti, Beograd, Thierry Raspail, Lyon, Syrago Tsiara, Solun, Katerina Gregos, Atena, Rainald Schumacher, Berlin, Hajnalka Somogyi, Budimpešta, Margarita Dorovska, Gabrovo, Evelyne Jouanno, Rim.

Pravne nedoumice pri provođenju epidemioloških mjera

Poseban problem pri provođenju protuepidemijskih mjera u muzejima predstavlja nepriagođenost zakonske regulative novom – normalnom.

Pri provođenju epidemioloških mjera u muzejima naročit problem predstavljale su pravne nedoumice oko rješavanje pitanja zaštite osobnih podataka vezano uz preporuku evidencije posjetitelja i obvezu nadzora poslodavca nad zdravstvenim stanjem zaposlenika te institut rada od kuće.

Zaštita osobnih podataka

Prema Preporuci za sprečavanje zaraze COVID 19 tijekom održavanja profesionalnih umjetničkih izvedbi, kulturnih programa i manifestacija Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo od 17. listopada 2020., potrebno je dnevno mjerenje temperature osoblja i izvođača te vođenje evidencije posjetitelja kojima se prikupljaju osobni podaci posjetitelja – ime, prezime i broj telefona.

S druge strane, zaposlenici su obvezni svakodnevno mjeriti temperaturu i pratiti eventualnu pojavu respiratornih problema te o tome svakodnevno obavještavati poslodavca. Kad su pojedini zaposlenici oboljeli od COVIDA 19 bili smo dužni obavijestiti o tome sve zaposlenike zbog njihovog zdravlja. Tako je s jedne strane poslodavac u provođenju preporučenih epidemioloških mjera obavezan provoditi nadzor nad zdravstvenim stanjem zaposlenika, a time zadire u zaposlenikovu privatnost i traži osobne podatke koje zakonodavac štiti kad ne vlada pandemija.

Pri provođenju navedenih epidemioloških mjera nametnula su nam se pravna pitanja – kako provoditi preporučene mjere i istovremeno poštivati pravila vezana uz zaštitu osobnih podataka zaposlenika i posjetitelja.

Prema Općoj uredbi o zaštiti podataka⁸ obrada je zakonita ako je ispunjeno najmanje jedno od sljedećega:

- ispitanik je dao privolu za obradu svojih osobnih podataka u jednu ili više posebnih svrha;
- obrada je nužna za izvršavanje ugovora u kojem je ispitanik stranka ili kako bi se poduzele radnje na zahtjev ispitanika prije sklapanja ugovora;
- obrada je nužna radi poštovanja pravnih obveza voditelja obrade;
- obrada je nužna kako bi se zaštitili ključni interesi ispitanika ili druge fizičke osobe;
- obrada je nužna za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri izvršavanju službene ovlasti voditelja obrade;

- obrada je nužna za potrebe legitimnih interesa voditelja obrade ili treće strane, osim kada su od tih interesa jači interesi ili temeljna prava i slobode ispitanika koji zahtijevaju zaštitu osobnih podataka, osobito ako je ispitanik dijete.

Prema Mišljenju Agencije za zaštitu osobnih podataka koje je objavljeno na mrežnim stranicama Agencije pod nazivom – Obrada osobnih podataka o zdravlju u kontekstu izvanredne situacije izazvane COVID 19 virusom⁹ vezano uz podatke o zdravstvenom stanju zaposlenika koje je poslodavcu preporučeno prikupljati, pravni temelj za obradu osobnih podataka mora biti utvrđen u pravu Europske unije ili u pravu države članice.

Člankom 28. Zakona o radu (NN 93/2014, 127/2017, 98/2019) definirane su obveze poslodavca u zaštiti života, zdravlja i čudoređa radnika te je stavkom 1. navedenog članka propisano da je poslodavac dužan pribaviti i održavati postrojenja, uređaje, opremu, alate, mjesto rada i pristup mjestu rada, te organizirati rad na način koji osigurava zaštitu života i zdravlja radnika, u skladu s posebnim zakonima i drugim propisima i naravi posla koji se obavlja.

Nadalje, člankom 1. stavkom 2. Zakona o zaštiti na radu (NN 71/2014, 118/2014, 154/2014, 94/2018, 96/2018) propisano je kako

je svrha ovoga Zakona sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom, dok je člankom 5. stavkom 1. istaknuto kako su život, zdravlje i očuvanje radne sposobnosti vrednote od posebnog društvenog interesa u Republici Hrvatskoj.

Dodatno, uvodnom odredbom 46 Opće uredbe propisano je sljedeće: "Obrada osobnih podataka trebala bi se također smatrati zakonitom ako je potrebna za zaštitu interesa koji je neophodan za očuvanje života ispitanika ili druge fizičke osobe. Obrada osobnih podataka na temelju životno važnih interesa druge fizičke osobe u načelu bi se smjela obavljati samo ako se obrada očito ne može temeljiti na drugoj pravnoj osnovi. Neke vrste obrade mogu poslužiti i za važne potrebe javnog interesa i životno važne interese ispitanika kao, na primjer, ako je obrada potrebna u humanitarne svrhe, među ostalim za praćenje epidemija i njihovog širenja ili u humanitarnim krizama, posebno u slučajevima prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih ljudskim djelovanjem."¹⁰

Članak 9. st. 1. Opće uredbe glasi:

Zabranjuje se obrada osobnih podataka koji otkrivaju rasno ili etničko podrijetlo, politička mišljenja, vjerska ili filozofska uvje-

9/ Agencija za zaštitu osobnih podataka "Obrada osobnih podataka u kontekstu pandemije COVID 19", <https://azop.hr/obrada-osobnih-podataka-u-kontekstu-pandemije-covid-19/> (pristupljeno 19.1.2021.)

10/ Agencija za zaštitu osobnih podataka "Obrada osobnih podataka u kontekstu pandemije COVID 19", <https://azop.hr/obrada-osobnih-podataka-u-kontekstu-pandemije-covid-19/> (pristupljeno 19.1.2021.)

8/ Opća uredba o zaštiti podataka (GDPR) (EU) 2016/679 uredba je Europske unije kojom se regulira zaštita podataka i privatnost osoba unutar Europske unije

renja ili članstvo u sindikatu te obrada genetskih podataka, biometrijskih podataka u svrhu jedinstvene identifikacije pojedinca, podataka koji se odnose na zdravlje ili podataka o spolnom životu ili seksualnoj orijentaciji pojedinca.

Međutim, članak 9. st. 2. t. i. Opće uredbe izuzima od zabrane obrade osobnih podataka koji se odnose na zdravlje pojedinca, ako je obrada podataka nužna u svrhu javnog interesa u području javnog zdravlja.

Stoga, u iznesenom Mišljenju Agencije zaključuje se kako "bi obrada osobnih podataka trebala biti osmišljena tako da bude u službi čovječanstva. Pravo na zaštitu osobnih podataka nije apsolutno pravo; mora ga se razmatrati u vezi s njegovom funkcijom u društvu te ga treba ujednačiti s drugim temeljnim pravima u skladu s načelom proporcionalnosti. U tom kontekstu potrebno je istaknuti kako bi obrada osobnih podataka o zdravlju ispitanika trebala biti nužna i proporcionalna, a osobni podaci primjereni, relevantni i ograničeni na ono što je nužno u odnosu na svrhe u koje se obrađuju, sukladno načelima iz članka 5. Opće uredbe."¹¹

Što se tiče obrade osobnih podataka posjetitelja muzeja, koji se također prikupljaju

sukladno uputama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Agencija za zaštitu osobnih podataka objavila je Preporuku vezanu uz obradu osobnih podataka klijenata u uslužnim djelatnostima u kontekstu suzbijanja COVID-19 koja se analogno može primijeniti i na prikupljanje osobnih podataka posjetitelja muzeja.¹²

Da bi prikupljanje podataka posjetitelja bilo zakonito, jedna je od pretpostavki koje trebaju biti ispunjene, da je ispitanik dao privolu. Postavljali smo si pitanje što ako posjetitelj pri ulazu na događanje u muzej ne želi da mu se izmjeri temperatura ili ne želi dati svoje podatke (ime, prezime i kontakt broj). Privola ne bi bila dobrovoljna i slobodno dana ako bi nazočenje događanju u muzeju bilo uvjetovano nužnošću ispunjavanja obrazaca putem kojih se prikupljaju osobni podaci. I u ovom slučaju, kao i pri prikupljanju osobnih podataka o zdravlju zaposlenika, može se primijeniti načelo istaknuto člankom 9. st. 2. t. i. Opće uredbe – izuzetak od zabrane obrade osobnih podataka ako je obrada podataka nužna u svrhu javnog interesa u području javnog zdravlja.

Prema Preporuci Agencije, ako se analogno primjenjuje na prikupljanje osobnih podataka posjetitelja, treba poštivati osnovna načela

obrade osobnih podataka istaknuta u članku 5. Opće uredbe o zaštiti podataka, u koje spada i načelo smanjenja količine podataka.

Također, muzej kao voditelj obrade podataka mora voditi računa o sigurnosti osobnih podataka, uključujući zaštitu od neovlaštenog raspolaganja osobnim podacima te ih mora čuvati u obliku koji omogućuje identifikaciju korisnika usluga samo onoliko dugo koliko je potrebno u svrhu radi koje se osobni podaci obrađuju. Prikupljeni podaci mogli bi se čuvati dok traje pandemija COVID-19, a nakon toga prikupljene osobne podatke treba uništiti.

Poštujući načela obrade podataka, na obrascima kojima smo prikupljali osobne podatke posjetitelja, uvrstili smo napomenu kojom smo posjetiteljima obrazložili svrhu prikupljanja njihovih osobnih podataka:

"Prikupljanje osobnih podataka vrši se u skladu s Preporukom za sprečavanje zaraze COVID 19 tijekom održavanja profesionalnih umjetničkih izvedbi, kulturnih programa i manifestacija, koju je donio Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Potpisom na ovoj listi posjetitelj izjavljuje da je upoznat sa svrhom prikupljanja osobnih podataka.

MSU jamči da će se osobni podaci koristiti isključivo u svrhu za koju su prikupljeni."

Naravno da nismo spriječili ulaz posjetiteljima koji unatoč tome nisu pristali na upisivanje svojih osobnih podataka. Takvih je bilo izuzetno malo.

Rad od kuće

Preporuke Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Odluke Stožera civilne zaštite upućivale su poslodavce da, kad je to moguće prema prirodi posla, omoguće zaposlenicima rad od kuće.

Pitanja koja se nameću:

- koja radna mjesta prema prirodi posla udovoljavaju radu od kuće?
- stavljamo li u nepovoljnu zdravstvenu situaciju zaposlenika čiji djelokrug rada nije moguće obavljati od kuće?

Kustosima i zaposlenicima koji rade administrativne poslove, poslove marketinga i odnosa s javnošću može se omogućiti rad od kuće, međutim djelokrug rada zaposlenika Tehničko – sigurnosnog odjela i muzejskih tehničara pretpostavlja obavljanje posla u muzeju. Za njih smo osigurali izdvojeno radno mjesto i nastojali da poslove obavljaju samostalno, kako bi se smanjila interakcija s ostalim kolegicama i kolegama.

U skladu s uputom Gradskog ureda za kulturu, na zahtjev zaposlenika na čijem je radnom mjestu moguće organizirati rad od kuće, rad od kuće omogućili smo zaposlenicima s kroničnim nezaraznim bolestima - uz odgovarajuću potvrdu liječnika i zaposlenicima roditeljima djece nižih razreda osnovne škole ili vrtića (dijete s kroničnim bolestima ili u doticaju s kroničnim bolesnicima) - uz odgovarajuću potvrdu liječnika za dijete.

Institut rada od kuće Zakon o radu ne određuje¹³. Članak 17. tog Zakona određuje obvezni sadržaj pisanog ugovora o radu na izdvojenom mjestu rada koji se sklapa ako zaposlenik obavlja poslove kod kuće ili u drugom prostoru koji nije prostor poslodavca.

Zaposlenici MSU-a, pa tako i ostalih muzeja, sklopljenim ugovorom o radu sporazumjeli su se s poslodavcem da rad obavljaju u poslovnim prostorijama poslodavca. Ne postoji odredba o radu od kuće, pa tako ugovorom o radu nisu ispunjeni uvjeti koje propisuje članak 17. Zakona o radu.

Jednako bitno, čak i bitnije, pitanje je sigurnosti na radu i zaštite na radu. Člankom 17. Zakona o zaštiti na radu¹⁴ propisano je da je poslodavac obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu te prilagoditi zaštitu na radu promjenjivim okolnostima.

Kako osigurati provođenje zaštite na radu zaposlenicima koji u okolnostima pandemije rade od kuće?

Nadajmo se da će iskustva, koja smo stekli tijekom ove pandemije, pomoći zakonodavcima u pronalaženju rješenja za nabrojene probleme i dileme.

11/ Agencija za zaštitu osobnih podataka "Obrada osobnih podataka u kontekstu pandemije COVID 19", <https://azop.hr/obrada-osobnih-podataka-u-kontekstu-pandemije-covid-19/> (pristupljeno 19.1.2021.)

12/ Agencija za zaštitu osobnih podataka "Obrada osobnih podataka klijenata u uslužnim djelatnostima u kontekstu suzbijanja COVID 19", <https://azop.hr/obrada-osobnih-podataka-klijenata-u-usluznim-djelatnostima-u-kontekstu-suzbijanja-covid-19/> (pristupljeno 19.1.2021.)

13/ Hrvatski sabor "Zakon o radu", Narodne novine 93/14, 121/17, 98/19

14/ Hrvatski sabor "Zakon o zaštiti na radu", Narodne novine 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18

Riznica dječjeg stvaralaštva – donacija Dijane Nazor Čorda Hrvatskom školskom muzeju

Tema Međunarodnih dana europske baštine održanih u rujnu i listopadu 2020. godine bila je Baština i obrazovanje – učenje za život, i upućivala je na važnost poučavanja ljudi od najranije dobi o očuvanju povijesnih, kulturnih i prirodnih vrijednosti i brizi o njima na lokalnoj i globalnoj razini. Svjedoci smo da su u suvremeno doba prevlast u primanju informacija i komunikaciji premoćno preuzeli vizualni mediji, no broj sati likovne kulture u hrvatskim osnovnim i srednjim školama devedesetih je godina 20. stoljeća prepolovljen, i zajedno s ostalim praktičnim i kreativnim nastavnim predmetima (glazbenom i tehničkom kulturom) sveden na samo jedan sat tjedno. Svi učitelji i nastavnici slažu se da to nije dovoljno ni za kvalitetno svladavanje praktičnog rada i razvoj motorike, a niti za bolje shvaćanje likovnih umjetnosti i razvoj kreativnosti djece i mladih. Darovita djeca stoga svoju kreativnost ne mogu zadovoljiti unutar školskog kurikula i okreću se aktivnostima izvan škole, a djeca kojoj likovno izražavanje nije blisko ne stječu ni osnovne spoznaje o likovnoj umjetnosti i vrijednosti kulturne baštine.

Djela nastala na satovima likovnog odgoja danas se mogu vidjeti samo u školskim prostorima

jama, razredima, predvorjima i hodnicima, a ona nastala na radionicama ili likovnim tečajevima najčešće u izlozima knjižnica^{1/}.

No, u ranijim razdobljima, velike izložbe dječjih radova, posebice djece osnovnoškolske dobi, u muzejima i galerijama i nisu bile tako rijetke kako bismo mogli misliti s obzirom na današnji negativni i podcjenjivački odnos prema dječjem likovnom oblikovanju i broju izložaba na kojima se predstavlja dječje likovno stvaralaštvo, no izložbe dječjih radova su se, samorazumljivo, najčešće održavale upravo u Hrvatskom školskom muzeju koji je i danas najlogičnije mjesto za izlaganje ovih djela.

Iznimka od negativnog stava prema izložbama dječjih radova ove je 2020. godine impresivna izložba "Riznica dječjeg stvaralaštva" koju je Hrvatski školski muzej, zbog velikih oštećenja na zgradi u kojoj je smješten, organizirao u susjednom Etnografskom muzeju od 1. do 31. listopada 2020. Na izložbi su predstavljeni dječji likovni radovi nastali u razdoblju od 1999. do 2020. godine na satovima likovne kulture i likovnim radionicama Dijane Nazor Čorda, profesorice likovne kulture bogatog pedagoškog iskustva i kreativne energije, koautorice školskih udžbenika i priručnika za učitelje likovne kulture. Izloženi radovi djela su učenika OŠ Jesenice iz Dugog rata, OŠ Stjepana Ivičevića iz Makarske, OŠ Josipa Jurja Strossmayera, IX. gimnazije, vrtića i OŠ Montessori Barunice Dédé Vranyczany, polaznika radionica Baštinarnica Narodnog sveučilišta Dubrava u Zagrebu, s Međunarodnog uličnog festivala Cest is d'Best, radovi i dokumentacija s mnoštva festivala i međunarodnih projekata s Japanom i Australijom i dvojezične slikovnice. Odabrani radovi na izložbi ujedno su izbor iz donacije Dijane Nazor Čorda Hrvatskom školskom muzeju kao primjeri svestranog dječjeg likovnog izraza, stvaralaštva i kreativnosti. Dijana Nazor Čorda ovom je izložbom pokazala važnost uloge učitelja - likovnog pedagoga i primjene slobodnog likovnog odgoja u oblikovanju osobnosti mladih ljudi i njihovom osvješćivanju o vrijednostima baštine koja ih okružuje.

Tekstove na panoima u postavu izložbe napisali su prof. emer. Emil Robert Tanay, red. prof. Danijel Žabčić, mr. sc. Branka Hlevnjak, povjesničarka umjetnosti i kritičarka, Stanko Špoljarić, povjesničar umjetnosti, Martina Kossec i Ivana Maradin, profesorice likovne kulture i Kristina Gverić, kustosica Hrvatskog školskog muzeja.

Ulazeći u prostor ove izložbe posjetitelja preplavljaju raznorodnost oblika, tehnika, materijala i motiva, a postupno opaža i različitu kvalitetu dječjih radova.

Radovi na izložbi rađeni su raznolikim tehnikama – od crteža olovkom i tušem, grafičkim tehnikama visokog tiska, akvarelom i temperom, gratažom, kolažom, mozaikom, intervencijom bojom na fotografije. Trodimenzionalni predmeti rađeni su kaširanjem, šivanjem, rezbarenjem, a svoje su mjesto našle i ukrašene staklenke i boce, te keramičke skulpture, radovi oblikovani od prirodnog kamena i žice, te mobili.

Motivi kojima su najčešće inspirirani radovi su predmeti iz hrvatske povijesti i umjetnosti, no nalazi se i na nekoliko radova koji predstavljaju motive drugih kultura i prirode iz drugih dijelova svijeta. Dijana Nazor Čorda naglašava da je djecu nužno upoznati sa njihovim kulturnim nasljeđem i to najbolje obilaskom na originalnim lokacijama što je dosljedno provodila i u svom radu.

Kako bismo što zornije opisali način rada Dijane Nazor Čorda navodimo dva projekta koje je provodila tokom niza godina i koji mogu poslužiti kao vodič kroz metode njena rada s djecom i mladima i motive koji se provlače kroz cijelu izložbu "Riznica dječjega stvaralaštva" u Etnografskom muzeju.

Ciklus radionica pod nazivom Baštinarnica koje su održavane u Narodnom sveučilištu Dubrava od 2005. do 2009. jedan je od spomenuta dva programa koji vjerojatno najbolje opisuju pristup Dijane Nazor Čorda likovnom odgoju i oblikovanju. U sklopu ovog programa odgoja i obrazovanja putem umjetnosti sudjelovali su polaznici svih dobnih skupina, a program se sastojao od upoznavanja svoga kulturnog nasljeđa,

^
Fotografije
s postava
izložbe.

Fotograf
Fedy Fijačko

posjeta određenim lokacijama kako bi se razvila svijest o vrijednosti vlastite tradicije i važnosti njena očuvanja, a nakon posjeta održavana su predavanja i prezentacije. Nakon teoretskog dijela slijedila je i likovna radionica na kojoj su se prema početnoj temi oblikovali radovi inspirirani viđenim i spoznanim u različitim materijalima i različitim tehničkim postupcima. Prva radionica Rimski novac bila je inspirirana arheološkom baštinom – rimskim novcem nađenim na području Dubrave koji su polaznici izrađivali u tehnici terakote, kaširanog papira i reljefa u limu prema originalnim predlošcima zlatnika i srebrnjaka iz Arheološkog muzeja u Zagrebu. Sljedeća radionica Triptisi iz Dubrave za temu je imala sakralno slikarstvo u dubravačkim crkvama, a polaznici su oslikavali drvenu podlogu u obliku triptiha tehnikama po uzoru na one u srednjem vijeku. Predlošci za sakralne motive bili su korišteni samo kao poticaj za osobni izričaj. Treća radionica Drvorezi bila je inspirirana fragmentima drvenih građevina u Dubravi i na njoj su polaznici rezbarenjem urezivali reljef u drvu po uzoru na ornamente i motive viđene u ulici Severi ili na gredama u drvenim kućama (pijetao, kalež, zvijezda, vinova loza i natpisi). Radovi nastali na ovim radionicama bili su izloženi na izložbi u Hrvatskom školskom muzeju, a neki od njih su izloženi i na ovoj izložbi. Održana je i još jedna serija radionica pod nazivom Mozaici – prirodna baština zagrebačke Dubrave u likovnim radovima, a na kojoj su polaznici izrađivali male mozaike prema svojim ski-

Fotografije
s postava
izložbe.

Fotograf
Fedy Fijačko

1/ Na mrežnim stranicama Knjižnica grada Zagreba pronađeno je da je u 2020. godini u područnim knjižnicama održano 13 izložbi dječjih radova vrtićke i osnovnoškolske dobi, a u 2019. 51 izložba radova djece vrtićke i osnovno školske dobi ali i srednjoškolska (<http://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/10?tip=3&gdje=&term=&datumod=&datumdo=&vrstaKor=2>, pristupljeno 10.10.2020.)

Jaslice, XI. gimnazija, Zagreb, 2003./2004., 2. i 3. razred, lutke u kombiniranoj tehnici spužve, tkanine uz nacрте na papiru, 19 ovčica od papira i vune i 14 zvijezda od kartona, 2006./2007.

Fotograf
Jurica Škudar

cama s motivima flore i faune viđene u šumi, na livadama i uz potok.

Kreativna radionica Škrinje kroz stoljeća rađena je u dvije osnovne i jednoj srednjoj školi u Zagrebu, a održan je i niz, za javnost otvorenih, radionica u Šibeniku. Zagrebačke radionice obuhvaćale su posjete muzejima, predavanja i samostalno istraživanje, a one u Šibeniku izlete i posjete povijesnim lokalitetima i građevinama. Projekt je obuhvatio 413 djece. U školama je program izvođen na satovima likovne kulture, ali zbog skromne satnice predmeta likovne kulture, većim dijelom kao izvannastavna aktivnost.

Zadatak učenika OŠ Josipa Jurja Strossmayera bio je izraditi škrinju prema srednjo-vjekovnim motivima pletera, crkvene arhitekture i glagoljice, te s izložbe Zlato i srebrno Zadra, opremiti njenu unutrašnjost i oblikovati sadržaj. Neke su škrinje nastale radom u grupama, a ukupno je napravljeno 20 škrinja. Ova grupa škrinja bila je prikazana javnosti na dvije izložbe u 2003. godini - u knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića i na

Hrvatskom dječjem festivalu u Zagrebu na kojem je grupni rad učenika u dobi od 14 godina dobio drugu nagradu – Srebrni cvijet. Na Hrvatskom dječjem festivalu 2007. godine pjesniku Dragutinu Tadijanoviću uručena je, iz ove skupine radova, škrinjica u kojoj je bila pohranjena njegova knjiga Srebrne svirale.

U 11. gimnaziji u Zagrebu, u likovnoj radionici 2004. godine sudjelovalo je 63 učenika koji su izrađivali škrinje i njihov sadržaj kroz povijesna razdoblja. Ukupno je izrađeno 29 škrinja – od egipatskih do suvremenih iz 20. stoljeća. Praktičnom radu prethodile su posjete nekolicini zagrebačkih muzeja gdje su im o škrinjama govorili kustosi, a potom su ih skicirali i istraživali podatke na internetu. Škrinje su oblikovane i oslikane prema povijesnom razdoblju kojem su bile inspirirane i to od starog Egipta, antičke Grčke i Rima, preko romanike, gotike, renesanse, baroka, bidermajera, te 19. i 20. stoljeća, a neke su bile i spoj stilova više razdoblja. Mogućnosti korištenja materijala bile su gotovo neograničene – škrinje su bile napravljene od kaširanih i oslikanih papirnatih kutija, kao i od niskog reljefa od lima ili drvenih elemenata, te adekvatno završno obrađene s vanjske kao i unutarnje strane. Ono što je odlikovalo ovu radionicu bila je sloboda da učenici naprave originalnu škrinju, inspiriranu nekim stilskim razdobljem i maštovitu, a ne kopiju originala.

U izradi sadržaja škrinja sudjelovalo je 317 učenika, a škrinje su bile ispunjene najrazličitijim predmetima koji su predstavljali neku materijalnu, povijesnu ili osobnu vrijednost.

Izložbe iz ovih radionica bile su predstavljene javnosti na izložbi u Etnografskom muzeju 2004. godine.

U zagrebačkoj osnovnoj Montessori školi Barunice Dédé Vranyczany učenici su izrađivali zlatne i srebrne škrinje u kombiniranoj tehnici kartona, drva i aluminijske folije, sa staklenim aplikacijama. Učenici su patinirali škrinje crnim tušom, te ih izvana oblagali limenim elementima slobodno oblikovanim prema mašti, a iznutra plišanom tkaninom.

Zanimljivo je da su sve škrinje oblikovane u OŠ Josipa Jurja Strossmayera i XI. gimnaziji 2004. godine bile izložene na Trgu bana Josipa Jelačića gdje ih je zajedno s njihovim autoricama i autorima snimio fotograf Šime Strikoman za Milenijsku fotografiju koju su u obliku plakata formata B2 dobili svi sudionici i mentori.

Na izložbi "Riznica dječjeg stvaralaštva" u skladu s prethodno navedenim principima koje u svom radu provodi Dijana Nazor Čorda možemo vidjeti radove iz spomenutih radionica, ali i neke nastale u drugim školama i radionicama inspirirane istim predmetima i motivima ali manjeg opsega. To su najčešće crteži ili slike na kojima, izrađene raznovrsnim tehnikama i materijalima, vidimo prikaze nepokretne kulturne baštine poput povijesnih građevina, djela inspirirana kršćanskom ikonografijom i narodnim običajima, zavjetnim pločicama, biljnim i životinjskim svijetom, dragocjenostima, portretnim slikarstvom, ali i apstraktnom umjetnošću, geometrijom, umjetničkim pravcem op-arta i tehnikom pointilizma.

Dio izloženih radova pripada u područje primijenjenih umjetnosti, te su tako izloženi crteži ilustracija književnih djela iz školske lektire, a svojom namjenom neki radovi imaju i praktičnu primjenu poput blagdanskih čestitki, ukrasa za božićno drveće i jaslica, lampiona, svjećnjaka, obuće ili nakita.

Prema izjavi Dijane Nazor Čorda na izložbi je naglasak željela staviti na trodimenzionalne radove, dvojezične slikovnice i međunarodne projekte rađene u suradnji s likovnim pedagogima Australije i Japana, u kojima je bitan proces rada suvremene likovne pedagogije u kontekstu vremena njena djelovanja.

Bogatstvo i širina prezentiranih radova na ovoj izložbi, prikaz ne samo najboljih i nagrađenih, već i radova slabije kvalitete kako bi se stekao uvid u razlike i raspon dosega različitih uzrasta i senzibiliteta, sve bi nas trebao potaknuti na razmišljanje o promjenama u obrazovnom sustavu. Angažiranje kreativnih likovnih pedagoga u osmišljavanju kvalitetnije

i prilagođenije nastave likovne kulture svakako bi doprinijelo razvoju kreativnih potencijala i divergentnog mišljenja mladih generacija koji bi pomogli i u svim ostalim obrazovnim područjima i, dugoročno, u svakodnevnom životu. Ovom izložbom pokazalo se da takvi stručnjaci postoje i da ih institucije društva trebaju uključiti u oblikovanje obrazovnog sustava za bolju budućnost i na zadovoljstvo svih.

Izvori:

Školske novine,
32 - 33, 20. 10. 2020., str. 30, 31
Nazor, D. Kreativni pristup
likovnoj kulturi/umjetnosti,
<https://bib.irb.hr/datoteka/628135>.
Medunarodna_konferencija_u_
Pozegi_Dijana_Nazor_2009.pdf
(pristupljeno 2. 11. 2020.)

Škrinje
kroz stoljeća,
dio radova
učenika
7. i 8. razreda
OŠ Josipa Jurja
Strossmayera,
Zagreb, 2003.
i učenika
XI. gimnazije,
Zagreb, 2003./2004.

Fotograf
Jurica Škudar

Renata Brezinščak

Hrvatski prirodoslovni muzej – muzej, znanost, škola

Projekt LIFE – EUROTURTLES

važnih muzejskih djelatnosti koja doprinosi boljem i uspješnijem ostvarenju same svrhe muzeja.

Zahvaljujući bogatstvu prirodoslovne građe, brojnošću tematskih izložbi, pedagoških programa i radionica, ali i mnogim znanstvenim i stručnim istraživanjima te velikom broju visoko obrazovanih djelatnika iz različitih prirodoslovnih struka Hrvatski prirodoslovni muzej je nacionalno središte prirodoslovlja i matična

Pored muzejskog rada, Hrvatski prirodoslovni muzej je i priznata znanstveno-istraživačka institucija. Naime, znanstveni istraživački rad, barem je tako u većim prirodoslovnim muzejima, ima itekako važnu ulogu u muzejskom radu i svakako je jedna od

ustanova za prikupljanje, čuvanje, zaštitu, prezentaciju i znanstvenu obradu prirodoslovne muzejske građe.

Muzej ima nekoliko značajnih europskih projekata, a jedan od njih je projekt istraživanja i zaštite morskih kornjača *"Zajedničke akcije za poboljšanje statusa zaštite i očuvanja populacija morskih kornjača Europske unije – LIFE - EUROTURTLES"*.

Projekt o istraživanju i zaštiti morskih kornjača pokrenut je s obzirom da su morske kornjače među najugroženijim skupinama životinja na Zemlji. U Europskoj uniji, kao i u Hrvatskoj, nalaze se na popisu strogo zaštićenih vrsta. Upravo je ta činjenica bila poticaj velikoj zajedničkoj međunarodnoj akciji koja je okupila partnerske ustanove i institucije iz šest mediteranskih zemalja Europske unije - Hrvatske, Italije, Slovenije, Cipra, Grčke i Malte. Projektni partneri su Hrvatski prirodoslovni muzej i Plavi svijet – Institut za istraživanje i zaštitu

mora iz Hrvatske, ARCHELON – društvo za zaštitu morskih kornjača iz Grčke, Uprava za ribarstvo i istraživanje mora Ministarstva poljoprivrede, ruralnog razvoja i okoliša i Ciparsko Sveučilište iz Cipra, Zaklada za prirodu iz Malte, Zavod za biologiju i biotehnologiju "Charles Darwin" Sveučilišta La Sapienza Rim i WWF Italija iz Italije i Sveučilište Primorska – Kopar iz Slovenije.

Udruženi zajedno 2016. godine organizirali su i pokrenuli petogodišnji projekt istraživanja populacije morskih kornjača s ciljem utvrđivanja područja značajnih za očuvanje glavate želve te aktivnosti podizanja svijesti javnosti. Ovaj petogodišnji projekt, koji završava 2021. godine, vrijedan je 5,1 milijun eura, a sa 74% sufinancira ga LIFE financijski instrument Europske unije kojim se podržavaju projekti zaštite i očuvanja okoliša i prirode.

Hrvatski prirodoslovni muzej je koordinator projekta i aktivnosti svih partnera okup-

ljenih u projektu jer zajedno te institucije ipak mogu bolje i kvalitetnije raditi za isti cilj – očuvanje populacija morskih kornjača u Sredozemlju i Jadranu. Koordinacija projekta uključuje osim znanstvenih istraživanja, analize dobivenih podataka, razvijanja mjera monitoringa i zaštite, i informiranje javnosti te edukaciju djece i mladih, na čemu je i poseban naglasak radi podizanja svijesti o važnosti zaštite ovih tih moreplovaca.

Voditelj cjelokupnog projekta je morski biolog, viši kustos Hrvatskog prirodoslovnog muzeja doc. dr. sc. Draško Holcer. U projektu u Hrvatskoj uz muzej sudjeluje i Plavi svijet - Institut za istraživanje i zaštitu mora koji provodi aktivnosti smanjenja slučajnog ulova želvi te vodi oporavilište za morske kornjače, odnosno provodi terenski dio aktivnosti u Hrvatskoj, što uključuje istraživanje iz zraka, rad s ribarima, posebno njihovo educiranje o provedbi mjera smanjivanja slučajnog ulova. Doprinos

Jadranska kornjača – zelena želva (*Chelonia mydas*) >

Zelena želva / Green turtle (*Chelonia mydas*)

Glavata želva (*Caretta caretta*)

Jadranska kornjača - glavata želva (*Caretta caretta*) <

Infografika projekta s ciljem senzibiliziranja > javnosti o potrebi zaštite morskih kornjača

projektu daje i Ministarstvo zaštite okoliša i energetike RH kroz aktivnosti vezane uz identifikaciju potencijalnih područja za uključivanje u ekološku mrežu Natura 2000. Projekt podu-

piru Grad Zagreb i Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.
Posebno važne projektne aktivnosti su prezentacija i edukacija o projektu u javnosti, pri čemu je rad s djecom i učenicima važan kako bi ih se od najranije dobi potaknulo da više promišljaju o prirodi i njenoj zaštiti, odnosno zaštiti morskih kornjača. Doprinos muzeja u ovom projektu je kroz znanstveno-istraživački te edukacijski program koji je jedan od osnovnih alata kojim se dijele znanstveno utemeljene informacije o stanju morskog okoliša, ugroženim vrstama i povezanim aktivnostima zaštite mora. Znanje stečeno istraživanjem prenosi se specijaliziranim i posebno prilagođenim edukativnim i promotivnim aktivnostima, predavanjima, stručnim i likovnim radionicama, kako u muzeju, tako i izvan muzeja, na terenu. Muzej je zato odlična platforma za promicanje tih ideja i znanja s obzirom na veliki broj posjetitelja, osobito školske djece koja u velikom broju dolaze u muzej. Škole pokazuju veliko zanimanje za ovu temu i nastoje svoje učenike informirati i educirati kako bi bili odgovorniji u očuvanju okoliša i zaštiti prirode.

Infografika projekta s ciljem senzibiliziranja > javnosti o potrebi zaštite morskih kornjača

Infografika projekta s ciljem senzibiliziranja > javnosti o potrebi zaštite morskih kornjača

Struna koja ostane na udici može biti smrtonosna ako je morska kornjača proguta. Izvadite udicu samo ako se time ne izlažete opasnosti i ako životinji ne nanosite dodatne ozljede.

< Logo projekta

Dugotrajni boravak u mreži iscrpit će morsku kornjaču pa se može doimati kao da je uginula. Ako je odmah pustite u more, oslabljena morska kornjača se može utopiti.

Infografika projekta s ciljem senzibiliziranja < javnosti o potrebi zaštite morskih kornjača

Edukacija učenika o zaštiti morskih kornjača kroz muzejske projektne aktivnosti

Ovaj projekt Hrvatskog prirodoslovnog muzeja o istraživanju i zaštiti morskih kornjača primjer je kako se mogu povezati znanost, muzej i škole. Zajednički može se učiniti više na edukaciji djece i mladih o zaštiti pojedinih ugroženih vrsta i prirode općenito. U okviru projekta "LIFE - Euroturtles" razvijeni su programi i aktivnosti kako bi rezultati znanstvenih istraživanja postali dostupni i razumljivi javnosti čime se pridonosi boljem shvaćanju same biologije morskih kralježnjaka, a kroz to onda i ekologije morskog ekosustava općenito. Osobito je važno da te spoznaje dopru do polaznika vrtića i škola, do profesora i učenika. Učenike se primjerenim metodama uči o zaštiti prirode i ugrozama koje prijete morskim kornjačama (i drugim morskim vrstama), a profesore se informira o projektu, o stanju

ugroženosti tih životinja, te što činiti kako bi oni ta znanja i informacije mogli dalje prenositi i primijeniti ih u nekim nastavnim jedinicama kada se uči o zaštiti prirode, ugroženim i rijetkim životinjama i sl.

Projekt se predstavlja učenicima u muzeju i izvan njega (vrtići, škole, knjižnice, na terenu na moru, itd.). U Zoološkom odjelu muzeja, uz diorame morskih staništa u kojima žive jadranske morske kornjače bio je postavljen prigodni info-kut o projektu. Posjetitelji muzeja tako su osim prilike vidjeti preparirane morske kornjače i saznati čime se hrane, gdje obitavaju, gdje se gnijezde, upravo kroz informativne materijale projekta dostupne u info kutu, mogli dobiti i informacije zašto su ugrožene, što možemo učiniti da ih zaštitimo, kako to možemo učiniti, itd. Učenicima je to bio izvrstan poligon za obradu ove teme. Na taj način

Radionice u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju za škole i građanstvo; radionice na terenu – Mali Lošinj i Muzej grada Šibenika

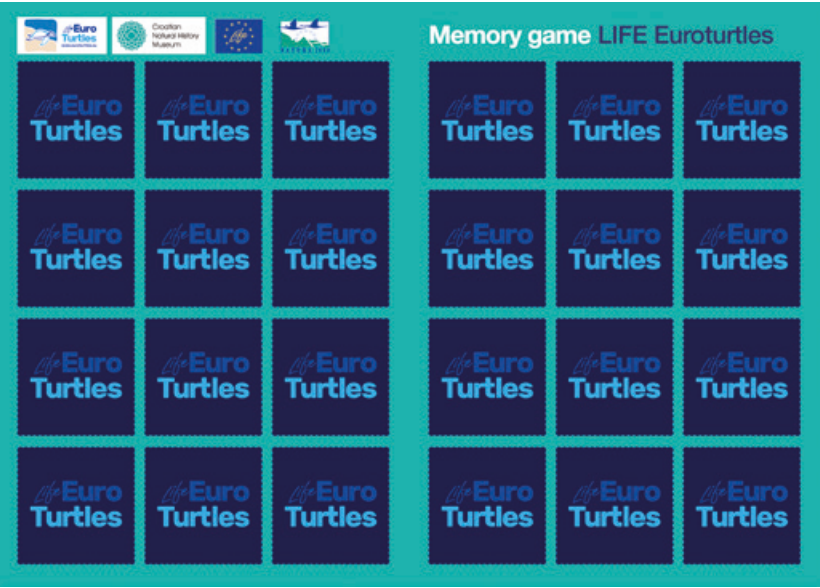
objedinili smo znanja o biologiji morskih kornjača i potrebi njihove zaštite koju promiče projekt.

Rješavanjem raznih edukativnih materijala, igranjem igara kao što su pamtilica, slagalica ili kvizovi, djecu se uči opažati u prirodi te što učiniti ako kojim slučajem naiđu na morsku kornjaču, bilo u moru, bilo nasukanu na plaži. Kako bi sve to djeci, ali i odraslima, bilo jasnije, napravljene su ilustrirane infografike (naljepnice) koje svojim simpatičnim ilustracijama zorno ukazuju što činiti u pojedinim situacijama, ali isto tako pokazuju na što moramo paziti ako želimo doprinijeti njihovoj očuvanju.

Dio aktivnosti projekta odnosi se i na upoznavanje učenika s projektom kroz kreativni likovni rad. Učenici raznim likovnim tehnikama promišljaju o morskim kornjačama, ali i osmišljavaju razne ekološke kampanje i video filmove

kakav je primjerice video spot učenika XV. Gimnazije, IB programa "Save the turtles" (dostupno na muzejskom Youtube kanalu - https://www.youtube.com/channel/UCR_Frin58Tvt1m-mvW7_VVtg/videos) kojima nam pokazuju kako oni shvaćaju problem zaštite životinja, te što bi trebalo učiniti da se smanji ugroženost morskih kornjača u Jadranu. Video je napravljen na engleskom jeziku kako bi ga mladi mogli putem društvenih mreža dijeliti svojim prijateljima u drugim zemljama. Također, učenici eko-grupa i sami organiziraju razne akcije u školi kako bi ostale učenike potaknuli da, primjerice, manje koriste plastične predmete, da ne bacaju smeće u prirodu ili u more. Sve su to lijepi primjeri koji pokazuju kako je projekt uspio potaknuti svijest tih mladih ljudi i želju da nauče nešto više, da aktivnije sudjeluju u zaštiti prirode, da postanu svjesniji prirode oko sebe. To je jako važno jer,

Radionice u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju za škole i građanstvo; radionica za gimnazijalce – stvaranje promotivnog video spota "Save the turtles", XV. Gimnazija, IB program, Zagreb

< Igra pamtilica; R. Brezinščak, HPM/LIFE – Euroturtles, 2019.

primjerice male kornjače koje tek izlaze iz gnijezda mogu se lako zaplesti u plastiku odbačenu ili naplavljenu na plaži i tako uginuti. I već velike kornjače mogu se dok plivaju zaplesti u plastični otpad u moru ili se mogu ugušiti ako progutaju plastiku koju lako zamijene s meduzama i sličnim

organizmima kojima se hrane. Posjetitelji muzeja upravo u info kutu projekta mogu saznati i preuzeti aplikaciju za dojavu opažanja morskih kornjača u Jadranu koja se jednostavno može preuzeti s web-stranica projekta - <https://www.euroturtles.eu/web-app>.

< Igra pamtilica; R. Brezinščak, HPM/LIFE – Euroturtles, 2019.

Želja je svih dionika projekta potaknuti javnost na veću pažnju o okolišu, na trenutno ugrožene životinje, ali i na one koje bi zbog čovjekovog nemara mogle postati ugrožene, baš kao što su danas morske kornjače. Upravo se muzej kroz svoju misiju i aktivnosti izvrsno upotpunjuje u priču ovog projekta posebno s obzirom na veliku popularnost koju muzej uživa u javnosti, što je vidljivo po njegovoj posjećenosti, fizičkoj (u muzeju) i virtualnoj (preko društvenih mreža).

Prezentacija projekta organizirala se i na pozive škola kroz formu predavanja i tematskih radionica. Osobito je to učestalo u razdoblju oko Svjetskog dana kornjača (23. svibnja) i Svjetskog dana morskih kornjača (16. lipnja). Da se radi o učenicima zanimljivoj temi pokazuje i zanimanje škola za sudjelovanjem u ovim radionicama. Osnovna škola Voltino, Osnovna škola Dragutina Tadijanovića, OŠ Pantovčak, V. i XV. Gimnazija samo su dio škola s kojima se surađivalo. U projekt su se učenici mogli uključiti i neovisno o

školi s nekim svojim crtežima, idejama usmjerenim ka zaštiti tih ugroženih životinja, nekim video materijalom, posterom i sličnim radovima koje šalju projektnom timu.

Muzej je znatno oštećen u potresu koji se dogodio u Zagrebu početkom godine i zatvoren je za javnost, no muzejske edukativne aktivnosti nastavile su se izvan muzeja, u drugim institucijama, na terenu, ali također i online, preko društvenih mreža s raznim aktivnostima vezanim uz informiranje o projektu, a edukacija je organizirana kroz razne video filmove, prezentacije, itd. Izvrsna se pokazala i suradnja s Muzejem grada Šibenika, njihovom pedagoginjom Ivanom Vučinović, gdje je, uz sva poštivanja epidemioloških mjera i preporuka Nacionalnog stožera, održano nekoliko radionica za organizirane grupe vrtičke djece i učenika. Oko stotinjak djece, što iz šibenskih osnovnih škola Fausta Vrančića i Katoličke osnovne škole, što iz vrtića Građa sudjelovalo je u ovim radionicama, a s obzirom na veliki interes, radionice

će se ponovno organizirati i sljedeće godine. Za ove radionice zainteresirani su i učenici zadarskih osnovnih škola za koje će se radionice organizirati u suradnji s Narodnim muzejem Zadra, te još nekoliko muzeja s naših otoka.

Školama i učenicima, zainteresiranim za ovu temu, dostupne su i tiskane brošure prilagođene djeci, učenicima (slikovnica o morskim kornjačama) kao i informativni promotivni letci, naljepnice i sl. Svi materijali mogu se preuzeti s http://www.euroturtles.eu/assets/how-you-can-help/HR_Euroturtle_Stickers.pdf.

O projektu se može informirati na stranici projekta www.euroturtles.eu. Muzej će uvijek biti potpora svim ekološkim projektima i kroz svoje aktivnosti poticati učenike da i sami organiziraju svoje aktivnosti usmjerene prema zaštiti prirode.

Morske kornjače u Jadranu

Morske kornjače plivaju našim oceanima već više od stotinu milijuna godina. Danas na

Zemlji živi sedam vrsta morskih kornjača od kojih tri vrste žive i u našem Jadranskom moru, i Sredozemlju. Najčešće su dvije vrste, glavata želva (*Caretta caretta*) i zelena želva (*Chelonia mydas*), dok se treća vrsta sedmopruga usminjača (*Dermochelys coriacea*) tek povremeno može vidjeti u Jadranu. Sedmopruga usminjača je najveća morska kornjača. Može narasti i do 2 m u duljinu i težiti do 1000 kg. Hrani se samo međuzama i sličnim životinjama. Glavata želva se hrani ribama, pridnenim rakovima, školjkašima i puževima čije oklope i ljuštura lako lomi zahvaljujući snažnim čeljustima. Može dostići i do 200 kg težine. Zelene želve mogu narasti preko 1 m duljine i težiti do 300 kg, a za razliku od ostalih vrsta morskih kornjača hrane se isključivo biljnom hranom i karakterizira ih zelenkasta boja masnog tkiva.

Zašto je važno zaštititi i očuvati morske kornjače?

Zašto je potrebno trošiti milijune eura za očuvanje morskih kornjača? Što bi se, u stvari, dogodilo da ih pustimo da izumru? Morske kornjače u moru vrše bioturbaciju, uzrokujući miješanje sedimenta i kruženje nutrijenata čime utječu na cjelokupni ekosustav. Morske kornjače time oblikuju i stvaraju staništa za brojne druge morske organizme te omogućuju protok hranjivih tvari i energije u hranidbenim mrežama mora. Na primjer, na jednoj glavatoj želvi može svoj dom naći i 100-tinjak drugih biljnih i životinjskih vrsta. Sve to ukazuje na ulogu morskih kornjača kao tzv. ključnih vrsta (engl. keystone species), vrsta neophodnih za očuvanje stabilnosti složenog ekosustava mora. Možda još važnije, mnoge prijetnje opstanku morskih kornjača iste su one koje ugrožavaju i druge morske vrste te zaštitom jedne vrste možemo doprinijeti zaštiti mnogih drugih. Sve to stoga zahtijeva širu zajedničku, međunarodnu aktivnost na njihovoj zaštiti i osobito edukaciju djece i mladih.

Izbor likovnih radova različitih tehnika

Fotografije:
Fotodokumentacija LIFE – Euroturtles, Hrvatski prirodoslovni muzej

Predi predi hći moja: vodič za djecu kroz Zbirku Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti – vodič za djecu Etnografskog muzeja Istre

Iz vlastitog iskustva rada u muzeju uvjerenja sam da djeca vole muzeje. Međutim, kada im se muzejski sadržaj približi kroz dodatne poticaje kao što su radionice, igraonice, raznovrsne didaktične materijale poput kviz pitalica, radnih listića ili vodiča kroz postav ili muzejsku zbirku - onda ga jednostavno **obožavaju!** Mnogima dolazak u muzej ostaje u pozitivnom sjećanju što je od izuzetne

važnosti prilikom njihovog daljnjeg školovanja i izrastanja u cjelovitu odraslu osobu, pozitivnih životnih vrijednosti. Dakako, među osnovnim zadaćama edukacije u muzeju su ostvarenje interesa, znatiželje i poštovanja prema prirodnoj i kulturnoj baštini.

Vodič za djecu naslova *Predi predi hći moja: vodič za djecu kroz Zbirku Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti* autorice Mirjane Margetić u potpunosti je ispunio navedene ciljeve. Zahtjevnost pisanja sadržaja namijenjenom dječjem uzrastu autorica teksta uspješno je ostvarila ne zanemarujući pri tome jedan od najbitnijih elemenata publikacija za djecu - pobuđivanje i zadržavanje dječje intelektualne znatiželje. Prilagođenost interesima ovisno o dječjem uzrastu i njihovom predznaku očituje se na nekoliko razina – kroz vizualni identitet vodiča, sadržajnu formu čitljivog jezičnog stila te pojavom simpatičnog lika koji se "družiti" s čitateljima uz zabavne dosjetke i komentare.

Vodič je namijenjen djeci od devet godina, a dodatna vrijednost vodiča je funkcioniranje kao nadopuna školskom kurikulumu ili pak kao temeljita i kvalitetna priprema za obilazak Etnografskog muzeja Istre. Osmišljen je kao

predstavljanje istarske materijalne kulturne baštine, ali i nematerijalne, što se očituje već u odabiru naslova prema stihu istarske narodne pjesme.

Nakon predstavljanja simpatičnog lika šišmiša Šiška koji kao maskota izdanja suvereno vodi kroz vodič saznajemo osnovne podatke o osnivanju i otvaranju Muzeja u Pazinskom Kaštelu te o vrijednosti etnografske građe koja su čuva i prezentira u njemu. Djeci se na prilagođeni način predstavljaju osnovni muzeološki pojmovi - muzejske čuvaonice, rad kustosa/ica, pojam muzejske zbirke i način klasifikacije te prezentacija putem muzejskih izložbi. Domišljatom pričom o kustosu Šišku koji priprema izložbu o odjeći, djeci se na pristupačan način predstavljaju različiti procesi pripreme izložbe – od istraživačkog rada na terenu, sakupljanja predmeta, otkupa i upisivanja u muzejsku zbirku. Izravno obraćanje lika Šiška zasigurno osigurava pristup koji je djeci zanimljiv, dopadljiv i privlačan.

Nakon uvodnog dijela predstavlja se Zbirka *Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti*. Šiško u šaljivom i ležernom tonu, ponegdje i sa stihovima istarske pjesme, vodi male čitatelje u vrijeme kada se odjeća izrađivala dugotrajno, od prirodnih materijala i boja te u skladu s prirodom. Opisujući proces tkanja, upotpunjujući ga zornim fotografijama procesa izrade i predmeta iz muzejskog fonda potrebnih za višeslojan i zahtjevan proces izrade odjeće, naglasak se također stavlja i na rodnu podjelu poslova specifičnu upravo za istarski tradicijski kontekst.

U narednom dijelu predstavlja se pojam tradicijske odjeće i uloga u istarskoj svakodnevnici i životnim običajima. Tema tradicijske odjeće podijeljena je na cjeline: *Ženska odjeća; Tradicijska odjeća Vodnjana i Peroja; Muška odjeća i oprema i Dječja oprema i odjeća*.

Kompleksan zadatak približavanja višeslojnosti muške i ženske narodne nošnje os-

tvaren je uz uporabu ilustracije kroja klinastog ruha (kakvim su skrojena i krila maskote!), fotografijama kompleta i pojedinih dijelova odjeće te zanimljivim komentarima. Primjerice, podatci o nijansama boja ženskih pojaseva, rubova rukava i haljina koji su odgovarali pojedinom statusu žene ili pak naglasak na manje vidljive dijelove nošnje kao što su podsuknje ili donje rublje zasigurno djeci predstavljaju neočekivana iznenađenja. Također, predstavlja se i obuća, čarape, marame i pregače te vrijedni primjerci tradicijskog nakita kojim su se u svečanim prigodama ukrašavale žene u Istri.

Prilikom predstavljanja muške odjeće i opreme daje se niz bitnih i zanimljivih podataka, primjerice o razlogu ranijeg prestanka nošenja tradicijske odjeće kod muškaraca ili opreme koja je bila u uporabi, poput pušačkog pribora ili predmeta vezanih uz osobnu higijenu.

Dodatnu vrijednost vodiču daje poseban naglasak na tradicijski način odijevanja nacionalnih manjina, posebice nošnjama iz Peroja i Vodnjana te mali rječnik ženskog i muškog odijevanja.

Premda se dječja odjeća nerijetko nepravilno izostavlja prilikom opisa tradicijske odjeće, u ovom se vodiču ravnopravno predstavlja. Upravo s opisom dječje odjeće i opreme završava Šiškova leteća avantura uz poziv u neke skorašnje pustolovine.

Vizualni identitet vodiča odaje uspješnu suradnju autorice, ilustratora i dizajnerice. Uporabom ilustrativnih i sadržajnih dodataka poput primjera ispunjene inventarne kartice, crteža, fotografija i posebno naznačenih tekstualnih djelova ostvarila se skladna, primjerena i nadasve simpatična publikacija za djecu. Korice i hrbat vodiča s detaljima končica već na samom početku naznačuju temu dok bookmarkeri s likom Šiška koji strši iz džepića našivenog na korici nagovještava zanimljivo štivo. Personalizacija vodiča moguća je upisivanjem imena vlasnika na bookmarkeri.

^ Naslovna
stranica
vodiča

Vodič *Predi predi hći moja: vodič za djecu kroz Zbirku Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti* svojom primjerenosti prema dobi ciljanih korisnika, vizualnim rješenjem, ravnotežom između slike i teksta uspješno komunicira s publikom potičući mladog čitatelja na samostalno promišljanje.

Pomno promišljene, zabavne i edukativne publikacije za djecu i mlade, kao što je ovaj vodič Mirjane Margetić, djeci osigurava ravnopravni status s odraslom muzejskom publikom što mu daje dodatnu vrijednost i značaj.

Tea Gudek Šnajdar

Bojanje baštine – Izrada edukativnog muzejskog suvenira

Zbog lockdowna i politike fizičke distance, tijekom 2020. godine mnogi muzeji svoje su sadržaje ponudili posjetiteljima online. Tako smo mogli uživati ne samo u baštini hrvatskih muzeja, nego su nam mnogo dostupnije postale i razne svjetske zbirke. Od odličnih predavanja do virtualnih vodstava, unatoč nemogućnosti posjeta muzejima, kultura je bila dostupnija no ikad.

Iako je taj šareni digitalni muzejski svijet bio divan i gotovo zarazan tijekom prvih nekoliko tjedana društvene izolacije, nakon nekog vremena, po malo smo počeli čeznuti za nečim opipljivijim, onim taktilnim svijetom muzeja.

To me potaknulo da unutar platforme Culture Tourist kreiram edukativni muzejski suvenir koji će posjetiteljima produžiti muzejsko iskustvo. Ili ga, kao u slučaju lockdowna 2020. godine, donijeti u njihove domove u opipljivom obliku – kroz razglednice koje se mogu obojati.

Potreba za kvalitetnim edukativnim muzejskim suvenirima

Već prije nekoliko godina, u svome radu na organizaciji privatnih vodstava u amsterdamskom Rijksmuseumu, počela sam osjećati potrebu za edukativnim suvenirom kojim bi posjetitelji produžili muzejsko iskustvo. Nešto što bi ih podsjećalo na izložke koje su vidjeli u muzeju. Predmet koji bi povezao upravo videnu umjetnost sa svijetom izvan muzeja.

Upravo ta ideja o umjetnosti koja izvorno pripada stvarnom svijetu, izvan institucije muzeja, u konačnici je bila moja nit vodilja pri kreiranju ovog edukativnog muzejskog suvenira.

Tijekom vodstava u Rijksmuseumu, poticala sam posjetitelje da ne proučavaju Rembrandtove ili Vermeerove slike samo promatrajući ih, nego da ih probaju doživjeti i drugim osjetilima. Tako bi vodstvo započeli grickajući tradicionalne nizozemske stroopwafle koje bi zatim, za vodstva, vidjeli na jednoj od slika Fransa Halsa iz 17. stoljeća, "Proslava blagdana svetog Nikole". Uspoređivali smo slikarske pigmente koji su se koristili u to vrijeme

Set od sedam
razglednica
"Rembrandt u
< Amsterdamu"

u Nizozemskoj, s bojama na izloženim slikama, te koristeći povećalo, pokušavali nacrtati sve detalje čipke s raskošne odjeće bogatih nizozemskih trgovaca.

Set razglednica - Rembrandt u Amsterdamu
Muzejska vodstva koja sam organizirala u

Rijksmuseumu bila su većinom fokusirana na zlatno doba Nizozemske, te slike umjetnika kao što su Rembrandt van Rijn, Johannes Vermeer, Frans Hals ili Jan Steen.

Nastavljajući svoje promišljanje ideje produžetka muzejskog iskustva u stvarni svijet, potražila sam u Amsterdamu mjesta koja su

Set od sedam
razglednica
"Rembrandt u
Amsterdamu" >

Razglednica
s prikazom
građevine
De Waag >

Razglednica
s prikazom
mosta
< De Blauwbrug

povezana sa slikama izloženima u Rijksmuseumu. Njih je zapravo mnogo, jer je i sam Amsterdam doživio procvat u 17. stoljeću, kada su ova djela nastala, te su mnogi slikari živjeli u nizozemskoj prijestolnici u to doba. Zato sam se odlučila fokusirati na samo jednog od njih, onog najpoznatijeg – Rembrandta van Rijna,

te kreirati set od sedam razglednica na kojima su prikazana mjesta u Amsterdamu, povezana s ovim slikarom.

Kroz razglednice posvećene Rembrandtovu životu i radu u Amsterdamu, cilj mi je bio potaknuti posjetitelje da nakon posjeta muzeju, krenu putem ovog velikana, te dožive

Razglednica
s prikazom
Rijksmuseuma >

nizozemsku prijestolnicu kroz njegove oči. Od kuće u kojoj je živio i podučavao mlade slikare, šetnje mostom na kojem su nastali mnogi njegovi crteži (i kasnije grafike), rijeke Amstel, šarmantnih povijesnih građevina u kojima je naslikao "Noćnu stražu", "Sat anatomije dr. Nicolaesa Tulpa" ili "Predstojnike suknarskog ceha", do elegantne crkve Westerkerk u kojoj je pokopan.

Šetajući gradom i promatrajući ga kroz oči slavnog slikara, posjetitelji nakon boravka u muzeju, mogu vidjeti građevine pokraj kojih je Rembrandt prolazio, motive koji su ga nadahnuli, te osjetiti stvarni svijet prikazan na njegovim slikama.

Stavivši slikara i njegova djela u kontekst grada, njegova umjetnost postaje živa, te dobiva puno veće značenje od muzejskog izložka. Ona postaje dijelom identiteta grada.

Elementi razglednica koje se mogu obojati

Oslanjajući se na svoj konkretan rad u muzejskoj edukaciji odraslih posjetitelja, pri osmišljavanju ovog suvenira fokusirala sam se na tri elementa: estetiku, edukaciju, te uključivanje posjetitelja u njegovu izradu.

1/ Estetika

Svaki muzejski suvenir trebao bi biti kvalitetno izrađen, estetski privlačan, a poželjno imati i umjetničku vrijednost. Zato su ove razglednice ručno nacrtane, te zatim printane na kvalitetnom rebrastom tvrdom papiru koji je pogodan za bojanje drvenim bojicama, flomasterima, vodenim bojama i temperama.

2/ Edukacija

Osmišljene od strane povjesničara umjetnosti, cilj je bio zadržati obrazovnu vrijednost u zaigranijem formatu razglednice. Ovakvim promišljenim edukativnim suvenir, posjetitelji se još bolje mogu upoznati s izlošcima koje su vidjeli tijekom posjeta muzeju. Budući da se razglednice mogu poslati prijateljima i obitelji, umjetnost i muzej dosežu i neke moguće nove posjetitelje.

3/Uključivanje posjetitelja u izradu suvenira

U skladu s početnom idejom poticanja posjetitelja da dožive umjetnost svim osjetilima, razglednice s prikazom lokacija vezanih uz slikara Rembrandta, mogu se obojati. Birajući tehniku kojom će one biti dovršene, posjetitelji sami postaju umjetnici. Bez obzira na to jesu li odabrali drvene bojice, akvarel ili kolaž, suvenir postaje originalno umjetničko djelo, a naši posjetitelji bogatiji za jedno vrijedno umjetničko iskustvo.

Zaključak

Ovakvi kvalitetni suveniri mogu se prilagoditi najrazličitijim tipovima muzeja i kulturnih institucija. Novi projekt na kojem trenutno radim je set od 44 edukativne razglednice za kulturnu rutu Vijeća Europe – Transromanice. Prikazujući romaničke lokacije na ruti koja povezuje devet europskih država, cilj Transromanice ovim edukativnim suvenir, osobito je fokusirati se na obrazovanje najmlađih posjetitelja. A također i na osnaživanje međunarodnih veza, slanjem razglednica između mjesta u kojima se nalaze ove znamenitosti.

Razglednica
s prikazom
muzeja
Rembrandthuis

Digitalna 28. konferencija NEMO

NEMO predstavlja muzejske zajednice u Vijeću Europe i važan je most između nacionalnih muzejskih organizacija, muzejskih stručnjaka, kreatora kulturnih politika i drugih sudionika u europskim muzeološkim projektima. Nezavisna mreža nacionalnih muzejskih organizacija NEMO održala je 28. digitalnu konferenciju na kojoj je sudjelovala i Hrvatska!

Izazovi europskih muzeja u tijeku pandemije Covid 19 samo su dio najtežih i jedinstvenih vremena kojima smo svjedočili, jer kada je riječ o zagrebačkim muzejima, razoran potres koji se dogodio u hrvatskoj metropoli u ožujku prošle godine, uzrđmao je do temelja naše najvažnije kulturne institucije, istaknula je ravnateljica Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti, Gabrijela Krmpotić Kos, na digitalnoj konferenciji NEMO koja se održala u prosincu 2020. godine

Muzeji trebaju pružiti empatiju i razumijevanje, biti relevantni, vjerodostojni i uključivi za sve skupine – ključna je poruka 28. međunarodne konferencije Mreže europskih muzejskih organizacija pod nazivom "Museums making sense", koja se održala od 16. do 19. studenoga 2020. Iako se sama konferencija trebala održati u Rijeci u sklopu programa Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture, zbog pandemije koronavirusa prvi put organizirala se u mrežnom okružju, okupivši više od 1500 sudionika iz 80 zemalja. Pedeset izlagača iz 15 zemalja naglasilo je važnost povezivanja sa zajednicom, uključivanja različitih gledišta i zajedničkog pronalaženja odgovora u izazovnim vremenima, a snimke izlaganja dostupne su široj javnosti i na YouTube-u kanalu NEMO.

Iako se konferencija zbog aktualne situacije nije mogla održati u Rijeci kako je najavljeno, "pod svjetla reflektora" posebno su stavljeni riječki muzeji. Tako su se sudionici-

ma konferencije predstavili Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Muzej grada Rijeke, Prirodoslovni muzej Rijeka te Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, a sudionike su oduševile virtualne izložbe nastale u sklopu obilježavanja Europske prijestolnice kulture.

NEMO je nezavisna mreža nacionalnih muzejskih organizacija koja predstavlja muzejske zajednice u Vijeću Europe. Vrlo važna organizacija čiji su ciljevi, između ostalog, pomoć muzejima u ispunjavanju njihovih uloga čuvara kulturne baštine promičući njihovu važnost za europske kreatore politike, umrežavanje i suradnja europskih muzeja te poticanje na sudjelovanje u postojećim europskim kulturnim politikama. NEMO kao organizacija opravdano vjeruje kako muzeji imaju ključnu ulogu u očuvanju kulturne baštine te imaju središnju ulogu na putu boljeg razumijevanja same Europe.

Tako u samoj organizaciji postoje četiri ključna strateška područja koja se odnose na vrijednost zbirke, sociološke, obrazovne i ekonomske vrijednosti. NEMO organizacija promovira ideju prema kojoj je od ključne važnosti podržati europske muzeje u njihovu nastojanju da prihvate i iskoriste svoj potencijal u digitalnom smjeru i razviju svoje organizacijske kapacitete u sva četiri strateška područja.

Podsjetimo, hrvatski predstavnici (Vlasta Krklec-predsjednica Hrvatskog muzejskog društva, Gabrijela Krmpotić Kos-ravnateljica Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti) sudjelovali su i na 27. godišnjoj konferenciji Europske mreže muzejskih organizacija NEMO koja se održala u Tartu (Estoniji) od 7. do 10. studenog 2019. godine u veličanstvenom novom Estonskom nacionalnom muzeju. Ta konferencija okupila je nekoliko stotina sudionika čije se djelovanje veže uz muzeje, ali i kulturu u širem smislu.

Što se tiče 28. konferencije, glavna namjera sudionika sastojala se od želje da se ob-

jasni opipljiva i razumljiva muzejska uloga u ovim kompleksnim vremenima. A govornici su se dotakli upravo toga - kako najbolje rješavati problem šire muzejske vidljivosti i djelatnosti putem novih platformi, ponaprije u segmentu muzejskih radionica, multiperspektivnog razmišljanja te promjenom dosadašnjeg načina rada. Cilj same konferencije bio je donošenje zaključaka o važnim temama za europske muzeje, razmjena ekspertize, povezivanje i umrežavanje.

Iako su izazovi europskih muzeja brojni zbog pandemije virusa Covid 19, a niti Hrvatsku nije zaobišao drastičan pad posjećenosti, glavni grad Zagreb pogodio je razoran potres u ožujku prošle godine, koji je dodatno uzrđmao ionako krhku strukturu muzejske svakodnevice. Zbog koronakrize hrvatski su muzeji zabilježili pad posjetitelja od 80 posto, a najgore brojke bile su na turističkim destinacijama na Jadranu i u gradu Zagrebu. Naime, već u prvome valu pandemije mnogi su muzeji prijavili gubitak prihoda u rasponu od 75 – 80 %, a veliki muzeji i oni smješteni u turističkim područjima, gubitke su brojali u stotinama tisuća eura tjedno. Već je u proljeće bilo jasno da su muzeji teško pogođeni globalnim padom turizma, a OECD, Organi-

zacija za ekonomsku suradnju i razvoj, tada je predviđjela pad globalnih turističkih aktivnosti u rasponu 50 do 70 %. Kako kulturni turizam nosi 40 % ukupnog turizma u Europi, bilo je za očekivati da će se i u periodu "novog normalnog", trend pada broja turista snažno odraziti na posjećenost i prihode muzeja.

Premda još nema egzaktnih pokazatelja kako su svjetski muzeji prošli prvo korona ljetu, dijelom jer su se najveći i najposjećeniji europski muzeji u srpnju i kolovozu tek počeli otvarati, Muzejski dokumentacijski centar napravio je istraživanje na uzorku od najposjećenijih hrvatskih muzeja, među kojima se ističu upravo oni kojima ljeti strani turisti tradicionalno donose najveći broj posjetitelja. Prema godišnjoj statistici koju analizira MDC, posljednjih godina u prvih pet najposjećenijih hrvatskih muzeja najčešće se izmjenjuju Arheološki muzej Istre u Puli i Muzej grada Splita, u čijem se sastavu nalaze naši najatraktivniji antički spomenici Arena i Dioklecijanovi podrumi, Dubrovački muzeji, dok je u Zagrebu riječ o Klovićevim dvorima, Hrvatskom muzeju naivne umjetnosti i Muzeju prekinutih veza, rečeno je na NEMO konferenciji.

Veliku posjećenost također bilježe i Tehnički muzej Nikola Tesla kao i Muzeji

Hrvatskog zagorja, no njima strani turisti ne čine glavninu publike.

Iako ćemo tek početkom 2021., kada prikupimo statističke podatke za prošlu godinu od muzeja u Republici Hrvatskoj, moći ćemo točno odrediti dimenzije drastičnog pada broja posjetitelja, podaci o posjećenosti ovih nekoliko izdvojenih muzejskih kuća koje godišnje privuku trećinu svih posjetitelja, govore da je u ljetnim, turistički najjačim mjesecima srpnju i kolovozu, zabilježen pad prodaje ulaznica od 79,18 posto.

Tako su Dubrovački muzeji 2019. u srpnju i kolovozu imali 84.480 posjetitelja, a prošle godine 18.197, odnosno minus od 78,4 %. Muzej grada Splita pretprošle je godine u dva mjeseca u srcu sezone zabilježio 99.761 posjetitelja, a 2020. godine 15.589 ili pad od 84,3 %. Arheološki muzej Istre, godinama apsolutni šampion posjećenosti ovog je ljeta izgubio 55,6 % posjeta i pao u ljetnim mjesecima sa 247.344 na 109.687 posjetitelja.

Galerija Klovićevi dvori bilježi 17.555 posjetitelja, Hrvatski muzej naivne umjetnosti bio je zatvoren za javnost tijekom cijele go-

dine, zbog specifičnosti situacije i priprema za selidbu u novi prostor, a koja je od jeseni prolongirana za neka bolja vremena, prvenstveno zbog sanacije prostora nakon razornog potresa u ožujku. Taj muzej godišnje posjeti oko 30 tisuća stranih posjetitelja, što predstavlja veliki financijski šok za daljnji rad muzeja u svjetlu činjenice kako je bio zatvoren za javnost.

Dobar pokazatelj je i zagrebački, globalno najpopularniji muzej, onaj prekinutih veza kojem je korona "pojela" 85,9 % posjetitelja, od prošlogodišnjih 34.045 posjetitelja u srpnju i kolovozu pali su na 4.788, što ni ne čudi, jer usporedbom podataka Hrvatske turističke zajednice vidi se da je u srpnju 2020. grad Zagreb zabilježio pad od 76 % dolazaka turista u odnosu na isti mjesec prošle godine.

Arheološki muzej Istre je na svim svojim lokalitetima pretprošloga ljeta u srpnju i kolovozu zaradio na ulaznicama 8,4 milijuna kuna, a prošle godine u istom razdoblju 4,5 milijuna. Gubitak od gotovo četiri milijuna znači da je ovaj agilni muzej prošlo ljeta gubio svaki tjedan gotovo 150 tisuća eura.

Podaci će na kraju godine biti još sumorniji jer sezona je prošla, COVID nažalost nije, školski posjeti i izleti su na čekanju, a većina zagrebačkih muzeja ostaje zatvorena. Hrvatski muzeji, poput onih u cijelome svijetu, pogođeni su nezapamćenom krizom. Za razliku od naših kolega iz najrazvijenijih zemalja svijeta, hrvatski muzealci za sada nisu osjetili strah od otpuštanja, zahvaljujući ponajprije pomoći i podršci svojih osnivača, koji svesrdno rade kako bi muzeji opstali i ovo doba kada je rad s korisnicima smanjen. Tako se upravo ova vremena koriste za sve ono za što "nije bilo vremena", bilo da je riječ o inventarizaciji muzeja ili digitalizaciji ili stvaranja novog digitalnog sadržaja, aktivnosti i usluga kojima u "novom normalnom" raste vrijednost, značaj i utjecaj, zaključila je na kraju svog izlaganja ravnateljica Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti Gabrijela Krmpotić Kos.

Većina muzeja uspjela je napraviti tek hitne sanacije nakon teškog potresa koji je pogodio Zagreb u ožujku prošle godine, a štete se još uvijek zbrajaju. Tako ni nakon pola godine za neke muzeje još uvijek ne znamo stvarne ni

detaljne razmjere oštećenja, a većina muzeja uspjela je napraviti tek hitne sanacije koje su donijele privremena i djelomična rješenja.

Za jedanaest muzeja obnova još nije počela, a riječ je o Gliptoteci HAZU, Hrvatskom muzeju arhitekture HAZU, Hrvatskom povijesnom muzeju, Hrvatskom prirodoslovnom muzeju, Hrvatskom školskom muzeju, Hrvatskom športskom muzeju, Hrvatskom željezničkom muzeju, HT muzeju, Lovačkom muzeju, Muzeju Mimara, Muzejsko kazališnoj zbirci Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta.

Obnovu su djelomično započela dva muzeja (Arheološki muzej u Zagrebu, Ateljer Meštrović), a štetu od potresa popravile su tek tri ustanove (Galerija Klovićevi dvori, Muzej policije, Muzejski dokumentacijski centar). Stalni postavi deset muzeja - Arheološki muzej, Gliptoteka HAZU, Hrvatski muzej naivne umjetnosti, Hrvatski prirodoslovni muzej, Hrvatski školski muzej, Hrvatski športski muzej, Hrvatski željeznički muzej, HT muzej, Muzej za umjetnost i obrt, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU nisu dostupni posjetiteljima.

Network of European
Museum Organisations

UZ 95. OBLJETNICU GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN

16. XI. 1925. – 16. XI. 2020.

Često uživam kad mi se dogodi nešto strašno. To nije toliko pitanje mazohizma koliko osjećaj dospjele ravnoteže; to se mora dogoditi, i s obzirom na to da se to zbilja događa, čovjek to pozdravlja s prikrivenim zadovoljstvom – s osjećajem da će sigurno uslijediti nešto bolje.

Charles Bukowski, Pokvarenjakove misli, Šareni dućan, Koprivnica, 2019., prijevod: Vojo Šindolić

Nešto strašno dogodilo se 2020.: koronavirus, koji je cijelom čovječanstvu, takoreći preko noći, izvrnuo život u gotovo svim aspektima i sve nas prisilio na neke nove oblike ponašanja i djelovanja.

Premda su se njegove posljedice znatno odrazile i na rad Gradskog muzeja Varaždin, djelatnost ustanove nastoji se zadržati na razi-

ni koja i u ovim otegotnim okolnostima opravdava njezino postojanje i poslanje koje nosi kao javna kulturna institucija. U vrijeme kad se dostupnost muzejskih sadržaja prilagođava trenutačnim epidemiološkim mjerama i ograničenjima, zbog čega je značajno smanjen i broj posjetitelja, i varaždinski muzej je dio svojih aktivnosti preselio u virtualni prostor da bi, barem djelomično, zadržao kontakt s publikom. Na mrežnim i Facebook stranicama redovito se objavljuju sadržaji o aktualnostima u Muzeju, kao i oni vezani uz bogat fundus kojim raspolažemo.

Kako god bilo, vjerujemo da će "novo normalno" uskoro nanovo ustupiti mjesto "normalnom" i da će muzeji, pa tako i naš varaždinski, ponovno biti odredišta brojnih posjetitelja, i to ne samo kao korisnika sadržaja u virtualnom svijetu nego osobito i "na licu mjesta", jer zbog njih i ostvaruju svoj puni smisao pos-

tojanja. Svoju 95. obljetnicu osnutka Gradski muzej Varaždin proslavio je tek besplatnim ulazom za razgled izložbenih postava (ako ne prije, nadamo se da će stota biti raskošnija), a kao mali podsjetnik uz ovu prigodu donosimo crticu o tome u što su danas protekla desetljeća djelovanja oblikovala ovu varaždinsku muzejsku ustanovu.

Gradski muzej Varaždin utemeljen je na poticaj Varaždinskoga muzealnog društva i svečano otvoren za posjetitelje 16. studenoga 1925. godine, u prostoru utvrde Stari grad. Jezgru tadašnjega, prvotnog postava sačinjavali su predmeti prispjeli u novootvoreni Muzej ponajviše kao donacije poznatih varaždinskih obitelji. Tijekom godina obogaćivale su se, kako brojem tako i raznorodnošću, muzejske zbirke, zahvaljujući kojima je Muzej prerastao u ustanovu kompleksnoga tipa, sastavljenu od šest specijaliziranih odjela: Arheološkog, Povijesnog, Kulturno-povijesnog, Etnografskog, Prirodoslovnog te Galerije umjetnina. Pored njih, u Muzeju su ustrojeni i Odjel zajedničkih službi te Konzervatorsko-restauratorski i Dokumentacijski odjel. Odjeli su smješteni u nekoliko građevina spomeničke vrijednosti, u samoj povijesnoj jezgri grada: gotičko-renesansnoj utvrdi Stari grad, baroknoj palači Sermage, klasicističkoj palači Herzer te u Kuli stražarnici. Od nedavno je Muzeju na ko-

rištenje dodijeljena i srednjovjekovna zgrada tzv. Žitnica, u kompleksu Staroga grada, kojoj tek predstoji opsežno istraživanje i obnova za buduću prezentaciju dosad neizložene građe.

Trenutačno su za razgled uređena četiri stalna postava, od kojih su Stalni postav Kulturno-povijesnog odjela u Starome gradu i Prirodoslovnog odjela "Svijet kukaca" u palači Herzer kontinuirano otvoreni za javnost. U sklopu Galerije umjetnina nalazi se Stalni postav starih majstora te stalni postav Hrvatski majstori 20. stoljeća, koji se izmjenjuju na katu palače Sermage, ali se i povremeno zatvaraju zbog održavanja dijela izložbene djelatnosti u tome prostoru.

Osim predstavljanja vlastitoga fundusa, Muzej redovito surađuje s brojnim institucijama na zajedničkim (izložbenim) projektima ugošćujući ih u Varaždinu, ali i prezentirajući hrvatsku baštinu u drugim sredinama u domovini i inozemstvu.

Osobitu pozornost Muzej usmjerava i prema svojoj publici, u koju pripadaju oso-

Obljetnica
1925. god.
v

be različite dobi, naobrazbe, interesa i svega onoga što određuje profil posjetitelja, i to osmišljavanjem programa širokoga tematskoga spektra. Za djecu vrtićke dobi, osnovnoškolce i srednjoškolce pripremaju se edukacijski sadržaji u okviru programa MIŠ – Muzej i škola, a za sve zainteresirane program Srijeda u Muzeju, među Varaždincima već prepoznat-

ljivo i iznimno posjećeno tjedno događanje s različitim predavanjima, otvorenjima izložbi, predstavljanjem književnih i stručnih izdanja, razgovorima s poznatim (varaždinskim) osobama iz područja kulture, umjetnosti, znanosti i općedruštvenih djelatnosti.

Od 2017. godine objavljuje se "Varaždinski muzealac", besplatno glasilo registrirano

pri NSK, koje izlazi godišnje u devet brojeva, s rasporedom programskih događanja, predstavljanjem građe iz fundusa, realiziranim otkupima i donacijama, pričama o varaždinskim muzealcima, zanimljivostima iz prošlosti i sadašnjosti Muzeja i ostalim aktualnostima.

Za svoj rad Muzej je dosad primio brojna javna priznanja i pohvale stručne i šire javnosti. Među značajnijima su: hrvatska muzejska nagrada "Pavao Ritter Vitezović" (za stalni postav Kulturno-povijesnog odjela u Starome gradu, 1989.), posebna pohvala AVICOM-a na Međunarodnom festivalu audiovizualne i multimedijske prezentacije muzeja i baštine "F@imp" (za CD-ROM "Kukci", 2004.), nagrade i priznanja Hrvatskog muzejskog društva:

Nagrada za najbolje realiziranu izložbu ("Narod u nevolji - Veliki rat na varaždinskom području", 2015.), Posebno priznanje za ostvarenu međumuzejsku (međunarodnu) suradnju (izložba "Velikani hrvatske umjetnosti 20. st. / iz fundusa Galerije starih i novih majstora", Beč, Budimpešta, Bratislava, 2016.)

i Posebno priznanje za marketinško-propagandni program (glasilo "Varaždinski muzealac", 2018.) te plakete Grada Varaždina za uspješni kontinuirani rad (1996. i 2015.). Uz to, varaždinski muzej bio je i prvi hrvatski muzej nominiran za Nagradu europskoga muzeja godine, koju dodjeljuje Europski muzejski forum (1994.), a i prvi je dobitnik Priznanja Udruženja hrvatskih putničkih agencija za istaknuto njegovanje poslovnih odnosa s članovima Udruženja (1993.).

Gradski muzej Varaždin mjesto je (sa)čuvanoga, stoljećima dugoga, kulturnog i povijesnog sjećanja zajednice u kojoj djeluje, gdje se posjetitelja nastoji potaknuti da nauči nešto novo, dozna poneku zanimljivost ili, jednostavno, da ugodno i dobro "potroši" svoje vrijeme i – poželi ponovno navratiti.

Slikovni prilozi:
Andrej Švoger, Petra Marincel,
arhiva GMV-a.

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva

Sunčica Nagradić Habus

**Godišnje nagrade Hrvatskog muzejskog društva za 2019. godinu i
Nagrade za životno djelo**

Vlasta Krklec & Sunčica Nagradić Habus

Noć muzeja 2020.

Ivana Vučinović

**25. Edukativna muzejska akcija
"Ljubav"**

Mirta Pavić & Slađana Latinović

Rad Sekcije konzervatora - restauratora HMD-a u 2020.

Jelena Hotko

**11. skup muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem
"Novo normalno"**

Mirna Willer & Vlatka Lemić

Zbornik radova 23. seminara "Arhivi, knjižnice, muzeji"

In memoriam

Tatjana Brlek

Dunja Šarić (1952. – 2020.)

Godišnje nagrade Hrvatskog muzejskog društva za 2019. godinu i Nagrade za životno djelo

Na Svečanoj dodjeli Nagrada Hrvatskog muzejskog društva, održanoj 16. listopada u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu dodijeljene su Nagrade za životno djelo i Godišnje nagrade projektima realiziranim u 2019. godini.

Ocjenjivački sud za dodjelu Nagrada HMD-a imao je težak zadatak izbora između 49 pristiglih prijava, ne samo zbog brojnosti prijava već i zbog njihove kvalitete, stoga su dodijeljena i Posebna priznanja.

Nagrade za životno djelo dodijeljene su **trima vrsnim muzealkama: Željki Kolveshi**, muzejskoj savjetnici u mirovini Muzeja grada Zagreba, **Hermine Göricke Lukić**, muzejskoj

savjetnici u mirovini Muzeja Slavonije Osijek i **Ljubici Gligorević**, muzejskoj savjetnici u mirovini Gradskog muzeja Vinkovci.

Željka Kolveshi

Željka Kolveshi rođena je u Zagrebu 1954. godine, gdje je 1980. godine završila i svoje formalno obrazovanje na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu - grupu Povijest umjetnosti i Engleski jezik. U Muzeju grada Zagreba zaposlila se 1981. godine kao kustosica u Odjelu za kulturnu povijest. Zvanje više kustosice stekla je 1993., a muzejske savjetnice 1998. godine. Do umirovljenja 2019. godine bila je voditeljica Zbirke slikarstva, grafike i primijenjene grafike te Zbirke devocionalija, dok je, od 2008. godine, bila i predsjednica Stručnoga vijeća Muzeja grada Zagreba te pomoćnica ravnatelja za stručna pitanja.

Muzejsko djelovanje Željke Kolveshi bilo je usmjereno na istraživanje i valorizaciju kulturno-povijesnog naslijeđa Zagreba te njegovu muzealizaciju u vidu stručno-znanstvenih radova i izložbi. S druge strane, značajan dio svog profesionalnog angažmana posvetila je multidisciplinarnom istraživanju i definiranju uloge gradskih i povijesnih muzeja u suvremenom društvu - baziranom na teorijskoj, ali i praktičnoj muzeološkoj problematici. Sve to rezultiralo je pribavljanjem velikog broja muzejskih predmeta kroz otkupe i donacije; inventiranjem i katalogiziranjem gotovo 4000 predmeta iz fondusa MGZ-a te reinventarizacijom daleko većeg broja istih; vođenjem niza programa konzervatorsko-restauratorskih zahvata; koautorstvom Scenarija stalnog postava Muzeja grada Zagreba te koncepcijom 12 njegovih tematskih cjelina. K tome, bila je autorica 15 samostalnih izložbi te voditeljica jednog izložbenog projekta, a kao stručna suradnica ili muzeološka konzultantica sudjelovala je u realizaciji gotovo 100 izložbi.

Autorica je 51 muzeološke recenzije: 12 za muzeje, izložbe ili kataloge u Hrvatskoj, 11 za hrvatske muzeje koji su se kandidirali za Na-

gradu Europskog muzejskog foruma (EMYA) te 28 recenzija za europske muzeje u istoj kategoriji natjecanja.

Nemali broj naših muzealaca su zvanje kustosa stekli tako što im je Željka Kolveshi bila mentor ili ispitivač za stručni rad iz predmeta povijest umjetnosti ili, pak, ispitivač za predmet Muzeografija pri Muzejskom dokumentacijskom centru. Njezinu prosudbu prošli su mnogobrojni muzeološki projekti dok je bila članicom Vijeća za međunarodnu kulturnu suradnju Grada Zagreba pri Gradskom uredu za kulturu ili članicom Hrvatskog muzejskog vijeća pri Ministarstvu kulture.

Od članstava i djelovanja Željke Kolveshi u nizu domaćih i međunarodnih strukovnih udruga, treba istaknuti njezino članstvo u ICOM-u, čija je članica od 1994. Naime, bila je članica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog komiteta ICOM-a, njegova potpredsjednica pa i predsjednica. Nadalje, bila je članica ICOM-ova Međunarodnog komiteta za muzeje arheologije i povijesti (ICMAH ICOM) te članica njegova Izvršnog odbora, koordinator Radne grupe za gradske muzeje, kao i njegova potpredsjednica. Pri Europskom muzejskom forumu obnašala je dužnost nacionalnog korespondenta za Hrvatsku i bila je članicom/sutkinjom njegova Ocjenjivačkog vijeća za Nagradu Europski muzej godine (EMYA).

Sagledavajući cjelokupno muzejsko djelovanje Željke Kolveshi – od primarnih kustoskih zadataka, preko teorijskog promišljanja uloge suvremenog – posebice gradskog - muzeja u diseminaciji znanja i kreiranju identiteta zajednice u kojoj muzej djeluje, pa do njezina fokusiranja na konzumenta muzejskih sadržaja – Željka Kolveshi ostavila je neizbrisiv trag u muzejskoj struci te neupitno zaslužuje Nagradu za životno djelo Hrvatskog muzejskog društva.

Hermine Göricke – Lukić

Hermine Göricke – Lukić rođena je 1950. godine, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje

Željka Kolveshi >

< Hermine
Göricke – Lukić

stekla je u Somboru. Diplomirala je arheologiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu, magistrirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te je na istom fakultetu obranila doktorski rad "Nekropole rimskodobne Murse".

Započela je svoj radni vijek u Muzeju grada Iloka, ali već 1976. godine postaje kustosicom numizmatičkog odjela Muzeja Slobodnog kraljevskog grada Osijeka (danas Muzeja Slavonije) gdje radi do svibnja 2015. godine te Odjel uspješno oblikuje u jedan od najvećih i

najznačajnijih muzejskih odjela numizmatike u Republici Hrvatskoj. Svojim marljivim i predanim radom, pažljivo analizirajući i inventirajući svaki predmet ustrojila je Numizmatički odjel koji i danas tako funkcionira. Odjel danas broji 15 zbirki i funkcionira upravo onako kako ga je Hermine Göricke-Lukić zamislila, ustrojila i oblikovala. Inventirala je šezdeset tisuća numizmata te registrirala cijeli niz opsežnih zbirki koje su time uvrštene u Registar zaštićene spomeničke baštine Republike Hrvatske.

Glavno područje interesa Hermine Göricke-Lukić je grčka i rimska numizmatika, ali gotovo s jednakim žarom posvetila se i istraživanju i analiziranju medalja. Bavila se i sustavnim organiziranjem mnogih rimskih i srednjovjekovnih ostava, a sastavni dio njenog kroz godine predanog rada bila su i mnoga arheološka iskopavanja. Sudjelovala je na brojnim zaštitnim i sistematskim arheološkim iskopavanjima u Slavoniji i Baranji, posebno u Osijeku na mnogobrojnim arheološkim lokalitetima.

Osim navedenoga Hermine Göricke-Lukić formirala je i Zbirke novovjekovnoga, većinom papirnoga novca, znamenite zbirke darova grofa Rudolfa Normanna i osječkog trgovca Miroslava Friedmanna. Ovdje svakako treba navesti i formiranje Filatelističke zbirke, te vrlo važne Zbirke numizmatičke opreme, kasica i kalupa. Svakako treba istaknuti i impresivnu bibliografiju Hermine Göricke-Lukić, poput kataloga izložbe Medalje i plakete iz zbirke Muzeja Slavonije Osijek od 15. do 20. stoljeća, objavljenog rada o svjetski znamenitoj ostavi Škudljevaca na Hvaru, kataloga izložbe "Grčki, grčko-kolonijalni i keltski novac" iz Muzeja Slavonije Osijek.

Organizirala je nekoliko desetaka samostalnih muzejskih izložbi u Osijeku, od kojih su brojne gostovale u Klovićevim dvorima, Muzeju Mimara, Galeriji Gradskoj u Zagrebu, potom u Rijeci, Celju, Mariboru, Pečuhu, Somboru, Subotici. Organizirala je 80.-tih godina edukativnu pokretnu izložbu pod nazivom "Novac kroz stoljeća", prilagođenu školskim programima, kojom je obišla većinu osnovnih škola u Osijeku i okolici. Sudjelovala je u postavljanju niza zajedničkih muzejskih izložbi te u postavljanju brojnih muzejskih stalnih izložbenih postava u Osijeku i Slavoniji, pisanju vodiča izložbenih postava, a među kojima i vodiča Arheološkog muzeja u Osijeku. Bila je recenzentica scenarija stalnog muzejskog postava u Muzeju antičkog stakla u Zadru.

Hermine Göricke-Lukić svoj radni staž u Muzeju Slavonije završava 2015. godine odlaskom u mirovinu, ali nastavlja istraživati nu-

mizmatiku i objavljivati radove. Njezin stručni i znanstveni doprinos muzejskoj struci i numizmatici iznimno je dojmljiv i teško ga je sažeti. Svojom predanom brigom o bogatoj numizmatičkoj građi Muzeja Slavonije, posebice o grčkoj, keltskoj, rimskoj i nacionalnoj numizmatici te medaljama samo su obrisi onoga što je Hermine Göricke-Lukić učinila za svoga radnoga vijeka.

Njen angažman u radu, provedena istraživanja i objavljeni radovi, realizirane izložbe te sati i sati provedeni u ustrojavanju jednog od najvećih i najznačajnijih muzejskih odjela numizmatike u Republici Hrvatskoj trajno je djelovao i bitno pridonio razvitku čitave muzejske zajednice te joj se s ponosom dodjeljuje Nagrada za životno djelo Hrvatskog muzejskog društva.

Ljubica Gligorević

U Gradskom muzeju Vinkovci, kao kustosica etnologinja Ljubica Gligorević zaposlena je od 15. siječnja 1979., nakon završenog Studija etnologije, u kontinuitetu od preko 41 godinu, do početka ožujka 2020. Rođena je u Gradačcu 1955. godine. Od 1990. godine magistrica je etnoloških znanosti, a od 1991. godine u zvanju je muzejske savjetnice. Kroz proteklo razdoblje, velikom predanošću istraživala je i obrađivala sve oblike i očitovanja tradicijskoga života i kulture vinkovačkoga kraja i područja istočne Hrvatske, prezentirajući i promičući na različite načine bogatu i raznoliku muzeološku i etnološku / antropološku kulturnu baštinu Vinkovaca i istočne Hrvatske.

Ustrojila je muzejske zbirke, a zatim i Etnološki odjel s izrazito bogatim i raritetnim fundusom predmeta, među kojima je i veliki dio donacijskih, te respektabilnu fotografsku i drugu sekundarnu dokumentaciju.

Iza nje je više od 60 autorskih etnoloških izložbi sa ili bez kataloga: kulturno-povijesnih, istraživačko-tematskih, posebice vezanih uz tradicijske obrte, studijskih, donacijskih i drugih.

Autorica je multimedijalnog etnološkog postava "Etnologija Vinkovaca i okolice", otvorenog 2001. godine u povodu 55. obljetnice Muzeja, s izloženih oko 1500 predmeta. Uz Etnološki postav izdano je više različitih promidžbenih izdanja na pet jezika i upriličeno 158 kulturoloških događanja unutar multimedijalnog prostora iza kojih stoji svojim stručnim etnološkim radom, moderiranjem ili stručnom organizacijom.

Autorica je oko dvije stotine stručnih i znanstvenih radova, preko 150 stručno-popularnih članaka te knjige: Iz tradicijskog života, 1998., Vodiča Stalnog postava Etnologija

Vinkovaca i okolice/ Guidebook Permanent collection ethnology of Vinkovci and its surroundings, 2002. i 2004. i Vinkovci u tradicijskoj kulturi, 2006. za koja je istodobno bila i urednica izdanja. Bila je urednica i suurednica nekoliko knjiga, spomenica i zbornika radova, recenzentica stručno-znanstvenih članaka, priređivačica i presenterica brojnih knjiga i mentorica kolegama više pisanih radova iz etnologije za muzejska zvanja kustosa diljem Hrvatske pri Muzejskom dokumentacijskom centru u Zagrebu. Sudjelovala je referatima na brojnim stručno-znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu.

Ljubica Gligorević >

Autorica je 50 radijskih emisija i 99 televizijskih emisija s etnološko/ muzeološkom podlogom te je bila stručna suradnica u snimanju oko 15 televizijskih filmova i emisija za HRT.

Stručna je suradnica i članica Prosudbenih sudova brojnih priredbi i manifestacija, kulturno-umjetničkih društava i udruga iz kulture u promidžbi njihove kulturne baštine preko priredbi, izložbi i različitih događanja.

Dugogodišnja je članica Povjerenstva za nematerijalnu kulturnu baštinu MK RH i autorica više prijedloga i obrazloženja zaštićenih nematerijalnih umijeća i vještina na nacionalnoj listi Ministarstva kulture. Bila je članica Povjerenstva za spomeničku baštinu, Muzejsku djelatnost i Povjerenstva za muzejska zvanja Ministarstva kulture te članica Upravnog vijeća Muzeja Slavonije u Osijeku.

Za svoj rad dobitnica je Zlatne plakete Grb Grada Vinkovaca za 2010. godinu, Godišnje nagrade Turističke zajednice grada Vinkovaca, 2007. godine, Grba općina Stari Jankovci i općine Tordinci za područje kulture za 2017. godinu i brojnih drugih pojedinačnih nagrada i priznanja.

Od 2018. godine, zbog značajnog doprinosa muzejskoj struci, uvrštena je u Personalni arhiv zaslužnih muzealaca Muzejskog dokumentacijskog centra.

Neizmjeran je i nemjerljiv prinos Ljubice Gligorević u dugogodišnjem stručnom, znanstvenom i općenito kulturološkom radu i životu vinkovačkog kraja i istočne Hrvatske te joj zbog toga Hrvatsko muzejsko društvo dodjeljuje Nagradu za životno djelo.

GODIŠNJE NAGRADE HRVATSKOG MUZEJSKOG DRUŠTVA ZA 2019. GODINU

1. Kategorija za realiziranu izložbu

U kategoriji za realiziranu izložbu u 2019. godini nagrada se dodjeljuje **Nataši Ivančević** za izložbu "**Ljubav i otpor Ivane Popović**" Muzeja suvremene umjetnosti Zagreb.

Akadska kiparica i modna dizajnerica Ivana Popović ubraja se u jednu od najintrigantnijih hrvatskih suvremenih umjetnica. Retrospektivom "Ljubav i otpor Ivane Popović" u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, tijekom proljeća 2019. po prvi puta je njen kompleksan i raznovrstan opus stručno obrađen, valoriziran i predstavljen javnosti. Izložena su originalna djela (skulpture, kolaži, crteži, slike), kostimografija i modni dizajn, skice kostima i razrada performansa i kazališnih predstava, ali i bogata fotografska građa renomiranih hrvatskih fotografa koji su pratili njen rad i javno djelovanje. Posredstvom originalnih video i audio zapisa te izborom televizijskih priloga iz HRT-ove arhive, publici je dodatno približen njen rad, ali i iskričava i nekonvencionalna osobnost, što je iziskivalo dodatno promišljanje i angažman. Na izložbi je predstavljeno preko 250 djela, a glavnina materijala nije nikada do tada predstavljena javnosti, pa se radi o pionirskom poduhvatu.

Izložba je podijeljena u problemsko-tematske cjeline, a za potrebe izložbe su tiskane zidne-informacije koje su omogućile dodatne podatke, te kronologija života i rada autorice (vremenska lenta) na sedam metara s fotografijama. Također je za potrebe izložbe izvedena izložbena arhitektura i posebno dizajnirani ručno rađeni nosači odjeće. Autorica likovnog postava je umjetnica Lada Sega, a asistentica postava je Valinea Vinger.

Također, na inicijativu Nataše Ivančević, autorice izložbe, istraživanje o umjetnici i priprema retrospektive potakla je HRT da u suradnji s MSU-om pripremi dokumentarni film o životu i djelu Ivane Popović, a završetak filma se planira za kraj 2020. godine.

Za potrebe izložbe prikupljena je velika količina vizualnog materijala, a u katalogu, čija je urednica Nataša Ivančević, na 376 stranica je reproducirano 430 fotografija. Nataša Ivančević uz uvodni tekst, predstavlja i segment stvaralaštva Ivane Popović koji je vezan uz kiparstvo, slikarstvo, ilustraciju i crtež, kao

i umjetničinu biografiju koja do sada nije bila detaljno obrađena. Uz urednicu, na katalogu je sudjelovao nemali broj stručnjaka, novinara, likovnih kritičara, dramatičara, teatrologa i ostalih.

Izložbu je pratio bogat diskurzivni edukativni program za sve uzraste u organizaciji Odjela za pedagošku djelatnost, koji je osmislila voditeljica odjela Dunja Martić Štefan.

Retrospektiva je pionirski poduhvat prikupljanja, sistematiziranja, valorizacije, selekcije, fotografiranja, pripreme za postav i prezentacije cjelokupnog stvaralaštva prerano preminule umjetnice, u disciplinama performansa, eksperimentalnog kazališta, modnog dizajna, kostimografije, likovne (kiparstvo, instalacija, slikarstvo, crtež, kolaž) i primijenjene umjetnosti. Ovim projektom je raznorodan opus Ivane Popović po prvi puta prikupljen, stručno obrađen i predstavljen javnosti te upisan u povijest suvremene hrvatske vizualne umjetnosti, kostimografije, modnog dizajna i eksperimentalnog kazališta.

2. Kategorija za realizirani stalni postav

U kategoriji za realizirani stalni postav u 2019. godini nagrada se dodjeljuje **Gradskom muzeju Virovitica** za stalni postav **"Drveno doba"**.

Gradski muzej Virovitica 2019. godinu bilježi kao značajni zaokret u svom djelovanju, kada je 5. prosinca 2019. godine svečano otvoren novi stalni postav, na kojem se radilo od 2016. godine.

Početkom 2019. godine završena je muzeološka koncepcija novog stalnog postava u suradnji s tvrtkom Krear iz Zagreba (muzeologinjom Natalijom Bajs i arhitektom Javierom Lurijem). Tvrtka Krear iz Zagreba je i autor preliminarne studije koja je bila dio projekta "5 do 12 za Dvorac", a na kojoj su suradnice sve stručne djelatnice Muzeja, a muzeološka koncepcija detaljno je razrađena prema sadržaju spomenute studije. Autori muzeološke kon-

cepcije su Mihaela Kulej, Natalija Bajs i Javier Luri.

Projekt pod nazivom "Drveno doba" je uključivao obnovu dvorca Pejačević prema projektu koji su izradili glavni projektant Milko Puncer iz tvrtke Urbos d.o.o., Osijek, Natalija Bajs i Javier Luri iz tvrtke Krear, Zagreb uz konzultacije s djelatnicima Gradskog muzeja Virovitica, te izradu muzeografskog i muzeološkog sadržaja i scenarija te programa djelatnosti.

Osnovna ideja projekta jest prenamjena funkcije cjelokupnog Dvorca Pejačević kao suvremenog muzejskog prostora koji uključuje, osim muzejski namjenskih prostora (stalnog postava, čuvaonica, radionica i prostora povremenih izložbi), polivalentnu dvoranu, prostor pedagoško-edukativnih radionica, prostor suvenirnice i turističke zajednice (TIC), kafić tematski uključen u muzeološku koncepciju - nove stalne postave – "Drveno doba" i "Povijest Grada i Dvorca", te tako ponuditi posjetiteljima sveobuhvatniji doživljaj priče o kulturno-materijalnoj i nematerijalnoj baštini šireg virovitičkog područja kroz aspekte kulture, povijesti, zabave i edukacije.

U sklopu europskog projekta "5 do 12 za Dvorac" vrijednog 81 milijun kuna, definirana je ne samo obnova dvorca Pejačević i njegovog perivoja, nego i upotreba cijelog dvorca, kao prvog izložka muzeja, kao muzejskog prostora, sa svim svojim značajkama, te priprema i realizacija novog stalnog postava.

Provedba projekta započela je u kolovozu 2016. godine. Građevinski radovi trajali su od ožujka 2017. do kolovoza 2019. godine.

Stalni postav razvija paralelno dvije priče: jednu opće ljudsku pod nazivom "Drveno doba", a drugu više lokalnu pod nazivom "Povijest Grada i Dvorca", pa je prostor organiziran na sljedeći način: "Drveno doba" zauzima prvi kat (zapadno i istočno krilo) i zapadno krilo drugog kata (potkrovlja) dvorca prema cjelina ma pod nazivima:

1. Za istim stolom
(drvo kao prirodni materijal)
2. Ruke majstora
(razvoj obrta vezanih uz drvo),
3. Da kucnem o drvo... zlo ne čulo
(društvena i mitološka uloga drveta).

"Povijest Grada i Dvorca" zauzima istočno podrumsko krilo. Ova cjelina postava odnosi se na povijest područja Virovitice i njene okolice od prapovijesti do sredine druge polovine 20. stoljeća.

Novim stalnim postavom u obnovljenom dvorcu Pejačević, Gradski muzej Virovitica učinio je značajan zaokret s obzirom na svoje dosadašnje djelovanje te ostvario iskorak u prezentaciji i interpretaciji povijesne, kulturne i prirodne baštine virovitičkog područja.

3. Kategorija za realizirani izdavački projekt

U kategoriji za realizirani izdavački projekt u 2019. godini nagrada se dodjeljuje **Muzeju grada Splita** za katalog izložbe **"Splitski gradonačelnici (1882.–1918.): život i uspomene"**, autora Marijana Čipčića.

Katalog "Splitski gradonačelnici (1882.–1918.): život i uspomene", autora Marijana Čipčića, predstavljen je 28. listopada 2019. godine na otvorenju istoimene izložbe. Oboje se mogu staviti u kontekst nastojanja Muzeja grada Splita da stručnoj, ali i široj kulturnoj javnosti prezentira svoju vrijednu povijesnu građu na sistematičan i vizualno upečatljiv način. Po monografskom opsegu i grafičkom konceptu katalog se može usporediti sa svojim prethodnikom, katalogom "Ante Trumbić – Patricij s Lučca", a oba predstavljaju iskorak u valorizaciji povijesne epohe grada Splita s prijelaza 19. u 20. stoljeće.

Katalog "Splitski gradonačelnici (1882.–1918.): život i uspomene" nadovezuje se na znanstveni skup održan 2018. godine, na kojem su predstavljene biografije splitskih gradonačelnika od 1882. do 1918. godine. Svo troje, skup, izložba i katalog, ocrtavaju važnost

razdoblja koje je do sada bilo slabo obrađeno, iako predstavlja prijelomni trenutak u razvoju grada Splita.

U uvodnom dijelu donosi se komparativna slika razvoja Splita i Zadra krajem 19. te početkom 20. stoljeća, uz prikaz razvoja grada u vrijeme načelnika Antonija Bajamontija, političkog suparnika gradonačelnika kojima je pak sam katalog posvećen. Uz političke biografije gradonačelnika katalog donosi i brojne podatke iz njihovih privatnih života pa ih na temelju predmeta koje su posjedovali, a danas se nalaze u fundusu Muzeja grada Splita, upoznajemo i privatno, kao studente, obiteljske ljude i prijatelje. U katalogu se također obrađuju simboli općina (grbovi i zastave), prikazi gradonačelnika u raznim umjetničkim djelima, način na koji su proslavljane obljetnice splitske općine te poglavlje o njihovim grobnicama. Katalog sadrži i sažetak na engleskom jeziku, popis kratica, popis izvora i literature te kazalo osobnih imena.

< Godišnja nagrada za realizirani stalni postav dodijeljena je Gradskom muzeju Virovitica

Autor kataloga i istoimene izložbe je dr. sc. Marijan Čipčić, dok grafički dizajn potpisuje Stjepko Rošin.

5.A. Kategorija za provedeni istraživački rad koji je rezultirao izložbom

U kategoriji za provedeni istraživački rad koji je rezultirao izložbom u 2019. godini nagrada se dodjeljuje **Gracijanu Kešču, Katarini Pocedić i Gordani Milaković** (Povijesni i pomorski muzej Istre) za istraživački rad koji je rezultirao izložbom "**Pulski električni tramvaj**".

U tunelskim prostorima Zerostrasse Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell' Istria postavio je 2019. godine izložbu "Pulski električni tramvaj", povodom 115. obljetnice svečane inauguracije električnog tramvaja u Puli te ujedno i 85. obljetnice zadnje tramvajske vožnje. Izložbu potpisuje autorski tim Povijesnog i pomorskog muzeja Istre, Gracijano Kešac, Gordana Milaković i Katarina Pocedić.

Pulski električni tramvaj ostao je sačuvan samo na starim razglednicama pa je izborom 127 motiva iz bogatog fundusa muzeja rekonstruirana tramvajska trasa po pulskim ulicama. Tijekom druge polovice 19. stoljeća i početkom 20. stoljeća Pula je morala riješiti pitanje prometnog povezivanja novih, poprilično udaljenih gradskih četvrti s gusto naseljenom povijesnom jezgrom. Od 1895. postojao je javni gradski prijevoz, kojeg su obavljali omnibusi, ali je bio spor i neučinkovit pa su se gradske vlasti odlučile za suvremeniji pristup. U prodaju su puštene gradske obveznice, iskorištene za izgradnju tramvajske pruge, a budući da je odlučeno da će pulski tramvaj biti na električni pogon, 1904. puštena je u rad pulska elektrana.

Za potrebe izložbe i popratnog kataloga istražena je trasa kojom je tramvaj vozio te su uspostavljeni kontakti s kolekcionarima i potomcima nekadašnjih zaposlenika, koji čuvaju memorabilije, vezane uz pulski električni tramvaj.

Za vizualni identitet izložbe i grafičko rješenje promotivnih materijala zadužen je dizajnerski tim "na konju smo" – Oleg Morović i Oleg Šuran.

Izložbom se željelo, što je i ostvareno, obilježiti dvije važne obljetnice, inauguracije i posljednje vožnje pulskog električnog tramvaja, koji je, iako je predstavljao tek kratkotrajnu epizodu, u povijesnoj memoriji građana Pule ostao zabilježen kao simbol "bolje prošlosti" i jedan od najznačajnijih infrastrukturnih projekata u gradu.

5.B. Kategorija za provedeni istraživački rad koji je rezultirao publikacijom

U kategoriji za provedeni istraživački rad koji je rezultirao publikacijom u 2019. godini nagrada se dodjeljuje **Goranu Borčiću** (Etnografski muzej Split) za publikaciju "**Splitski krnjevali**".

Splitski karneval, uz onaj dubrovački, ima najstariju tradiciju u Hrvatskoj, a bio je nekada i jedan od najvećih u Europi. Koliko se važnosti u Splitu poklanjalo karnevalskim svečanostima pokazuje podatak da se u budžetima splitske općine polovicom 18. stoljeća među rashodima pojavljivala i stavka za rasvjetu kazališta u vrijeme karnevala.

Središte karnevalskoga života u Splitu svakako je bio Trg oružja, kasnije Gospodski trg i Obala. Tuda se kretala karnevalska povorka maskiranih Splićana. Polovicom 19. stoljeća, točnije 1865. godine, krabuljni plesovi su održavani u kazalištu, Casinu, palači na Voćnom trgu, palači Tartaglia, palači Cindro i po drugim privatnim kućama u gradu i Velom Varošu.

Karneval se poslije I. Svjetskog rata bio sakrio po kućama i salonima, a od 1926. godine, kao u predratno doba, ponovo silazi na ulice i trgove. U splitskim je novinama zabilježeno da je Split 1927. godine s nešto više od 30.000 stanovnika uspio okupiti na Obali oko 14.000 naroda, od kojih je bilo oko 5.000 kra-

bulja. Godine 1930. na splitskoj Rivi je na karneval došao veliki broj od 20.000 ljudi.

Cilj projekta, a napose monografije "Splitski krnjevali" bio je upoznati stručnu i svu ostalu javnost o splitskom krnjevalu o kojem se u suvremeno doba ništa ili skoro ništa ne zna. Autor Goran Borčić iznio je na svjetlo dana frapantne podatke koji su bili skriveni od oka čitalačke i kulturne publike cijelu drugu polovicu 20. stoljeća i prvih dvadesetak godina 21. stoljeća. Od tvrdnje da u Splitu nije bilo karnevala dolazi se do tvrdnje da je u Splitu bio jedan od najvećih europskih karnevala.

Doprinos muzejskoj struci ostvaren je na nekoliko razina: monografijom/knjigom, katalogom, izložbom te predavanjima popraćenim video projekcijom. Većina fotografija vlasništvo je Muzeja grada Splita, ali veliki broj onih starih fotografija pronađen je i kod drugih institucija i iz arhiva starih splitskih obitelji. Monografija je zbog toga svojevrsna slikovna i tekstualna enciklopedija povijesti splitskih karnevala kroz stoljeća, desetljeća i godine njegova postojanja i bilježenja.

7. Kategorija za realizirani pedagoško – edukacijski program

U kategoriji za realizirani pedagoško – edukacijski program u 2019. godini nagrada se dodjeljuje Ivani Gorički (Muzej suvremene umjetnosti Zagreb) za program "**MSU AVANTURA – projekt povezivanja školskog kurikula, nastave likovnog odgoja i MSU-a**".

MSU AVANTURA iznimno je kreativan i uspješan program koji projektnim aktivnostima na inovativan, sustavan i pedagoški utemeljen način približava umjetnost i kulturu djeci i mladima. Osim edukacije i razvoja kreativnih procesa djece i mladih, ovim programom radi se na razvijanju navika posjećivanja muzejsko-galerijskih ustanova te potiče razvoj građanskih i kulturoloških kompetencija. Cijeli je program osmišljen s ciljem da nastava utemeljena na iskustvenom pristupu ponudi učenicima

način razumijevanja umjetničkog djela i ideje njegova autora, u čemu će im pomoći i praktična izvedba vlastitih djela. Autorica programa muzejska je pedagoginja Ivana Gorički.

Nit vodilja bila je ideja da muzej ne bi trebao biti elitističko mjesto namijenjeno samo stručnjacima s određenim predznanjem već da mora funkcionirati otvoreno, biti mjesto gdje su svi dobrodošli, gdje stječu nove spoznaje o vlastitom kulturnom nasljeđu i identitetu. Navedeno se odlučilo postići specifičnim akcijama osmišljenim od strane stručnih muzejskih djelatnika kako bi MSU znatnije uključili u život lokalne zajednice. Prva stanica bile su obrazovne ustanove.

Projekt je namijenjen svim dobno obrazovnim skupinama, od vrtića, učenika razredne nastave, ali i učenicima razredne nastave osnovnih škola (šesti, sedmi i osmi razred) i vezan je uz nastavni predmet Likovna kultura. Također projekt je namijenjen i prvotno osmišljen za učenike srednjih škola (umjetničkih i strukovnih škola) koje u svom programu sadrže nastavni predmet Likovna umjetnosti i /ili Povijest likovne umjetnosti i srodnih predmeta poput Kulturne baštine, a u projektnim aktivnostima aktivno su sudjelovali i fakulteti čije se područje djelovanja vezuje uz umjetnost. Također je primjenjiv i u okviru izvannastavnih aktivnosti učenika poput likovnih radionica ili srodnih izvannastavnih aktivnosti kao što su novinarske, filmske i dramske radionice učenika.

Kao osnovne ciljeve projekta treba izdvojiti prilagođavanje nastave Likovne kulture djeci i mladima, približavanje umjetnosti učenicima i njihovoj svakodnevici kroz stručna vodstva i radionice, razvijanje vještina i ovladavanje likovnim tehnikama, razvijanje svijesti o važnosti i stvaranje navike posjećivanja kulturnih institucija kod djece i mladih, učiniti Muzej suvremene umjetnosti Zagreb dostupnijim i stvoriti mladu muzejsku publiku te u konačnici razvijati kulturološke kompetencije djece i mladih.

< Dobitnice nagrada za realiziranu izložbu i pedagoško-edukacijski program s predsjednicom HMD-a i ravnateljicom MSU-a

Tijekom 2019. u programskim aktivnostima MSU AVANTURE sudjelovali su učenici iz Zagreba svih dobnobrazovnih skupina, ali su projektne aktivnosti proširene te su u projektu tijekom 2019. sudjelovale brojne škole diljem Hrvatske, a održana je i izložba najuspješnijih radova nastalih u sklopu programa MSU AVANTURE.

Ovaj program predstavlja značajan iskorak u povezivanju Muzeja suvremene umjetnosti sa školama i doprinosi razvoju pedagoško-edukativnih vještina u hrvatskoj muzejskoj zajednici.

9. Kategorija za međumuzejsku suradnju

U kategoriji za međumuzejsku suradnju u 2019. godini nagrada se dodjeljuje **Aniti Dugonjić** (Arheološki muzej u Zagrebu) i **Aniti Rapan Papeša** (Gradski muzej Vinkovci) za suradnju na izložbi **"Avari i Slaveni"**.

Međunarodni izložbeni projekt "Avari i Slaveni" omogućila je suradnja dva muzeja organizatora (Arheološki muzej u Zagrebu i Gradski muzej Vinkovci), 18 institucija iz Hrvatske, Slovačke i Mađarske te više od 30 suradnika iz zemlje i inozemstva što je rezultiralo s više od 11 000 posjetitelja. Autorice projekta

su Anita Dugonjić iz Arheološkog muzeja u Zagrebu i Anita Rapan Papeša iz Gradskog muzeja Vinkovci.

Cilj izložbenog projekta bio je predstaviti i približiti jedno važno razdoblje u povijesti Europe i Hrvatske na stručan, a istovremeno popularan način prezentacije.

Međunarodni izložbeni projekt "Avari i Slaveni" predstavlja dvije populacije iz razdoblja koje se proteže od sredine 6. do sredine 9. stoljeća. Navedeno je razdoblje predstavljeno putem brojnih aktivnosti te kroz 900 posebno odabranih arheoloških predmeta avarskog i slavenskog društva koji pokazuju značaj hrvatske i slovačke arheološke baštine unutar europskog kulturnog kruga.

Doprinos muzejskoj struci vidljiv je kroz po prvi puta predstavljen i objedinjen materijal avarskog i slavenskog razdoblja iz fundusa gotovo svih institucija u kontinentalnoj Hrvatskoj koje posjeduju nalaze iz ovog vremena, a kroz paralelnu slovačku izložbu moglo se pratiti brojne sličnosti, ali i razlike u materijalu.

Međunarodni izložbeni projekt "Avari i Slaveni" predstavljen je kroz niz aktivnosti. Jezgru čine dvije izložbe, hrvatska izložba "Avari i Slaveni južno od Drave" i slovačka

izložba "Avari i Slaveni sjeverno od Dunava". Na izložbama je prikazano gotovo 900 pomno izabranih predmeta iz 18 institucija iz Hrvatske i Slovačke. Uz hrvatsku izložbu tiskan je bogato ilustriran dvojezični katalog (hrvatski i engleski jezik) na 152 strane. Također je održano sedam znanstveno-popularnih predavanja od strane renomiranih stručnjaka iz Hrvatske i Slovačke te edukativne radionice na temu metalurške djelatnosti, nakita, kožarstva i obrade tekstila te lončarstva. Izdana je i publikacija "Avari i Slaveni za djecu i mlade". Osmišljeni su suvenirni za izložbeni projekt u obliku serije nakita inspiriranog avarodobnim razdobljem. U Gradskom muzeju Vinkovci održan je međunarodni znanstveni skup "Dvije strane pojasnog jezičca: Avari na sjeveru i jugu kaganata", koji je okupio 40 predavača.

POSEBNA PRIZNANJA HRVATSKOG MUZEJSKOG DRUŠTVA

Obzirom na kvalitetu i brojnost pristiglih prijava u pojedinim kategorijama Ocjenjivački sud odlučio je dodijeliti i posebna Priznanja sljedećim kandidatima:

1. Priznanja za realiziranu izložbu dodijeljena su **Aidi Brenko**, **Vesni Zorić** i **Mareti Kurtin** (Etnografski muzej Zagreb) za izložbu **"Kapa dolje! Priča o (ne)pokrivanju glave"**, te **Lani Bede** (Gradski muzej Karlovac) i **Tanji Parlov** (Centar za odgoj i obrazovanje Vinko Bek) za katalog zbirke **"Gledam dodirom"**.

Izložba "Kapa dolje! Priča o (ne)pokrivanju glave", priča o oglašljima, obilježava 100 godina djelovanja Etnografskoga muzeja u Zagrebu. Kad je sredinom 19. st. pokrenuto sabiranje etnografske građe u okviru Narodnoga muzeja, upravo su pokrivala za glavu bila najzastupljeniji predmeti te otkrivaju i dio stogodišnje povijesti Muzeja. Temi pokrivanja glave pristupilo se s dva aspekta. Prvi pokazuje značenje pokrivala s muzeološke strane, dok drugi otkriva značenja koja pokrivala imaju u ljudskom životu, odnosno njihovu ulogu

u zajednicama otkuda potječu. Na izložbi su prikazana pokrivala glave s područja Hrvatske, Europe i svijeta, ne samo u prošlosti nego i danas. Izložbu prati opsežan dvojezični hrvatsko-engleski katalog. Uz izložbu organiziran je i edukativni program kao dopuna i proširenje tema obrađenih na izložbi. Aktivnosti unutar programa osmišljene su i prilagođene za različite skupine korisnika: stručna i autorska vodstva, likovne i kreativne radionice te radionice tradicijskih vještina približavaju izložena oglašlja, njihovo značenje, simboliku i tehnike njihove izrade suvremenoj publici.

Cilj izložbe i kataloga upoznavanje je šire javnosti s pokrivalima za glavu, kao predmetima etnografske/ kulturno-antropološke baštine Hrvatske, Europe i svijeta. Odabranom građom promiče se i kulturno nasljeđe potvrđeno na nacionalnoj te svjetskoj Listi nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. U suradnji s obrtnicima i dizajnerima promovirane su kreativne industrije kao važan potencijal gospodarskog razvoja i turističke ponude čime se pridonosi revalorizaciji i reinterpretaciji kulturnog nasljeđa.

Autorice izložbe su muzejske savjetnice Aida Brenko i Vesna Zorić te kustosica Mareta Kurtin, dok su za likovni postav izložbe i vizualni identitet zadužene bile Katarina Perić i Iva Hrvatinić.

Inkluzivna likovna izložba "Gledam dodirom", održana u Galeriji "Vjekoslav Karas" u Karlovcu, izazvala je veliku pažnju javnosti zahvaljujući intrigantnoj temi, inovativnoj izložbenoj koncepciji, reprezentativnom izboru građe i atraktivnom likovnom postavu koji posjetiteljima omogućuje uranjanje u svijet sljepoće i nesvakidašnji doživljaj umjetnosti putem dodira. Autorice izložbe su Lana Bede, viši kustos pedagog Gradskog muzeja Karlovac i Tanja Parlov iz Centra za odgoj i obrazovanje "Vinko Bek", Zagreb, a autor likovnog postava i grafičkog oblikovanja izložbenih publikacija potpisuje Studio Rašić+Vrabec. Suorganizatori izložbe su Gradski muzej Karlovac i Centar za odgoj i obrazovanje "Vinko Bek", Zagreb.

Kroz pet tematskih cjelina predstavljeno je 78 radova korisnika COO "Vinko Bek" nastalih u mediju male plastike, reljefa, prostornih modela, taktilnih slika i crteža te 30 vrhunskih kiparskih djela osamnaest autora iz fundusa Gradskog muzeja Karlovac, javnih i privatnih zbirki. Okosnicu izložbe čini originalan metodički pristup razvoju likovnosti kod djece oštećena vida baziran na nekonvencionalnom redoslijedu savladavanja elemenata likovnog jezika i razvoju taktilne pažnje.

Izložbu je pratio deplijan, pozivnica, plakat, billboard i katalog s uvodnim esejom književnika i prevoditelja S. Muhamedagića, tekstovima autorica izložbe, popisom svih izloženih radova i kataloškim jedinicama umjetničkih skulptura, opremljen fotografijama, uz dodatak tekstova na Brailleevom pismu.

2. Priznanje za realizirani stalni postav dodijeljeno je Hrvojki Božić i Ružici Stjepanović (Gradski muzej Karlovac) za stalni postav Muzeja Domovinskog rata Karlovac – Turanj.

Otvaranjem Muzeja Domovinskog rata Karlovac – Turanj u srpnju 2019. g. završen je projekt Gradskog muzeja Karlovac nazvan Karlovački muzejski prostor za budućnost. Voditeljica projekta nagrađena je ravnateljica muzeja, Hrvojka Božić. Novi muzejski prostor nastao je na kompleksu čiji su počeci vezani uz nastanak Karlovca i obranu od Osmanlija, a u Domovinskom ratu je predstavljao prvu crtu obrane grada. Jezgra kompleksa je zgrada poznata kao Hotel California koja je rekonstruirana i prilagođena potrebama izložbenog prostora. U prizemlju zgrade uređena je Spomen soba poginulim braniteljima, na prvom katu se nalazi stalni postav izložbe "Karlovac 1991. – 1995." dok je na drugom katu smještena višenamjenska dvorana te knjižnica.

Autorica izložbenog postava je Ružica Stjepanović dok likovni postav potpisuje Nikolina Jelavić Mitrović. Osnovna ideja izložbe je prikaz života Karlovca i njegovih stanovnika u Domovinskom ratu kroz šest tematskih cjelina od početka rata i agresije na Hrvatsku, života hrvatskih branitelja na samom ratištu, prikaza gospodarskih, društvenih i kulturnih prilika u gradu tijekom rata do prikaza vojno-redarstvene akcije Oluja na karlovačkom području. U vanjskom prostoru Muzeja prezentirana je šesta cjelina, borbena tehnika s naglaskom na domaća borbena vozila. Sam izložbeni prostor pokriva 350 m² i prikazuje 350 muzejskih predmeta, multimedijske sadržaje te fotografije.

Stalni postav Muzeja Domovinskog rata koncipiran je kao interaktivan doživljaj koji komunicira sa širokim krugom posjetitelja te pretvara boravak u muzeju u emocionalno iskustvo. Izložbom je ostvarena jedinstvena, inovativna i zanimljiva prezentacija Domovinskog rata na karlovačkom području te muzej posjeduje sve kvalitete da postane središtem za daljnje proučavanje povijesti.

3. Priznanje za realizirani izdavački projekt dodjeljuje se Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja za publikaciju "Rijeka ili smrt", autorice Tee Perinčić.

U 2019. godini navršilo se stotinu godina od okupacije Rijeke koju je sa svojim paravojnim postrojbama zauzeo Gabriele D'Annunzio. Šesnaest mjeseci njegove vlasti bili su izuzetno kontraverzni i danas pobuđuju mnoštvo zanimanja i polemike. Njegova vladavina jedna je od tema koja se obilježava u sklopu projekta Rijeka 2020. Upravo je Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja smješten u Guvernerovoj palači, koja je 1919. i 1920. bila D'Annunzijeva rezidencija.

Autorica knjige, viša kustosica i povjesničarka Tea Perinčić također je autorica te koautorica izložbi o D'Annunziju. Njezin izdavački pothvat sadrži 220 stranica, s tekstom na hrvatskom i engleskom jeziku. Tematski je knjiga podijeljena u sedam cjelina, a sadrži 103 ilustracije i popis literature. Cilj je bio na sintetički, znanstveno utemeljen način objaviti monografiju o važnim događajima u Rijeci, koju su na neki način bili najava mračnog dijela europske i svjetske povijesti 20. stoljeća. Bazira se na do sada objavljenoj literaturi o temi D'Annunzijeve diktature u Rijeci, ali donosi i nove rezultate istraživanja arhivske građe te manje poznate muzejske građe. Suizdavači su Naklada Val, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja te Rijeka 2020. Grafičko oblikovanje potpisuje Željko Maletić.

4. Priznanje za istraživački rad koji je rezultirao publikacijom Ocjenjivački sud dodjeljuje Darku Komši (Arheološki muzej Istre) za publikaciju "Paleolitičke pećinske slikarije iz Romualdove pećine".

U Romualdovoj pećini u Istri otkrivene su paleolitičke pećinske slikarije, stare više od 30.000 godina, prve takve u Hrvatskoj, na kojima su prikazani bizon, divokoze i ljudske figure. Rezultati ovog otkrića predstavljeni su u članku "Širenje horizonata paleolitičke stijenske umjetnosti: lokalitet Romualdova pećina",

objavljenom u travanjskom broju Antiquity, jednom od najuglednijih svjetskih arheoloških časopisa. Potpisuju ga Aitor Ruiz-Redondo (PACEA, Université de Bordeaux; CAHO, Sveučilište u Southamptonu) i Darko Komšo (Arheološki muzej Istre) sa skupinom autora.

Pećinske slikarije u Romualdovoj pećini zabilježene su još 2010. godine kada je Darko Komšo u sklopu projekta CRORA (Croatian Rock Art – Hrvatsko stijensko slikarstvo) otkrio crteže izrađene crvenom bojom na zidovima pećine te pretpostavio njihovu pripadnost paleolitičkom razdoblju. U pećini su zabilježene 44 slikarije, od kojih se ističe nekoliko crteža, koji predstavljaju bizona, divokoza, shematizirane prikaze ljudi i trokute, koji mogu simbolizirati ženski spol, a stare su najmanje 19 000 godina.

Objava ovog projekta odjeknula je u Hrvatskoj i u inozemstvu, kako u znanstvenoj i muzejskoj zajednici, tako i u široj javnosti. O važnosti ovog nalaza svjedoči kako je ovo otkriće odmah uvršteno u sva 4 udžbenika za 5. razrede osnovnih škola u Hrvatskoj, te u udžbenike za srednje škole u Hrvatskoj. Objava ovog članka je definitivno najznačajnija arheološka objava i najznačajnije arheološko otkriće u Hrvatskoj u 2019. godini.

5. Priznanje u kategoriji za dokumentacijsko-informatički projekt u 2019. godini dodjeljuje se Robertu Maršiću (Arheološki muzej u Zadru) za Prezentaciju fundusa fotografija Arheološkog muzeja u Zadru preko interaktivnog ekrana.

Dokumentacijski odjel Arheološkoga muzeja Zadar čuva više od 165 000 snimaka/ fotografija, a do 2019. najveći dio te dokumentacije bio je dostupan isključivo stručnim djelatnicima. Stoga je muzejski dokumentarist Robert Maršić pokrenuo projekt kojem je glavni cilj bio da se bogati fundus fotografija Arheološkoga muzeja Zadar digitalizira, što je i bila prva faza projekta. Digitalizirana građa je ne samo brzo pretraživana nego ju je i lakše učiniti dostupnom široj javnosti, što je činilo drugu fazu projekta. Iz te

prve dvije faze izrodila se i treća, završna, u kojoj je analogna dokumentacija, koja je tijekom desetljeća bila podložna oštećivanju, propadanju i sl., u ovom obliku dobila svojevrsan digitalni otisak, backup.

Prezentacija fundusa fotografija Muzeja za širu javnost ostvarena je putem interaktivnog ekrana.

Preglednik nudi pretraživanje po razdobljima, vrstama istraživanja, godinama, materijalu, arhitekturi, događanjima, autorima i sl. Široj javnosti projekt je predstavljen u Noći muzeja, 1. veljače 2019., izvrsno se uklopivši u temu "Muzeji – inovacije i digitalna budućnost". Od tog datuma svi podatci pohranjeni na interaktivnom ekranu koji je postavljen u prizemlju Arheološkoga muzeja Zadar, u blizini recepcije, postali su dostupni široj javnosti.

6. Posebno priznanje u kategoriji za provedeni pedagoško-edukacijski program u 2019. godini dodjeljuje se Muzeju Međimurja Čakovec za "Muzej za pogled 2019."

"Muzej za pogled 2019." interdisciplinarni je projekt, iniciran od strane Muzeja Međimurja Čakovec, namijenjen djeci i roditeljima iz Udruge za autizam "Pogled". Osmišljen kao višegodišnji projekt, kao cilj ima uvesti djecu s poremećajem iz spektra autizma u svijet muzeja i likovne kulturne baštine, potaknuti njihovu kreativnost putem likovno-psiholoških radionica, pozitivno utjecati na socijalnu i emocionalnu adaptaciju, roditeljima omogućiti relaksaciju te senzibilizirati opću zajednicu. Inicijativa je projekta da se svake godine razvije novi format radionica u koji se uključuju djeca koja već imaju iskustvo sudjelovanja u projektu, a aktivnosti se usklađuju s njihovim specifičnim razvojnim karakteristikama i potrebama.

Autorica koncepcije projekta je muzejska savjetnica Muzeja Međimurja Erika Nađ-Jerković, dok je psihološki monitoring i moderaciju radionica sprovedla dr.sc. Jelena Klinčević iz Psihologijskog centra Čakovec.

Tijekom 2019. godine održana je serija radionica pod nazivom "Miran kao kip, lijev

kao slika" za koju su kao podloga izabrana djela iz muzejskog fundusa, a za koje se smatralo da ispunjavaju i neke važne preduvjete za psihološki rad. Druga faza bila je izložba fotografija s odrađenih radionica, čiji je autor Marko Vučenik. Treću fazu predstavlja tiskovina, ujedno i katalog izložbe istog imena.

7. Priznanje u kategoriji za marketinško-propagandni program dodjeljuje se Marini Brkić i Donati Smokrović (Arheološki muzej u Zadru) te Ivanu Tandariću i Aleksandru Šekuljici (ELFS) za Ekskluzivnu liniju suvenira ELFS za Arheološki muzej u Zadru.

Odjel za marketing i odnose s javnošću Arheološkog muzeja Zadar u sastavu Marina Brkić, voditeljica Odjela za marketing i odnose s javnošću i Donata Smokrović, voditeljica marketinga realizirao je posebno osmišljen marketinško promidžbeni projekt "Ekskluzivna kolekcija suvenira ELFS za Arheološki muzej Zadar". Projekt je realiziran u suradnji s najpoznatijim hrvatskim modnim dvojcem ELFS kojeg čine dizajneri Ivan Tandarić i Aleksandar Šekuljica. Želja je bila osmisliti muzejske suvenire koji bi bili u skladu s današnjim vremenom: suvremeni, funkcionalni i modernog dizajna te da iza njih stoji poznato dizajnersko ime. Dizajn je napravljen za majice, tunike i torbe koje krasi motivi iz muzejskih postava kao što su: stilizirani muški i ženski likovi iz liburnskog razdoblja, keramički vrč u obliku ljudske glave iz 1. st. i car August iz 1. st.

Cilj projekta bio je pobuditi interes medija i široke publike, a posebno mlađe populacije te pridonijeti popularizaciji muzejskih postava, a ujedno unaprijediti suvenirsku djelatnost. Suradnjom Arheološkog muzeja Zadar i modnih dizajnera ELFS dobili smo suvenire koji u cijelom svijetu promiču hrvatsku kulturnu baštinu, Arheološki muzej Zadar, ali i hrvatski dizajn.

8. Priznanje u kategoriji za međumuzejsku suradnju dodjeljuje se Darku Komši i Đeni Gobić Bravar (Arheološki muzej Istre) za suradnju kroz Interreg CE projekt COME-IN!

Arheološki muzej Istre bio je od 2016. do 2019. godine aktivni partner u Interreg Central Europe projektu COME-IN! čija je misija bila povećanje pristupačnosti muzejskih institucija prema osobama s invaliditetom. COME-IN! projekt (Cooperating for Open access to Museums towards a wider INclusion) čini četrnaest partnera iz šest država Centralne Europe, a uz Arheološki muzej Istre iz Pule u projekt je bilo uključeno još pet muzeja iz država centralne Europe: Civici Musei e Gallerie di Storia e Arte, Udine, Italija; Pomorski muzej - Museo del mare "Sergej Mašera", Piran, Slovenija; Verein Museum Arbeitswelt, Steyr, Austrija; Museum für Ur- und Frühgeschichte Truringens, Weimar, Njemačka; Muzeum Archeologiczne w Krakowie, Krakov, Poljska. Izložba koja je ovim projektom realizirana višestruko je nagrađivana u Hrvatskoj kao najbolja izložba za 2018. godinu od strane Hrvatskog muzejskog društva i od strane Hrvatskog arheološkog društva.

Muzeji su kroz projekt trebali raspoznati svoje trenutačno stanje pristupačnosti prema osobama s invaliditetom, temeljem dobivenih informacija definirati na koje načine mogu povećati nivoe pristupačnosti, realizirati plani-

rano, osmisliti i realizirati edukaciju djelatnika te izložbom testirati uspješnost svih dobivenih spoznaja.

Također, ovisno o pridruženim partnerima svaki je muzej imao specifična saznanja vezana za određenu vrstu invaliditeta. Tako je na primjer Pulski muzej imao bogata saznanja o problemima slijepih i slabovidnih, Piranski muzej o problemima gluhih osoba i osoba s cerebralnom paralizom dok je Austrijska udruga osoba s invaliditetom te centar za rehabilitaciju imala mnogobrojna saznanja općenito o potrebama osoba s invaliditetom.

Svaki je muzej samostalno krenuo u realizaciju prilagođenih struktura, prilagođenih izložbi i sadržaja dok su završno, svi muzeji prezentirali svoje sadržaje kako kroz stalne postave tako kroz privremene izložbe. Veliki interes publike i pozitivne reakcije osoba s invaliditetom vjerojatno dokazuju da ovakva suradnja može ostvariti vrlo dobre rezultate. Realizirana je oznaka vidljivosti "Label" koji će funkcionirati kao platforma za daljnje uključivanje zainteresiranih muzeja u pristupačne muzeje te širiti međumuzejsku suradnju radi otvaranja muzeja prema svima.

Dobitnici nagrada i posebnih priznanja HMD-a za 2019. god.

**Vlasta Krklec &
Sunčica Nagradić Habus**

Noć muzeja 2020.

Hrvatsko muzejsko društvo organiziralo je jubilarnu 15. Noć muzeja u petak, 31. siječnja 2020. od 18 do 1 sat iza ponoći.

U ovoj poznatoj manifestaciji su, uz muzeje i galerije, sudjelovale i druge baštinske institucije, arhivi, knjižnice, centri za kulturu, vjerske zajednice, udruge, te obrazovne institucije. Ove godine programi su realizirani na više od 210 lokacija u 110 gradova, općina i mjesta. Broj posjetitelja u Noći muzeja 2020 obrađen je na temelju pristiglih izvješća sudionika, zaključno s 1. veljače i iznosi ukupno 240.540 posjetitelja.

Ovogodišnju Noć muzeja obilježila je tema Velike obljetnice hrvatskih muzeja, a naglasak manifestacije stavljen je na 200 godina postojanja Arheološkog muzeja u Splitu i 140 godina Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu. Bila je to prigoda da hrvatski muzealci još jednom podsjetu ukupnu javnost o važnosti "muzejske povijesti, sadašnjosti i budućnosti"... Komuniciranje javnostima različitih sadržaja – od muzejskih zbirki, stručnih, znanstvenih, edukativnih i zabavnih sadržaja, do mogućnosti virtualnih obilazaka muzejskih postava, povijesnih zdanja i zaštićenih baštinskih lokaliteta, te primjena digitalnih tehnologija,

Predstavljanje
za medije
jubilarne 15.
Noći muzeja

▼

Noć
muzeja u
Prelogu >

otvorile su neslućene mogućnosti inspiracije, interpretacije i prezentacije muzejskih sadržaja. Publika je svojim fantastičnim odazivom, još jednom potvrdila da zadovoljavanje kulturnih potreba i te kako spada u prioritete svih segmenata muzejske publike.

Zagrebačke muzeje posjetilo je 83.126 posjetitelja. Izdvajamo pojedine muzeje kao npr. Muzej Mimaru koju je posjetilo 8.900

posjetitelja, itd. Muzej za umjetnost i obrt 7.223, Hrvatski povijesni muzej 6.258, Muzej suvremene umjetnosti 5.627, Tehnički muzej Nikola Tesla 5.560, Galeriju Klovićeve dvore 3.705 posjetitelja. Iznimnom interesu posjetitelja za "muzejskim sadržajima", svjedoči i 6.074 posjetitelja Gradske ljekarne Zagreb i obilaska "ugodaža" ljekarne i njenih vlasnika iz perioda 1915- 1947. godine. Duga povijest od

< Muzej
Međimurja
Čakovec

Gradski
muzej
< Varaždin

665 godina kontinuiranog rada na Kamenitoj 9, te više od 70 djelatnika Gradskih ljekarni koji su sudjelovali u pripremljenim programima potvrđuje tezu organizatora kako se zanimljivim interpretacijama i prezentacijama kulturna baština može učiniti atraktivnom za širi krug publike. Sličan iskorak učinila je i Gornjograd-ska gimnazija, smještena na Katarinskom trgu br. 5, osnovana 1607. godine, predstavivši svo-

ju Prirodoslovnu zbirku iz 1852., koju je utemeljio Franjo Tkalec, kao i dio inventara gimnazije iz 19. stoljeća, a obišlo ju je 1.667 posjetitelja. Svojevrsan likovni maraton održao se na Akademiji likovnih umjetnosti koju je pohodilo 1.592 posjetitelja.

Posebno su zanimljiva izvješća iz gradova i općina diljem Hrvatske i nemoguće je navesti sve, ali ističemo dio poznatih podataka, poseb-

no Europsku prijestolnicu kulture 2020, grad Rijeku s 9.486 posjetitelja u svojim muzejskim ustanovama, a velike posjete bilježe Pomorski i povijesni muzej s 3.069, Muzej grada Rijeke 3.747 i Prirodoslovni muzej s 1.850 posjetitelja.

Dubrovačke muzeje posjetilo je 6.000 posjetitelja, Hrvatski državni arhiv 1.876, a Dom Marina Držića 4.096 posjetitelja. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji bilo je ukupno 14.817 posjetitelja. U županiji Splitsko-dalmatinskoj zabilježeno je impresivnih 29.787 posjetitelja, a u gradu Splitu 24.662, MHAS je imao 3.795, a slavljenički Arheološki muzej zajedno sa Salonom i Issom više od 4.200 posjetitelja. Muzej grada Splita imao je rekordan posjet od 7.546 posjetitelja. Veliki posjet zabilježio je Muzej Brodosplita s 1.200 posjetitelja u njihovoj prvoj Noći muzeja. Muzej betinske drvene brodogradnje posjetilo je 340 posjetitelja u atraktivnim programima, Muzej grada Šibenika 1.075, a JU Nacionalni park Krka 326 posjetitelja.

Zadarske muzeje obišlo je gotovo 14.000 ljudi. Moramo posebno izdvojiti Narodni muzej Zadar koji broji 7.262, te uvijek atraktivni Muzej antičkog stakla s 3.050 posjetitelja.

Arheološki muzej Istre u Puli imao je 4.712, a Pomorski i povijesni muzej Istre 2.152 posjetitelja.

Lokacije Varaždinske županije posjetilo je 9.387 posjetitelja, Dom kulture u Lepoglavi 2.327, Muzej Međimurja u Čakovcu 1.900 posjetitelja. Izdajamo odličnu posjećenost Dvora Trakošćan s 2.327 posjetitelja, te 2.757 posjetitelja u muzejima Krapinsko-zagorske županije.

U gradu Karlovcu, Gradski muzej je posjetilo 4.135 posjetitelja, a Javnu ustanovu Aquatika 3.833 posjetitelja, dok je ukupno u Karlovačkoj županiji bilo 11.308. Muzej grada Siska broji 2.643 posjetitelja, a grad Sisak ukupno 4.334. Muzej Vučedolske kulture imao je 1.912 posjetitelja, Gradski muzej Vukovar 1.750, Šumarski muzej Bošnjaci 1.036, a ukupno Vukovarsko-srijemska županija 7.274 po-

sjetitelja. U Osječko-baranjskoj županiji zabilježen je posjet od 5.900 posjetitelja kulturnim ustanovama, u Đakovu 1.184, a u Valpovu 942 posjetitelja. Međutim, u gradu Osijeku kao i ranijih godina lijep je odaziv u Arheološkom muzeju s 3.122 posjetitelja.

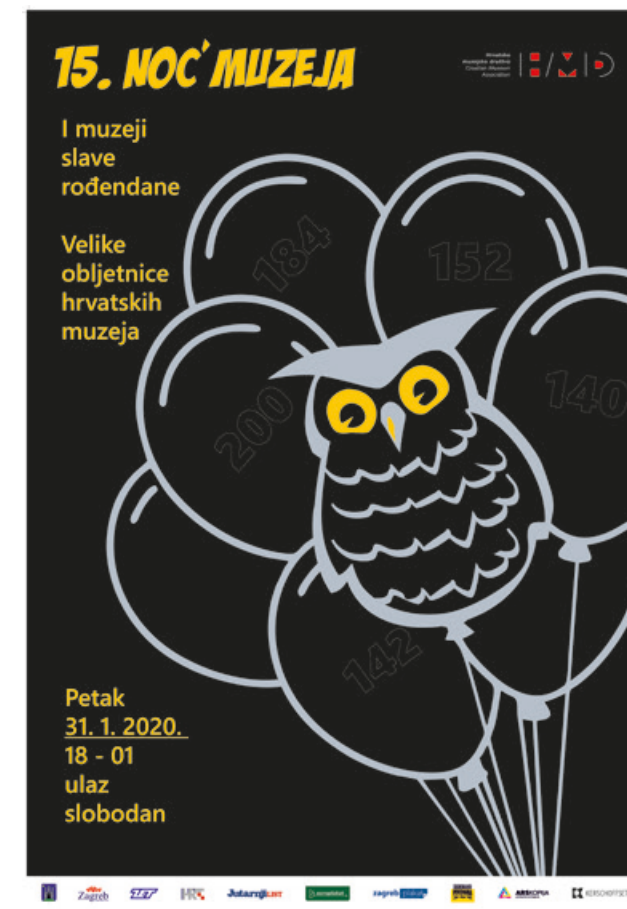
U ovogodišnju manifestaciju uključila su se i dva muzeja iz Bosne i Hercegovine.

Organizatori Noći muzeja i ove godine iznimno su zadovoljni posjetom i zahvaljuju se svim sudionicima na zanimljivim programima, svim posjetiteljima, partnerima i medijima na ugodnom ozračju, koji je u toploj siječanjskoj 15. NOĆI MUZEJA privukao desetke tisuća posjetitelja u hrvatske muzeje, baštinske ustanove, na trgove i ulice gradova i općina u kojima su se odvijali programi.

Plakat
15. Noći
muzeja

Program
Muzeja
Đakovštine >

Ivana Vučinović

25. Edukativna muzejska akcija

"Ljubav"

Već dvadesetpet godina ljubitelji muzeja i kulturne baštine druže se s nama u sklopu edukativne muzejske akcije. Tako se i 2020. godine, povodom Međunarodnog dana muzeja,

tradicionalno trebala održati Akcija u organizaciji Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva i Muzeja grada Šibenika, a koja se održava od 18. travnja do 18. svibnja. Posjetitelji su u navedenom periodu mogli besplatno posjetiti sve muzeje, sudionike Akcije, te sudjelovati

Plakat
Akcije >

^ Muzej
grada
Šibenika

u nagradnim igrama, radionicama te ostalim programima koji su se održavali u muzejima. Posjetitelji su imali mogućnost kupiti knjižicu koja je bila zamjena za ulaznicu, a obuhvaćala je popis sudionika 25. EMA-e s opisom programa, a ujedno je služila i za skupljanje muzejskih pečata. Nabavkom knjižice i skupljanjem pečata sudjelovalo se u završnoj nagradnoj igri. Tema ovogodišnje Akcije je bila Ljubav, a prijavljenih muzeja /ustanova i galerija je bilo šezdeset.

TEMA EDUKATIVNE MUZEJSKE AKCIJE

Kad kažemo LJUBAV, mislimo na to kako ju prenijeti u muzejske priče pohranjene u našim stolovima, ladicama i sefovima. Pomislimo kako je vjerojatno prvi osjećaj koji je čovjek uspio osjetiti i izraziti - LJUBAV. Od tada pa do danas ljubav je ono što pokreće svijet i održava ga u kakvoj-takvoj ravnoteži. Zamislite: da nije ljubavi – što bi bilo od nas do danas? Ljubav je protuteža zlu.

Ljubav majčina. Ljubav kad se u nama uzemire leptirići. Ljubav prema bližnjem. Ljubav prema nebeskome, ali i svjetovnome Ili, kako pjesnik kaže: "O, kako tužnih ljubavi ima, ovaj svijet je ispunjen njima." Ali, naravno, prepun je i sretnih. Da ih ne nabrajamo sve, ljubavi mogu biti svakakve. Poigramo se ljubavlju, budimo ljubav i prikažimo svoj doživljaj ljubavi u našoj EMA-i.

Tako smo izabrali pravu i prigodnu temu za 25. Edukativnu muzejsku akciju ne znajući da će ljubav biti itekako potrebna u tekućoj godini.

DRUGAČIJA EMA

Kad se krenulo u organizaciju i realizaciju same Akcije nismo mislili da će jubilara edukativna muzejska akcija biti sve samo ne tradicionalna i uhodana. Svima nam je poznato da su problemi krenuli s dolaskom COVID-19 i strašnog potresa u Zagrebu. Odlučivalo se hoće li se Akcija kao takva uopće održati, ali nakon odluke da se krene s Akcijom imali smo nove probleme. Kako održati EMA-u bez posjetitelja i s radom od kuće?

Prva stvar koja je u "novoj" Akciji izašla izvan tradicionalnih okvira je datum završetka

Muzej
likovnih
umjetnosti
Osijek

▼

^ Hrvatski prirodoslovni muzej i
Entografski muzej Zagreb

koji je prolongiran na kraj prosinca 2020. godine i svaki muzej/ustanova je mogla izabrati individualni period održavanja edukativne muzejske akcije. Promjena se dogodila i u likovnom identitetu, djevojčica EMA je dobila sasvim novi izgled. Mora se priznati da su se lomila kopljica i da je svaki voditelj edukativnog programa u svom matičnom muzeju/ustanovi bio na stolu. Međutim, na kraju godine se moglo vidjeti da za muzejske pedagoge nema zapreka kojoj oni ne bi uspješno mogli doskočiti. Usprkos svim nedaćama, 25. Edukativna akcija pod nazivom Ljubav je uspješno održana.

Mirta Pavić i
Slađana Latinović

Rad Sekcije konzervatora- restauratora HMD-a u 2020.

Publikacija 12.
susreti Sekcije
konzervatora
- restauratora
HMD-a

Godina 2020. na mnoge je načine obilježila rad stručnjaka u području zaštite kulturne baštine, pa tako i rad članova Sekcije konzervatora-restauratora Hrvatskog muzejskog društva (HMD). Neposredno nakon uvođenja striktnih mjera zbog pandemije uzrokovane korona virusom, Zagreb je u ožujku pogodio razorni potres i ostala su velika oštećenja u gradu, osobito u užem centru. Nastradale su i zbirke mnogih zagrebačkih muzeja i institucija, kao i zgrade u kojima se nalaze. Takve su nepredviđene okolnosti iziskivale brzo i organizirano djelovanje muzejskih kolektiva, a kompetencije konzervatorsko-restauratorskih odjela u muzejima prilikom evakuacije i zaštite ugrožene građe su bile ključne u kriznim uvjetima. Podjednako je važna u tim okolnostima bila komunikacija između konzervatora-restauratora iz različitih muzeja, solidarnost i umrežavanje s drugim

MSU - evakuacija građe iz Atelijera Kožarić

stručnim udrugama koje djeluju u polju čuvanja i brige o baštini.

Nažalost, isti se scenarij ponovio krajem prosinca u području Banije, pa su u Sisku i Petrinji nastradali mnogi muzeji, galerije i objekti koji čuvaju bogatu kulturnu baštinu.

12. susreti Sekcije konzervatora-restauratora HMD-a trebali su se održati u svibnju u Gradskom muzeju Vinkovci, ali budući da je u proljeće 2020. kretanje još bilo ograničeno zbog mjera prevencije širenja virusa, susreti su odgođeni do listopada. Održavanje stručnog skupa je bilo planirano na dan obilježavanja Europskog dana konzervacije-restauracije, 14. listopada. Usprkos svim objektivnim nedaćama, pripreme su tekle bez zastoja, a sa stručnim priložima u obliku predavanja i stručnih članaka su se uključili i kolege iz drugih institucija čime se Sekcija sve više otvara prema suradnji s kolegama izvan muzejske zajednice i njeguje sveo-

< Etnografski
muzej-
čuvaonica
nakon
potresa

buhvatnu suradnju različitih disciplina. Stručni se skup muzejskih konzervatora-restauratora posljednjih nekoliko godina bavi određenom temom, pa je tako prošlogodišnja tema trebala biti "Konzervatorsko-restauratorski zahvat veći od čovjeka – Izazovi izvan uobičajenih okvira la-

boratorija" i obraditi zahvate koje je nemoguće staviti u okvir konzervatorsko-restauratorskog laboratorija, bilo da su za to razlog dimenzije, mjesto na kojem se predmet nalazi i proučava in situ ili sama priroda arheološkog, etnografskog, povijesnog, tehničkog ili umjetničkog predmeta.

Grupna fotografija
sudionika 11.
Susreta

Etnografski muzej - evakuacija građe u doniranim kutijama >

Gradski muzej Sisak - depo arheološke zbirke >

Premda smo se veselili kontinuiranom nastavku stručnog druženja dvanaestu godinu za redom, epidemiološke mjere se nisu pravile, a proračunska sredstva su se smanjila, pa se skup ipak nije mogao održati. Međutim, redovito je izdavanje publikacije ostalo prioritet Sekcije jer tiskani trag koji svjedoči o radu konzervatorsko-restauratorske struke u muzejima okuplja informacije o zanimljivim i raznovrsnim predmetima i metodologiji stručnoga rada. Da bi se kvaliteta tiskanog izdanja unaprijedila, oformljen je urednički odbor koji evaluira sve pristigle pisane radove, a prijavljeni članci se prihvaćaju nakon dvije pozitivne recenzije. Na taj način naš godišnjak postaje relevantna literatura u stručnom području kojem nedostaje takvih izvora, a očekuje se da će takvim pristupom kvaliteta priloga rasti iz godine u godinu. Iako je izdavanje publikacije u određenom trenutku bilo upitno zbog nedostatka sredstava, zahvaljujući vjernim sponzorima Sekcije; tvrtkama Crescat, Ema i Sito

< AMZ evakuacija antičke freske

Mas i Gradskom muzeju Vinkovci koji ostaje muzej domaćin sljedećih Susreta, publikacija je tiskana u prosincu 2020.

Početkom 2020. godine Sekcija je službeno promijenila naziv u Sekcija konzervatora-restauratora HMD-a zbog važnih promjena zakonskih odredbi i objedinjavanja konzervatorsko-restauratorske struke pod okriljem istog pravilnika koji je muzejske konzervatore-restauratore premjestio iz Zakona o muzejima pod ingerenciju Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Nakon što je publikacija povodom deset godina djelovanja dobila novi vizualni identitet, od 2020. nastavlja rad pod nazivom Sekcija konzervatora-restauratora HMD-a.

< AMZ evakuacija građe

Sljedeći, 13. susreti Sekcije su zakazani za svibanj 2021. u Vinkovcima. Nakon 11. susreta održanih u Malom Lošnju, veselimo se posjetu unutrašnjosti Hrvatske sljedeće godine. Održavanje skupa u Vinkovcima nije slučajno. Grad Vinkovci na dodiru slavonske ravnice i rijeke Bosut, iznjedrio je tijekom 8000 godina kontinuiranog života bogatu kulturnu baštinu koja privlači stručnjake različitih profila. Gradski muzej Vinkovci kao kompleksni muzej grada i okolice, a koji od 2016. godine ima Konzervatorsko-restauratorski odjel s tri specijalizacije – za metal, keramiku i tekstil, biti će logično ishodište za upoznavanje vrlo raznolike materijalne kulture i postavljanje iste u perspektivu konzervatorsko-restauratorske struke.

Jelena Hotko

11. skup muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem "Novo normalno"

Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva jedanaesti put zaredom okupila je muzejske stručnjake koji se bave edukacijom na Skupu muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem. Skupovi se održavaju svake druge godine na drugoj lokaciji i u suradnji s muzejom domaćinom, a ovogodišnji Skup je održan od 23. do 25. rujna 2020. godine u Šibeniku, u posebnim okolnostima, vezanima uz pridržavanje preporuka i zdravstvenih mjera suzbijanja širenja epidemije uzrokovane virusom COVID-19. Organizatori Skupa bili su Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva i Muzej grada Šibenika, ujedno muzej domaćin. Partneri koji su pomogli u realizaciji Skupa bili su Grad Šibenik, Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova "Civitas Sacra", Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić", Turistička zajednica grada Šibenika i Hotel Jadran Šibenik, dok je sponzor Skupa bila Školska knjiga d.d. Organizacijski odbor Skupa je unatoč nepovoljnim okolnostima i

Sudionici 11. Skupa muzejskih pedagoga u Šibeniku, rujan 2020.

nepredvidljivim razvojima situacije vezane uz pandemiju i stanje nakon potresa u Zagrebu, uspješno organizirao i realizirao Skup. Članovi Organizacijskog odbora 11. skupa bili su Vlasta Krklec (muzejska savjetnica i predsjednica HMD-a), Paško Rakić (dogradonačelnik Grada Šibenika), Željko Krnčević (muzejski savjetnik i ravnatelj Muzeja grada Šibenika), Ivana Vučinović (voditeljica muzejskih radionica Muzeja grada Šibenika), Renata Brezinščak (muzejska pedagoginja savjetnica Hrvatskog prirodoslovnog muzeja), Jelena Hotko (viša kustosica pedagoginja Hrvatskog povijesnog muzeja i koodinatorica Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD-a), Sunčica Nagrađić Habus (tajnica HMD-a) i Danko Dujmović (muzejski pedagog i docent te pročelnik Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci). Skup je realiziran uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Tema 11. skupa "Novo normalno" bila je izuzetno zanimljiva i aktualna za sve muzejske stručnjake koji u svom radu provode edukaciju i komunikaciju s posjetiteljima, uključujući i online putem, a koji su se redom tijekom 2020. godine našli u novim i izvanrednim okolnostima djelovanja, uzrokovanim pojavom i širenjem pandemije virusa COVID-19, te posljedicama razornog potresa koji je u ožujku pogodio Zagreb. Kako je već spomenuto, održavanje Skupa bilo je organizirano s posebnom pažnjom i provedeno u skladu s aktualnim zdravstvenim mjerama Stožera, koje su bile u stalnoj mijeni. Radi toga, Organizacijski odbor nije bio u mogućnosti organizirati i provesti uobičajeno predstavljanje tema i izlaganja sudionika dužim prezentacijama i izlaganjima, već su ista organizirana u sesijama s kraćim poster izlaganjima sudionika i plenarnim izlaganjima gostujućih predavača. Izlaganja su, radi navedenih zdravstvenih mjera, podijeljena u četiri sesije u trajanju od 50 minuta, koje su održane tijekom prvog i drugog dana Skupa. Nastavno na izlaganja, drugog dana Skupa

organizirana je radionica Korištenje odabranih interaktivnih digitalnih alata, koja je održana u dva navrata kako bi bio moguć rad s manjim skupinama sudionika, uz poštivanje propisanog razmaka i ostalih zdravstvenih mjera. Na Skupu iz istog razloga, ograničavanja dužine boravka sudionika u istim prostorima, nisu bila predviđena niti organizirana uobičajena zajednička druženja u zatvorenim prostorima.

Valja dodati kako je na Skupu bilo moguće sudjelovati i bez izlaganja, a radi ograničenog broja mjesta i iz zdravstvenih te organizacijskih razloga bilo je potrebno unaprijed rezervirati i pravovremeno potvrditi svoje sudjelovanje na Skupu, radionici i svečanoj večeri te stručnom terenskom obilasku, koji je bio opcionalan. No, radi nepredvidljivosti i promjenjivosti situacije, te kako bi se maksimalno izašlo u susret sudionicima, rok za registraciju i potvrdu sudjelovanja na Skupu bio je sredinom rujna, što je bio još jedan veliki izazov za organizatore i domaćine Skupa.

Na Skupu je održano ukupno dvadeset devet izlaganja, od čega su dva bila plenarna, a dvadeset sedam poster izlaganja, te jedna radionica. Održali su ih stručnjaci (muzejski pedagozi, kustosi, ravnatelji muzeja, profesori i ostali stručnjaci) kojima je muzejska pedagogija područje od interesa, u prostorima multimedijalne dvorane Interpretacijskog centra katedrale sv. Jakova "Civitas Sacra" i u Grdskoj knjižnici "Juraj Šižgorić" (radionica). Organizatori su, također, omogućili svim sudionicima Skupa sudjelovanje u dodatnim programima, kao što su razgled stare povijesne jezgre grada Šibenika, katedrale Sv. Jakova, tvrđave Sv. Mihovila i srednjovjekovnog samostanskog mediteranskog vrta Sv. Lovre uz druženje i koktel na otvorenom, stručni obilazak grada tragovima Fausta Vrančića, vodstvo kroz Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova "Civitas Sacra" te posjet muzejskom postavu Muzeja grada Šibenika, uz stručna vodstva kolega i prezentaciju edukativnih programa koji se provode s posjetiteljima muzeja domaćina.

Prvi dan Skupa započeo je registracijom sudionika te svečanim otvorenjem u Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova "Civitas Sacra" s kratkim obraćanjem organizatora. Uslijedilo je prvo plenarno izlaganje Željke Jelavić (Etnografski muzej Zagreb): Jesu li muzejski pedagozi (su)kreatori novoga i normalnog u muzejima?. U izlaganju su postavljena pitanja posljedica brisanja zvanja muzejski pedagog iz temeljnih muzejskih zvanja u Zakonu o muzejima i ostalim zakonskim aktima RH, mogućnosti djelovanja i novih načina rada s posjetiteljima u okolnostima pandemije COVID-19 te načina realizacije i izazova u predstavljanju edukativnih sadržaja online i u muzejima u novim okolnostima. Postavljeno je i pitanje što novoga mogu ponuditi muzejski pedagozi u doba zasićenosti online sadržajima i imamo li potrebnih znanja i vještina, kako bismo mogli biti (su)kreatori novoga i normalnog u muzejima.

Nakon plenarnog izlaganja i diskusije uslijedile su dvije sesije poster izlaganja sudionika, na kojima su izlagači predstavili svoja iskustva u radu s posjetiteljima te organizaciji edukativnih sadržaja u novim okolnostima,

^
Sudionici 11. Skupa muzejskih pedagoga u Šibeniku, rujan 2020.

^
Jelena Hotko,
koordinatorica
Sekcije za
muzejsku
pedagogiju i
kulturnu akciju
HMD-a

uzrokovanim potresom i pandemijom, te tijekom lockdowna, kao i njihovu prilagodbu virtualnim muzejskim platformama. Predstavili su i probleme i izazove s kojima su se susretali te postavili brojna pitanja, ali i ponudili moguća rješenja i odgovore na načine ostvarivanja što kvalitetnije komunikacije s posjetiteljima u novonastalim okolnostima. Moderator prve sesije bio je Danko Dujmović, a moderatorica druge sesije Renata Brezinščak.

Prvu sesiju poster izlaganja otvorilo je izlaganje Jelene Hotko (Hrvatski povijesni muzej) HISMUS / Na putu u "Novo normalno doba". Nakon njega uslijedilo je još pet stručnih izlaganja i predstavljanja primjera iz prakse: Novo normalno – muzejska online pedagogija Arheološkog muzeja Osijek Ene Krnčević (Arheološki muzej Osijek), Edukativni kutak za mlade i one koji se tako osjećaju Marijana Bogatića (Gradski muzej Sisak), Ljetni atelje ili kako kvalitetno iskoristiti slobodno vrijeme (kreativne radionice u vrijeme pandemije) Kristine Delalić Vetengl (Muzej likovnih umjetnosti Osijek), Edukativne aktivnosti Prirodoslovnog muzeja Split za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 Josipa Bobana (Prirodoslovni muzej i zoo-vrt Split; autori: Boban J., Kokan B., Mi-

lat T., Stermšek D., Vladović J., Vrgoč S., Ževrnja N.) i Kratko, slatko i za ponovit Katarine Ivanišin Kardum (Tehnički muzej Nikola Tesla).

Nakon pauze, u poslijepodnevnoj, drugoj sesiji održana su sljedeća poster izlaganja – izlaganje Edukacijske aktivnosti i komuniciranje s publikom u Muzeju grada Zagreba nakon potresa u Zagrebu i u vrijeme pandemije koronavirusa Marije Sabolić i Vesne Leiner (Muzej grada Zagreba), Audio vodič Muzeja Domovinskog rata Karlovac-Turanj Karla Mandića (Gradski muzej Karlovac), Karta baštine Karlovačke županije Matee Galetić (Gradski muzej Karlovac), Edukativne radionice u Gradskoj galeriji Antun Gojak vol.3 Tonija Bilića (Gradska galerija Antun Gojak, Makarska; izlaganje je pročitala moderatorica, radi odsutnosti izlagača), Galerija Meštrović – novi počeci i primjeri dobre prakse Iris Marinović (Muzeji Ivana Meštrovića – Galerija Meštrović), Od Kulinarskog vremeplova do On-line ljubavi Antonije Tomić (Gradski muzej Drniš) i EMA ????? Ivane Vučinović (Muzej grada Šibenika).

U Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova "Civitas Sacra", održan je sastanak Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD-a, koji je vodila Jelena Hotko, koordinatorka Sekcije. Na sastanku su se članovi dotaknuli aktualnih tema iz struke, a ujedno je predstavljena 25. EMA na temu LJUBAV i potvrđena zajednička tema sljedeće Edukativne muzejske akcije, te muzej domaćin sljedećeg skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem. Tema sljedeće, 26. EMA-e je IZ/VAN/RED/NO!, a Akciju će voditi Jelena Hotko, koordinatorka Sekcije. Za muzej domaćina sljedećeg, 12. skupa, koji će se održati 2022. godine, odabran je Narodni muzej Zadar.

Na kraju prvog dana Skupa upriličen je razgled muzeja domaćina, uz stručna vodstva muzejskih djelatnika te predstavljanje edukativnih sadržaja i programa Muzeja grada Šibenika. Nakon pauze za večeru sudionici su se uputili na večernji razgled uz druženje i koktel

u srednjovjekovnom samostanskom mediteranskom vrtu Sv. Lovre, na otvorenom, uz poštivanje zdravstvenih mjera.

Drugoga dana Skupa, u Interpretacijskom centru katedrale sv. Jakova "Civitas Sacra" u prijedpodnevnom terminu održane su treća i četvrta sesija poster izlaganja i predstavljanja primjera iz prakse na temu "Novo normalno". Moderatorica treće sesije bila je Jelena Hotko, a moderator četvrte sesije Marijan Bogatić.

Treću sesiju poster izlaganja otvorilo je izlaganje Jelene Petković (Gradski muzej Varaždin), pod nazivom Edukativno-likovne radionice održane u Gradskom muzeju Varaždin u sklopu projekta Living castles. Uslijedilo je pet stručnih poster izlaganja: Put od neposrednog kontakta ka virtualnom Marte Kuliš Aralica i Vedrane Ceranja (Muzej za umjetnost i obrt), Kako su vile odškrinule vrata MCK za vrijeme korona krize Darije Domazet i Anđele Vrca (Muzej Cetinske krajine – Sinj), Muzej s kauča – online edukativne aktivnosti Etnografskog muzeja Zagreb Anastazije Petrović i Silvije Vrsalović (Etnografski muzej Zagreb), Iz realnog u virtualno – virtualne radionice HM-NU-a Antonije Mamić (Hrvatski muzej naivne umjetnosti), MSU virtualna edukacija Ane Škegro (Muzej suvremene umjetnosti) i #prirodoslovni online# Renate Brezinščak i Petre Šparica (Hrvatski prirodoslovni muzej).

Prijepodnevni program Skupa je nastavljen posljednjom, četvrtom sesijom poster izlaganja sudionika: I kako sad? – Normalno/Novo normalno Aleksandre Piteša i Ivone Michl (Dubrovački muzej; izlaganje je pročitao moderator, radi odsutnosti izlagača), Gdje je nestala kritička misao? Lane Bede (Gradski muzej Karlovac), Programi razvoja publike u arhivima: iskustva CREARCH projekta Vlatke Lemić (ICARUS Hrvatska), VRuM Jelene Vekić Bašić (Arheološki muzej Zadar), Virtualni svijet muzejske pedagogije: edukacija na društvenim mrežama i u virtualnim učionicama Tine Širec Džodan i Dunje Martić Štefan (Arheološki muzej Istre), Muzejski TikTok Andree

Samaržija (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka) i Mogućnosti suradnje muzeja i digitalnih medija u kreiranju virtualnih edukativnih sadržaja Tee Gudek Šnajdar (Culture Tourist).

Uslijedila je završna diskusija za otvorena pitanja struke. Moderator diskusije bili su Jelena Hotko i Danko Dujmović. Na diskusiji su se sudionici osvrnuli na predstavljena izlaganja i teme, uz postavljanje otvorenih pitanja koja su se pojavila u novim okolnostima djelovanja tijekom 2020. godine. Neka od njih bila su vezana uz zaštitu podataka posjetitelja virtualnih sadržaja, zaštitu muzejskih autorskih prava, financije i uvjete u kojima su se našli mnogi zagrebački muzeji nakon razornog potresa, ali i pitanja ekipiranosti i spremnosti muzeja i muzejskih stručnjaka da odgovore na nove zahtjeve struke i potrebe posjetitelja u virtualnom i realnom prostoru, u novim okolnostima.

Nakon pauze za ručak program je nastavljen u Interpretacijskom centru, i to drugim plenarnim izlaganjem, koje je održala Ana Sudarević (OŠ Dubovac, Karlovac), pod nazivom Interaktivni digitalni alati – poticaj i podrška suradnji s korisnicima. Multimedijalnim predavanjem su predstavljene okolnosti u kojima

^
Željko
Krnčević,
ravnatelj
Muzeja grada
Šibenika

Vlasta Krklec,
predsjednica
Hrvatskog
muzejskog
društva

Željka Jelavić,
muzejska
savjetnica,
Etnografski
muzej Zagreb

^
Stručno
vodstvo u
Interpretacijskom
centru katedrale
sv. Jakova
"Civitas Sacra "

su se nedavno našle pojedine profesije, poput muzejske pedagogije, koje u opisu svojega djelovanja imaju svakodnevnu interakciju s korisnicima, a posebno onim najmlađima. Predstavljeni su neki od primjera uspješne prilagodbe i prebacivanja muzejskog djelovanja u virtualni svijet, za vrijeme potpune karantene u proljeće 2020. Zaključeno je kako su brojni edukativni programi i aktivnosti bili dijeljeni na društvenim mrežama i mjesecima objavljivani na internetskim portalima, što zajedno svjedoči o spremnosti djelatnika za prihvaćanje novog, o potrebi i kvaliteti ovakvih sadržaja te kreativnosti, ali i brizi muzejskih djelatnika za svoje korisnike – još donedavne posjetitelje.

Nakon izlaganja sudionici su bili podijeljeni u dvije skupine od kojih je jedna krenula u stručni razgled Interpretacijskog centra, dok je druga bila na radionici, koja je održana u Gradskoj knjižnici "Juraj Šižgorić". Dvije skupine su potom zamijenile mjesta, te je na taj način omogućeno zadovoljavanje higijenskih i zdravstvenih mjera sudjelovanja na pojedinim programima, kao i držanja propisane prostorne distance i samostalnog korištenja računala tijekom radionice za svakog sudionika.

Radionicu Korištenje odabranih interaktivnih digitalnih alata vodila je Ana Sudarević

(OŠ Dubovac, Karlovac), koja je sudionicima na praktičan način predstavila mogućnosti i omogućila uvid u dostupne i besplatne mrežne alate, koje karakterizira nezahtjevnost uporabe te angažiranost u sudjelovanju, kako korisnika tako i organizatora, uz kreativnu suradnju i poticanje na interakciju. Na radionici su sudionici stekli osnovna znanja i vještine korištenja odabranih mrežnih alata, kako bi ih po povratku u svoje ustanove mogli koristiti prema potrebi.

Drugi dan izlaganja završio je razgledom povijesne jezgre grada Šibenika i katedrale Sv. Jakova, uz stručno vodstvo kolegice Ivane Vučinović, te posjetu tvrđavi Sv. Mihovila. Nakon razgleda grada domaćina sudionici su krenuli na svečanu večeru, kojom je i službeno zatvoren 11. skup.

Skup je zaključen stručnim terenskim obilaskom grada Šibenika, prateći tragove Fausta Vrančića. Naime, za treći, ujedno i posljednji dan Skupa bio je planiran i organiziran stručni terenski obilazak Memorijalnog centra "Faust Vrančić" na otoku Prviću, uz prijevoz sudionika brodom. Nažalost, nepovoljni vremenski uvjeti nisu omogućili realizaciju navedenog stručnog obilaska, te je on organiziran u gradu domaćinu, uz stručno vodstvo kolega iz Memorijalnog centra.

Zaključci 11. skupa muzejskih pedagoga "Novo normalno", održanog u Šibeniku, 23.-25. rujna 2020. u organizaciji Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva te suorganizaciju Muzeja grada Šibenika:

Pokazalo se da je većina muzejskih pedagoga za vrijeme lockdowna u proljeće 2020. svoju edukativnu i izlagačku muzejsku djelatnost prebacila u virtualni svijet te pojačanu komunikaciju obavljala online putem – najčešće preko muzejskih mrežnih stranica i društvenih mreža.

Na 11. skupu predstavljeni su neki od programa i izazova te problema kolega s područja muzejske pedagogije, koji su nastali temeljem nove situacije, uzrokovane mjerama suzbijanja

širenja pandemije uzrokovane koronavirusom COVID-19, te posljedicama razornog potresa u Zagrebu.

Brojni prisutni kolege su izjavili zabrinutost razvojem situacije i postavili vrijedna pitanja, vezana uz suvremene probleme struke, poput pitanja možemo li i želimo li sve naše edukativne programe obavljati s publikom u online obliku; imamo li mogućnosti rada s publikom uživo, i koje su; kako spriječiti eventualnu krađu i/ili zlouporabu intelektualnog vlasništva te objavljenih muzejskih sadržaja i programa online; gdje su granice za objavu podataka o posjetiteljima, sudionicima online radionica i sličnih programa; trebaju li se koristiti posebne pravne mjere, i koje te na koji način, sa svrhom da bi se zaštitila muzejska prava.

Postavljena su valjana pitanja o online, nama nevidljivoj, publici, njihovim potrebama i pravilima objave programa i podataka na društvenim mrežama; našoj (ne)spremnosti i (ne)dovoljnoj educiranosti te ekipiranosti unutar muzejskih ustanova da odgovorimo na izazove novoga vremena – što sve moramo znati raditi i koliko je to realno za ostvariti i očekivati.

Postavljena su i pitanja obnove i ponovne uspostave normalnoga rada s posjetiteljima te na koji način možemo organizirati edukativne muzejske programe s publikom uživo, na način da bi se zadovoljile epidemiološke mjere na snazi, te mjesto održavanja edukativnih programa zagrebačkih muzeja, koji su do daljnjega zatvoreni za javnost, kao posljedica potresa.

Budući da je vrlo izvjesno daljnje pogoršavanje epidemiološke situacije, čemu upravo svjedočimo, i najavljene nove mjere za sprečavanje širenja pandemije u jesen-zimu 2020./2021., zaključeno je da je vrlo izgledno kako će muzeji na neko vrijeme morati nastaviti svoj rad s publikom u velikom broju slučajeva upravo u online obliku, s ciljem da učimo od eventualnih pogreški koje smo kao pojedinci ili ustanove učinili te da ih ne ponavljamo i da se

^
Stručno
vodstvo
po gradu
Šibeniku

svi zajedno bolje pripremimo za nastavak novog normalnog razdoblja.

Također, zaključeno je da je potrebna jača suradnja između muzejskih djelatnika i muzejskih pedagoga, te da će se pojačati među-muzejska suradnja, gdje je moguće, radi jače vidljivosti i mogućnosti djelovanja pojedinih muzeja u lokalnoj zajednici.

Izražene su zabrinutosti i za sigurnost i ekonomsku održivost financiranja ustanova u

Stručno
vodstvo
na
Tvrđavi
sv.
Mihovila
v

kulturi, te je ponovno naglašeno kako je važna vidljivost naše prisutnosti i javnog djelovanja, dodatno otežane ekonomskim problemima koji utječu na brojne programe, dok neizvjesnost zahvaća sve segmente rada u muzeju.

Vidljiv je i već osjetan i utjecaj zabrane zapošljavanja novih muzejskih stručnjaka, čak i u slučajevima odlaska u mirovinu starijih kolega, odnosno nedostatka dovoljnog broja stručnog osoblja, što dodatno pogoršava i otežava uvjete rada u našim ustanovama.

Naglašeno je kako je nužna prilagodba muzejske pedagogije novim vremenima, te su prikazani dosadašnji programi i odgovori kolega na novonastalo stanje te uvid u njihove eventualne pogreške, kao dragocjeni putokaz djelovanja u novo normalno doba.

Predstavljene su i brojne kreativne igre koje su muzejski pedagozi predstavili publici tijekom 2020. godine, u virtualnom i stvarnom okruženju, te time dodatno pokazali i ukazali na važnost muzeja kao ustanova koje oplemenjuju i potpomažu razvoj društva te lokalne sredine, odnosno život i razvoj posjetitelja svih dobnih skupina.

U okviru muzejskih pedagoških programa trebale bi se i nadalje koristiti mogućnosti multimedije i novih tehnologija u svrhu prezentacije, komunikacije i interpretacije baštine, ali pritom ne bi trebalo odbacivati ili zanemarivati uporabu klasičnih metoda ručnog rada, kad god za to postoje mogućnosti i uvjeti. One su, osim razvoja mašte i kreativnosti, važne i zbog prakticiranja motoričkih vještina, za koje je još jednom primijećeno da kod djece sve više degradiraju.

Na organiziranoj radionici za sudionike Skupa predstavljene su realne mogućnosti i interaktivni digitalni alati za provedbu i organizaciju online muzejskih programa, što su brojni sudionici pronašli korisnim za korištenje u praksi.

U zaključku treba ponoviti pitanja: kako želimo da izgleda sutra i što ćemo poduzeti da to ostvarimo. U tom smislu, treba nastaviti njegovati i poticati suradnju i periodična okupljanja muzejskih pedagoga i svih ostalih kolegica i kolega angažiranih na području muzejske pedagogije kroz skupove i ostale oblike edukacije u svrhu povezivanja, umrežavanja, stručnog usmjeravanja i daljnjeg razvoja muzejske pedagogije pomicanjem granica te kreiranjem i ostvarenjem vizija struke, u skladu s potrebama vremena koje nam dolazi.

Zaključak

Na kraju, valja navesti kako je na 11. skupu sudjelovalo manje od 50 osoba, što je bila gornja granica mogućeg broja sudionika, radi aktualne zabrane okupljanja većeg broja osoba, koja je bila na snazi u rujnu 2020. Na Skupu je bilo dvadeset devet predavača i voditelja radionica. Radi trajanja pandemije koronavirusa te propisane dvotjedne karantene prilikom prelaska državnih granica, muzejski stručnjaci iz susjednih zemalja i zemalja regije nažalost nisu mogli sudjelovati na Skupu, unatoč želji i otvorenom pozivu za sudjelovanje.

Predavači su uspješno svojim poster izlaganjima predstavili uvjete u kojima su se (s)našli tijekom 2020. godine, uz predstavljanje korisnih primjera iz prakse. Kako je više navedeno u Zaključcima Skupa, postavljena su i valjana pitanja, kako putem izlaganja tako i na završnoj diskusiji. Sudionici su, unatoč nepovoljnim okolnostima, uspjeli razmijeniti dragocjena iskustva te dobiti smjernice za daljnji rad s posjetiteljima/korisnicima muzejskih edukativnih sadržaja u novim okolnostima, kako putem organiziranih sadržaja, tako i tijekom neformalnih kraćih druženja u pauzama i nakon službenog dijela Skupa.

Valja napomenuti kako je ovo bio prvi skup muzejskih pedagoga u povijesti, koji je organiziran i održan u izvanrednim okolnostima, u kojima su se sudionici pridržavali zdravstvenih mjera (obaveznog pravilnog nošenja zaštitnih maski, učestale dezinfekcije ruku, ograničavanja duljih međusobnih kontakata, držanja distance i dr.), te će svakako ostati upamćen u povijesti Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju, ali i Hrvatskog muzejskog društva općenito. Iskreno se nadamo da će ujedno ostati i jedini takav skup u povijesti, te da nam na skupu u Zadru 2022. godine, i ubuduće, neće biti potrebne ovakve mjere. No, 11. Skup je ponudio brojne alate i mogućnosti muzejskim stručnjacima, koje će im svakako biti korisne i dobrodošle u svakodnevnom radu s korisnicima, za vrijeme trajanja "novog normalnog doba".

Izložba
edukativnih
materijala

Izložba
edukativnih
materijala

Izložba
edukativnih
materijala

Zbornik radova 23. seminara "Arhivi, knjižnice, muzeji"

AKM seminari posvećeni mogućnostima suradnje arhiva, knjižnica i muzeja u okruženju globalne informacijske infrastrukture već više od dvadeset godina u Hrvatskoj promiču interdisciplinarnost i sinergiju u pristupu informacijskim izvorima ovih baštinskih ustanova, što podržavaju i suvremeni tehnološki i društveni trendovi. Ovi su godišnji skupovi tradicionalno popraćeni i istoimenim časopisom koji dokumentira seminar-ske teme i rasprave, ali i programe i aktualnosti kojima se bave ove stručne zajednice u pojedinim razdobljima te i time ova inicijativa na jedinstven način doprinosi stručnom usavršavanju, razumijevanju i umrežavanju informacijskih disciplina i područja.

Radovi u ovom Zborniku prikazani su na 23. seminaru *Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture* koji je održan u Poreču od 27. do 29. studenoga 2019. s temom *Upravljanje podacima u AKM zajednici*. Opseg i broj stranica odražavaju kompleksnost i širinu podatkovnih tema: uz devetnaest kategoriziranih radova (jedan izvorni znanstveni rad, tri istraživanja, pet preglednih i deset stručnih radova) obuhvaćaju i tri prikaza te pet radionica s izvještajima i priložima.

Tema upravljanja podacima u AKM zajednici aktualna je u raznorodnim područjima stručnog rada baštinskih i informacijskih ustanova i stručnjaka, ali i u svojim širim društvenim, pravnim i znanstvenim aspektima. Uključuje različita područja – od pitanja prikupljanja, zaštite i dostupnosti podataka; organizacije, korištenja i pohrane specifičnih vrsta podataka (osobni podaci, GIS, istraživački podaci, *Big Data* i dr.), (ne)usklađenosti propisa vezanih uz korištenje i zaštitu podataka, pitanja vezanih uz autorska prava i prava na pristup informacijama do tema vezanih uz razvoj, primjenu i utjecaj informacijsko-komunikacijskih tehnologija na upravljanje

podacima. Također, upravljanje podacima uključuje i produkciju, oblikovanje, obradu, objavu, sigurnost, pohranu, razmjenu i interoperabilnost podataka te brojne druge specijalizirane i interdisciplinarne teme.

Skupinu uvodnih izlaganja otvara rad Borisa Bosančića *Pojam podataka u teoriji i praksi* u kojemu se pojam podatka obrađuje s povijesno-etimološkog, filozofskog, znanstvenog i praktičnog aspekta. Vlatka Lemić u članku *Time Machine – veliki podaci prošlosti* predstavlja ovaj aktualni paneuropski FET Flagship CSA projekt posvećen razvoju velikih digitalizacijskih i računalnih infrastrukture i umjetne inteligencije s ciljem umrežavanja europske kulturne baštine i njene dostupnosti putem mrežnih stranica i aplikacija koji je do sada okupio više stotina partnera. Članak Breze Šalamon-Cindori *Knjižnice i (veliki) podaci – samo statistički pokazatelji ili smjernice za pružanje usluga na mreži?* bavi se analizom i mogućnostima upotrebe kvantitativnih i kvalitativnih podataka prikupljenih kroz mrežne usluge baštinskih ustanova, a Jagoda Mesić u članku *Javna sveučilišta u Hrvatskoj – propisi i arhivske prakse u pismohranama rektorata* istražuje baštinske aspekte visokoškolskih ustanova i uključenost informacijskih stručnjaka u skrb o njihovom gradivu kroz anketu provedenu među zaposlenicima rektorata svih hrvatskih javnih sveučilišta zaduženih za pismo-hrane. Autorice Ivana Dorotić Malič, Sanja Kosić i Branka Turk zaključuju ovu tematsku cjelinu radom *Put prema otvorenom repozitoriju doktorskih disertacija – kako prevladati neusklađenost propisa*, u kojemu prikazuju iskustva Sveučilišne knjižnice Rijeka u izgradnji digitalne zbirke doktorskih disertacija obranjenih na riječkom sveučilištu i izazove vezane uz arhiviranje i osiguravanje otvorenog pristupa pohranjenim radovima vezano uz različite pravne propise.

Drugu skupinu radova *Obrada i korisnici* otvara Gordon Dunsire člankom *Functional interoperability and choice in RDA* koji

Hrvatsko
muzejsko društvo
Croatian Museum
Association

Virtualno predstavljanje Zbornika radova 23. seminara AKM

Srijeda, 16. prosinca 2020. u 14,00 sati

opisuje mogućnosti koje pruža nova iteracija RDA *Toolkita* za bilježenje metapodataka za građu u knjižnicama i drugim baštinskim zbir-kama. Novi *Toolkit* pruža mogućnosti u više područja, uključujući granularnost entiteta i elementa koji se koriste za njihov opis, metode koje se koriste za bilježenje metapodataka, nadzirane rječnike i specifikacije za sastavljanje složenih iskaza metapodataka. Milena Bušić u članku *Ista građa, dva opisa – usporedba knjižnične i muzejske kataložne obrade na primjeru publikacija iz zbirke Muzeja grada Zagreba* prikazuje sličnosti i razlike, prednosti i nedostatke obrade tiskane i rukopisne građe iz perspektive lakše dostupnosti podataka djelatnicima i korisnicima baštinskih ustanova. Ovu temu nastavlja rad *Problematika i značenje zvučnih zapisa na zastarjelim medijima između arhiva, knjižnica i muzeja – studija slučaja jedne gramofonske ploče* Igora Mladinića koji se bavi problemima zaštite, obrade i korištenja zastarjelih zvučnih formata i specifičnostima pristupa i alata u različitim institucijama u kojima se oni čuvaju, s naglaskom na važnost njihove međusobne suradnje u rješavanju otvorenih pitanja. Vikica Semenski i Andrea Šušnjar u radu *Razvoj sustava konceptata u repozitoriju Digitalizirane zagrebačke baštine na primjeru zvučne i glazbene građe* izlažu važnost koncepta za

izgradnju i učinkovito funkcioniranje repozitorija, razmjenu podataka i agregiranje te za objavljivanje, prikaz i pretraživanje pohranjene građe. Marijana Tomić i Mirna Willer u radu *Glagoljski rukopis kao privez i umjetna zbirka – katalogizacija prema Pravilniku za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* istražuju primjenu ovoga Pravilnika kroz opis pojedinačne jedinice građe i umjetne zbirke kao zbirne jedinice građe. Posebna se pažnja posvećuje prikazu pojedinih odnosa u opisu pojedinačne jedinice građe, odnosima prema mjestu i vremenskom razdoblju te odnosu izmjene (uvezivanja/razvezivanja) između zbirne jedinice građe – zbirke i agenta i odnosu pripadanja između zbirke i priveza. Tamara Štefanac u radu *Metode i postupci istraživanja i obrade vodenih znakova na građi iz fonda Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* predstavlja teorijske okvire i praktične ishode pojedinih suvremenih projekata istraživanja i prezentacije vodenih znakova na papiru te donosi prijedlog interdisciplinarnog modela metoda istraživanja, postupaka konzeratorsko-restauratorskih ispitivanja te obrade vodenih znakova na raznovrsnoj građi u fondu NSK. Članak *Kako vam možemo pomoći? Korisnici Dokumentacijskog odjela i Knjižnice Hrvatskoga povijesnog muzeja* autorica Jelene Balog Vojak,

< Objava
virtualnog
predstavljanja

Maje Mladinov i Zdenke Šinkić bavi se utjecajem korisnika ovoga muzeja na njegovu prilagodbu novim društvenim procesima, korisničkim očekivanjima i tehnološkom napretku.

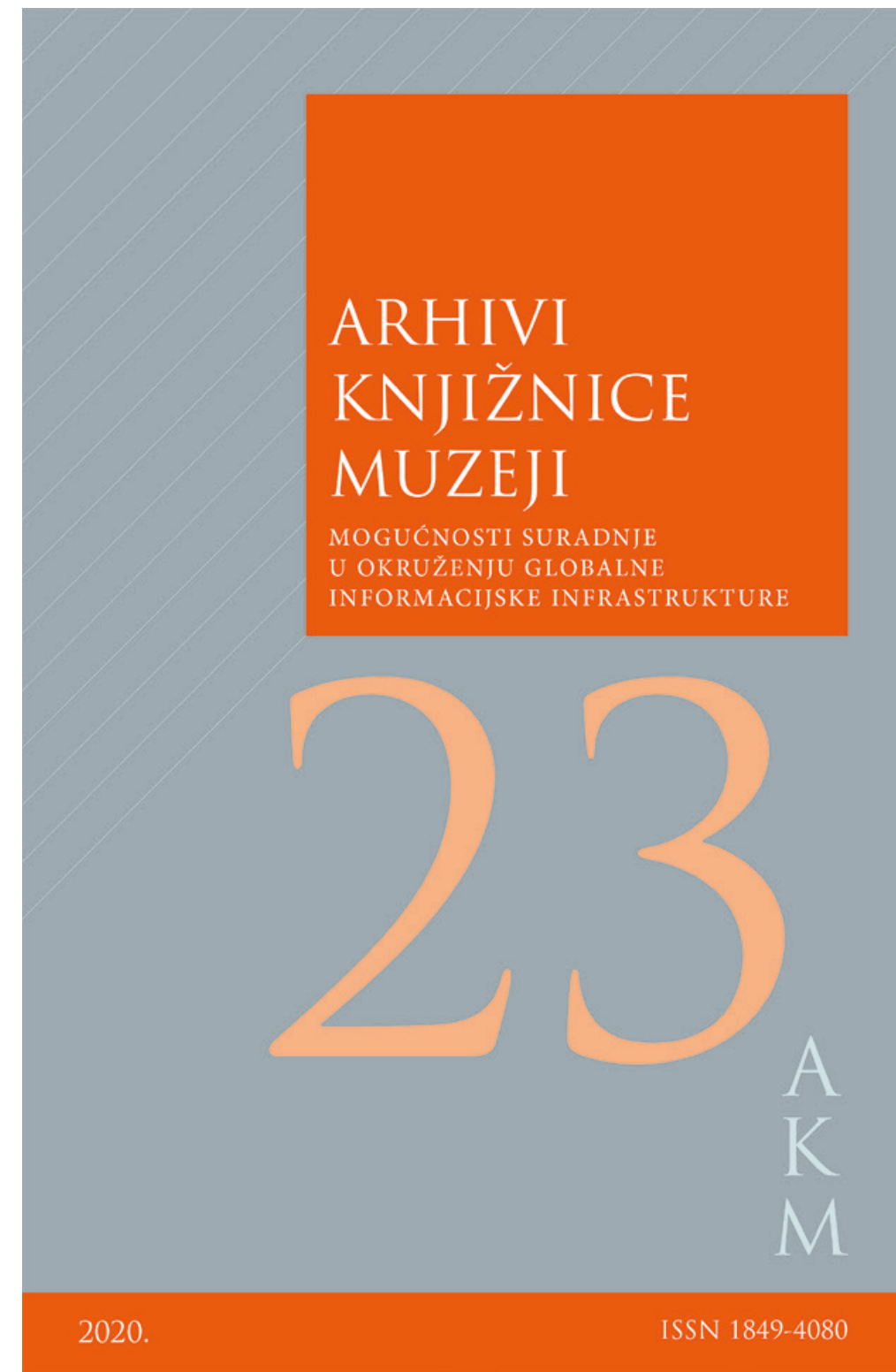
Treća tematska cjelina *Projekti i mrežne usluge* započinje radom Mislava Barića *Reorganizacija muzejskih čuvaonica Hrvatskoga povijesnog muzeja kao temelj za siguran pristup i obradu podataka muzejske građe* koji govori o trogodišnjem tijeku projekta reorganizacije čuvaonica Muzeja u kojima se nalaze predmeti iz zbirke zastava i odora primjenom novog IC-CROM-ovog pristupa "Re-Org". Nina Sivec u radu *Mrežni katalog zbirki Tiflološkog muzeja* opisuje plan izgradnje mrežnoga muzejskog kataloga preko platforme za upravljanje podacima i digitalnom građom o zbirkama kulturne i prirodne baštine Modulor++, a Tihomir Marojević u radu *Topoteka – lokalna povijest u digitalnom obliku Vinkovačke jeseni u virtualnom arhivu* predstavlja iskustva knjižnice u radu sa suradničkom digitalnom platformom Topoteka te građu i podatke o korištenju virtualne zbirke *Vinkovačke jeseni* kao najveće Topoteka zbirke u Hrvatskoj. Kristijan Crnković, Tihomir Marojević i Marina Jemrić detaljno su opisali projekt *Digitalizacija i katalogizacija knjiga Franjevačkog samostana u Vukovaru*, a Tihomir Tutek projekt *Izrada muzejskih suvenira 3D pisačem* u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka. Antonija Filipeti, Filip Lončar i Branimir Matijačić predstavili su *Novi mrežni portal Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj*, a Katarina Todorcev Hlača je u radu *Mreža središnjih manjinskih knjižnica: razmjena informacija – osnova suradnje* prikazala aktivnosti i projekte suradnje ovih ustanova.

Cjelinu Prikazi čine tri rada: Stevo Leskarac, Đuro Singer i Silvio Lebinac u radu pod nazivom *Izložbe i zaštita knjižnične građe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* razmatraju postupke i pravila preventivne zaštite građe

prilikom njezina izlaganja, Božica Knežević i Edita Dabo predstavljaju pedagoške aktivnosti Dječjeg vrtića Grigora Viteza posvećene proslavi rođendana ovoga književnika u radu *Vitezice i vitezići za viteza*, a Vera Vitori u radu *Knjižnica u lokalnoj zajednici – evidencija događanja* prikazuje djelovanje Gradske knjižnice Zadar u lokalnoj zajednici evidentirano kroz *Bibliografiju tiskanih i elektroničkih izvora o Gradskoj knjižnici Zadar i Popis događanja*.

Posljednja cjelina Zbornika donosi izvještaje i komplementarne priloge s pet održanih seminarskih radionica. Izvještaj *Konzervatorsko-restauratorska radionica: pogled ispod površine – strukture kao izvor informacija* priredio je Damir Doračić, a prate ga četiri priloga: Ana-Marija Salopek prikazuje *Problematiku uklanjanja površinskih naslaga morskog sedimenta na primjeru kositrenog podnožja svijećnjaka*, Jelena Trajković, Bogoslav Šefc i Gordana Orešković predstavljaju *Pogled u strukturu drvenog materijala: primjeri determinacije vrste drva*, Blanka Đidara predstavila je temu *Rekonstrukcija i očuvanje tekstilnih dijelova predmeta pisane baštine*, a Sanela Huzjak *Tehnike snimanja u istraživanju minijature sv. Vlaha, Statut grada Dubrovnika iz 1437. godine*. Vlasta Krklec pripremila je izvještaj *Muzejsko-pedagoška radionica: upravljanje podacima s aspekta muzejskih i pedagoških programa*, a Borut Kružić dokumentirao je *Radionicu muzejskih dokumentarista* koja je bila organizirana kao panel-diskusija. Ana Vukadin priredila je izvještaj s radionice *Primjena Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima – iskazivanje konteksta i odnosa*, a Vlatka Lemić s radionice Topoteka.

Nadamo se da će teme, projekti i iskustva prikazani u ovom 23. broju Zbornika unaprijediti znanja i potaknuti nova promišljanja, programe i aktivnosti AKM zajednice te pridonijeti daljnjoj suradnji u odgovaranju na izazove suvremenog okruženja koji su nam zajednički.

< Naslovnica
Zbornika radova
23. seminara
"Arhivi,
knjižnice,
muzeji"

DUNJA ŠARIĆ
(1952.-2020.)

Naša draga i samozatajna kolegica Dunja Šarić (Rijeka, 19.7. 1952.) napustila nas je tiho 30. rujna 2020. godine, a ispraćena na zagrebačkom Krematoriju 6. listopada 2020. godine. Dunja je gimnaziju završila u Zagrebu, te diplomirala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu etnologiju i lingvistiku (1979).

Po završetku studija uposlena je kao etnologinja 26.03.1980. je u Muzeju "Staro selo" Kumrovec, gdje je provela svoj radni vijek do umirovljenja, prvo u RO Spomen park, u Kumrovcu, a od 30.10.1991. do 31.12.1992. u Javnom poduzeću Kumrovec, a potom u istoj ustanovi, ali u novom organizacijskom okviru Muzeja Hrvatskog zagorja (1. 1. 1993.) sa sjedištem u Gornjoj Stubici.

Svoje stručno i znanstveno obrazovanje je nastavila kroz poslijediplomski studij na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te je 21. ožujka 1995. obranila magistarski rad *Nastambe individualnih bračnih zajednica u okviru obiteljske zadruge Hrvata* i stekla stručni naziv magistar društvenih, humanističkih i teoloških znanosti iz područja povijesnih znanosti.

Na sjednici Hrvatskog muzejskog vijeća 26.6. 1997. promaknuta je u zvanje muzejske savjetnice. Dunja Šarić bila je aktivna članica Hrvatskog muzejskog društva, Hrvatskog etnološkog društva, ECOVAST-a.

U razdoblju od 1998. do 2002. bila je voditeljica Muzeja "Staro selo" Kumrovec.

Do umirovljenja 24.08.2015. bila je voditeljica *Zbirke dječjih drvenih igračaka*, *Zbirke košara i pletenih proizvoda*, *Zbirke kućnog inventara i seoskog namještaja*. Etnološka istraživanja i stručni rad javnosti je predstavila brojnim izložbama, mnogobrojnim katalozima, člancima u domaćim i inozemnim stručnim izdanjima. Autorica je stalnih muzejskih postava u Muzeju "Staro selo" Kumrovec: *Zagorska svadba*, *Život mladog bračnog para*, *Licitari-medičarski i svječarski obrt*, *Izrade dječjih drvenih igračaka i pučkih svirala*, *Košaraštva*.

Autorica je i brojnih tuzemnih i inozemnih izložbi od kojih se prisjećamo: *Tradicijski obrti i rukotvorstvo: Entitet tradicijske baštine Hrvatskog zagorja* (1997.), *Nevestin culj i zagorska svadba* (2002.), *Zagorska svadba* (2003.), *Svadbena oglašnja zagorskih mladenki* (2005.), *Kumstvo u običajnoj svadbenoj tradiciji uz rijeku Sutlu* (2008.), *Tradicijsko pokućstvo Hrvatskog zagorja* (2010.).

Bila je voditeljica brojnih projekata, stručnih skupova i manifestacija od kojih se posebno izdvaja, sada već dugogodišnja i poznata kulturno – turistička manifestacija *Zagorska svadba* (od 1981.).

S iznimnim poštovanjem sjećamo se drage kolegice i voditeljice Muzeja "Staro selo" Kumrovec, magistre i muzejske savjetnice Dunje Šarić koja je svojim radom ostavila neizbrisiv trag, kako u Muzeju "Staro selo" Kumrovec, tako i u razvoju etnologije kao znanosti.

Dunja Šarić

Svjedočanstvo njezina rada brojne su publikacije koje nas podsjećaju na Dunju Šarić i poticaj su novim naraštajima etnologa za upoznavanje etnoloških vrijednosti i baštine Hrvatskog zagorja.

Tatjana Brlek

